

HET 26^e GROENLINKS-CONGRES

7 MAART 2009 10.00-17.00 UUR

GROENLINKS
ZIN IN DE TOEKOMST

WWW.GROENLINKS.NL

Verkiezingscongres 7 maart 2009

**26^e GroenLinks-Congres
STADSSCHOUWBURG UTRECHT
7 maart 2009**

INHOUD

Praktische informatie	2
Agenda	3
Orde van het Congres	5
Begroting 2009	9
Benoeming en verkiezing Congrespresidium	13
Voorstellen wijzigingen Huishoudelijk reglement	15
Verantwoording GroenLinks-delegatie in het Europees Parlement	19
Verkiezingsprogramma Europees Parlement 2009 – 2014	29
Moties	71
Advies kieslijst verkiezingen Europees Parlement	73
Kandidaten Europees Parlement: beschikbaarheid & motivatie	81

Praktische informatie

Het 26^e GroenLinks-Congres
7 MAART 2009 10.00-17.00 uur
STADSSCHOUWBURG, LUCAS BOLWERK 24 UTRECHT

Organisatie Congres

Het congres is georganiseerd door en staat onder leiding van het congrespresidium van GroenLinks. De leden van het presidium zijn: Jantien ten Brink, Bert Huisman, Jos Olsthoorn, Hilda Passchier, Tjark Reininga, Frank van der Valk en Bart Westra.

Routebeschrijving

Openbaar vervoer

De Stadsschouwburg in Utrecht ligt in het centrum en is goed bereikbaar met het openbaar vervoer. Vanaf Utrecht CS stoppen de lijnen 3, 4, 8 en 11 én een aantal streekbussen bij de Stadsschouwburg. Te voet is de Stadsschouwburg ongeveer 20 minuten lopen vanaf het Station.

Auto

Wat betreft de bereikbaarheid met de auto: Utrecht heeft een autoluwe binnenstad. U kunt daardoor met de auto niet via het centrum bij de Stadsschouwburg komen. Bovendien wordt door werkzaamheden de verkeerssituatie regelmatig gewijzigd. Volg vanaf de singels en de uitvalswegen de borden Parkeren Centrum Oost. U kunt dan bijvoorbeeld in onderstaande parkeergarages parkeren.

> Parkeergarage Kruisstraat

Te bereiken via de Biltstraat, vanuit beide richtingen (Berenkuil en Witte Vrouwensingel/Witte Vrouwenstraat). Bij de schouwburg kunt u de parkeerkaart tegen € 5,50 laten afstempelen. Uw kaart is dan tot 6 uur na inrijden geldig. Beperkt aantal plaatsen.

> Parkeergarage Grifthoek

Tot een uur na afloop van de voorstelling kunt u de parkeerkaart tegen € 2,50 inwisselen bij de schouwburg voor een uitrijkaart. Deze is tot 6 uur na inrijden geldig. De garage bevindt zich op de Wittevrouwensingel 96, bij het Griftpark, op 10 minuten loopafstand van de Stadsschouwburg.

> Parkeren op de Maliebaan

U kunt ook betaald parkeren op de Maliebaan, op 5 minuten loopafstand van de schouwburg. Langs de ventweg is aan beide zijden parkeergelegenheid.

Mindervaliden

Voor de hoofdingang zijn 2 openbare parkeerplaatsen voor gehandicapten met een parkeerontheffing. Daarnaast beheert de schouwburg 4 afsluitbare parkeerplaatsen. Als u een parkeerontheffing heeft en zelf rijdt, kunt u nog een plaats reserveren bij de receptie. Bel 030-23 24 125 voor meer informatie over de voorzieningen voor gehandicapten. Voor slechthorenden is er in de congreszaal een infrarood-zendinginstallatie. Bij de receptie zijn vóór aanvang van het congres hoortoestellen in bruikleen verkrijgbaar.

Aanmeldbalie

De aanmeldbalie is op zaterdag 7 maart vanaf 9.00 uur geopend. Hier kunt u een envelop afhalen met daarin de stemkaart, de spreekbonnen, een stemkastjesbon en, indien aangevraagd, een polsbandje voor de lunch.

Dagkrant

De dagkrant wordt op de dag van het congres uitgedeeld en bevat onder andere de definitieve congresagenda en de (actuele) moties.

Kinderopvang

Tijdens het congres wordt er professionele kinderopvang verzorgd door de SKON, de Blauwe Dierenparade. Wil je hier gebruik van maken dan kun je tot en met 24 februari aanmelden. Aanmelden is verplicht. Gebruik hiervoor het aanmeldformulier kinderopvang op de website (congres.groenlinks.nl) Kinderen aangemeld na deze datum of niet van te voren aangemelde kinderen kunnen helaas niet worden opgevangen.

Bloggen

Wil je tijdens het congres je blog bijhouden? In de foyers en in de zaal is draadloos netwerk beschikbaar. We proberen om in de zaal een gedeelte voor bloggers in te richten (met o.a. stroomvoorziening). De inlogcodes zijn verkrijgbaar bij de informatiebalie op de dag van het congres.

Uitleg congres

(nieuwe) leden die informatie willen hebben over hoe een congres verloopt kunnen zich bij aanvang van het congres melden bij de informatiebalie.

AGENDA VERKIEZINGSCONGRES 7 MAART 2009

STADSSCHOUWBURG, LUCAS BOLWERK 24 UTRECHT

- 10.00 uur   **Welkomstwoord**
- 10.05 uur   **Opening**
- Vaststellen orde van het Congres
  - Benoeming stembureau
  - Vaststellen agenda Congres
- 10.10 uur   **Financiën**
- Begroting 2009
- 10.15 uur   **Benoeming en verkiezing**
- Congrespresidium
- 10.20 uur   **Voorstellen wijzigingen Huishoudelijk reglement**
- Voorstel Rooster van aftreden Partijbestuur
  - Voorstel tot uitstel verkiezingen partijraad 2010
- 10.30 uur   **Verantwoording Europese fractie**
- Afscheid Kathalijne Buitenweg en Joost Lagendijk
- 10.45 uur   **Vaststelling Verkiezingsprogramma**
- Algemene ronde over Verkiezingsprogramma (programmacommissie)
- 10.55 uur   **Vaststelling Hoofdstuk 1 en 2 Verkiezingsprogramma**
- Debat over energie, kolencentrales en CO2 opslag
  - Stemming amendementen hoofdstuk 1 en 2
- 11.35 uur   **Vaststelling Hoofdstuk 4 en 5 Verkiezingsprogramma**
- Debat over handel, voedsel en ontwikkeling
  - Stemming amendementen hoofdstuk 4 en 5
- 12.15 uur   **Column Europa**
- 12.25 uur   **Vaststelling Hoofdstuk 6 Verkiezingsprogramma**
- Debat over civiele wereldmacht
  - Stemmingen amendementen hoofdstuk 6
- Lunch 13.00 – 13.45 uur
- 13.45 uur   **Vaststelling Verkiezingsprogramma**
- Behandeling amendementen t.a.v. overige hoofdstukken
  - Stemmingen
- 14.45 uur   **Speech Femke Halsema**
- 14.55 uur   **(actuele) Moties**
- 15.10 uur   **Vaststelling Kandidatenlijst**
- Verantwoording Kandidatencommissie
  - Presentatie Kandidaten
  - Stemming
- 16:45 uur   **Speech Judith Sargentini**
- 16:55 uur   **Afsluiting**
Campagnestart

Orde van het congres

Het congrespresidium heet je hartelijk welkom als congresdeelnemer aan het GroenLinks verkiezingscongres van 7 maart 2009. Deze congresorde bevat de spelregels die tijdens het congres gelden. Voor congresdeelnemers is het belangrijk om daarvan op de hoogte te zijn.

A. Congresleiding en organisatietafel

Het congrespresidium is verantwoordelijk voor het goede verloop van dit congres. Wij zijn te vinden achter de organisatietafel, die staat in de buurt van het podium. Als je wilt spreken op het congres, of als je een (orde)motie (zie verderop) wilt indienen, moet je je altijd eerst bij de organisatietafel melden. Ook voor alle andere vragen en opmerkingen over de orde van het congres kun je daar terecht. Het congres wordt voorgezeten door Kees Luesink (ochtend) en Amy Koopmanschap (middag). Zij worden door leden van het congrespresidium terzijde gestaan.

B. Opzet Debatten

In de ochtend vinden drie debatten plaats, met aansluitend stemming over de bijbehorende onderdelen uit het Europees Verkiezingsprogramma. De opzet van de debatten is als volgt:

Podiumdebat

Het debat begint met een discussie op het podium. Aan dit debat neemt een lid van de programmacommissie deel. Daarnaast is een aantal sprekers uitgenodigd om namens de indieners van categorie 3 amendementen bij deze uitgangspunten te spreken.

Zaaldebat

Sprekers uit de zaal kunnen zich melden bij de organisatietafel. Tegen inlevering van spreekbonnen krijgen zij spreektijd. Zij krijgen het woord na het podiumdebat.

Hierna is de zaal aan het woord. Tijdens het zaaldebat lopen enkele discussieleiders in de zaal met loopmicrofoons. Voor dit debat zijn geen spreekbonnen nodig.

Stemmingen

Na het debat worden de bijbehorende amendementen in stemming gebracht.

C. Spreken op het congres

Om over een agendapunt het woord te voeren, moet je je bij de organisatietafel inschrijven op de betreffende sprekerslijst. Dat kan tot uiterlijk een half uur vóór de in de congresagenda opgenomen aanvangstijd van het agendapunt. Op het scherm achter de voorzitter is te zien wanneer de inschrijving voor de sprekerslijst gesloten wordt. (NB: de inschrijving voor de eerste agendapunten sluit dus al voor de opening van het congres!)

Spreektijd

- a. voor de agendapunten die betrekking hebben op het Verkiezingsprogramma worden spreekbonnen gebruikt, een voor de debatten in de ochtend, een voor de behandeling van de rest van het Verkiezingsprogramma in de middag. Bij aanmelding als spreker moeten bij de organisatietafel (voldoende) spreekbonnen worden ingeleverd.
- b. voor overige punten worden geen spreekbonnen gebruikt.

Tevens is een reserve spreekbon bijgevoegd, die gebruikt wordt als daar aanleiding toe is. De congresvoorzitter zal aangeven of en wanneer deze reservebon gebruikt wordt.

De congresvoorzitter roept de sprekers die zich hebben aangemeld op, en laat weten hoeveel tijd zij hebben; de spreektijd wordt tijdens het spreken geprojecteerd. Het wordt een vol congres met stevige tijdsdruk. De spreektijd zal daarom eerder seconden dan minuten bedragen. Houd het dus kort en kernachtig.

Als de voorzitter daartoe aanleiding ziet, kan hij/zij sprekers na de reactie van het partijbestuur / commissie gelegenheid geven voor een tweede ronde. Ook daarvoor moeten zij zich via de organisatietafel melden; dan worden geen spreekbonnen gebruikt.

D. Amendementen op het Verkiezingsprogramma

In deze congreskrant zijn de amendementen op het voorgestelde Verkiezingsprogramma opgenomen met daarbij steeds het commentaar van het partijbestuur. Voor de behandeling op het congres heeft het congrespresidium de amendementen ingedeeld in drie categorieën.

De betekenis van de categorie-indeling:

Categorie 1: deze amendementen zijn slechts van redactionele betekenis en voegen niets inhoudelijks toe. Deze amendementen komen niet in stemming op het Congres maar worden afgehandeld overeenkomstig het advies van het partijbestuur.

Categorie 2: deze amendementen duiden wel op verschillen, maar leiden niet tot een fundamentele koerswijziging in het programma. Indien gewenst kan de indiener een korte toelichting geven. Verder

worden deze amendementen zonder discussie in stemming gebracht.

Categorie 3: deze amendementen beogen wezenlijke veranderingen in het betreffende verkiezingsprogramma. Deze amendementen kunnen wel onderwerp zijn van discussie. De indiener licht het amendement toe. Wie zich als spreker op gaf, krijgt het woord. Het partijbestuur/de commissie reageert. Eventueel is er een tweede ronde. Na de discussie wordt over het amendement gestemd.

De voorstellen zullen een voor een in stemming worden gebracht. Na de stemmingen over de amendementen wordt de (al dan niet geamendeerde) paragraaf van het verkiezingsprogramma in zijn geheel in stemming gebracht.

E. Verkiezingsprogramma: Stemmen en stembureau

- a. Stemrecht is voorbehouden aan stemgerechtigde congresdeelnemers, dat zijn leden die zich tenminste een maand voor het Congres hebben opgegeven. Op de dag van het Congres krijgen stemgerechtigde congresdeelnemers tegen inlevering van de bevestigingsbrief (=bevestigingsbrief bij toezending van deze Congreskrant) een stemkaart.
- b. Hoofdlijke stemmingen en stemmingen over personen vinden plaats met behulp van stemkastjes.
- c. Iedere correct aangemelde congresdeelnemer ontvangt bij registratie een stemkastjesbon die bij binnenkomst in de congreszaal kan worden ingewisseld tegen een stemkastje. Dit stemkastje mag de congreszaal niet verlaten en moet bij het verlaten van de congreszaal worden ingewisseld tegen een stemkastjesbon; bij terugkeer in de congreszaal wordt opnieuw een stemkastje verstrekt.
- d. Stemmingen over zaken vinden plaats door middel van het opsteken van de stemkaart. Besluiten worden genomen bij gewone meerderheid van de uitgebrachte stemmen. Onthoudingen tellen dus niet mee. Als het opsteken van de stemkaarten geen duidelijk beeld geeft, of als de telling door het congres wordt betwist, gebruiken we de elektronische stemkastjes. Tijdens de vergadering wordt uitgelegd hoe de stemkastjes precies werken.
- e. Voor het goede verloop van de stemmingen benoemt het Congres een stembureau. Het presidium doet hiervoor bij begin van het Congres een voorstel.
- f. Het uitgesproken oordeel van de congresvoorzitter over de uitslag is beslissend, tenzij de juistheid van dat oordeel onmiddellijk wordt betwist en een congresdeelnemer om herstemming vraagt door te roepen: "herstemming alsjeblieft." De herstemming vindt plaats met behulp van de stemkastjes.

F. Vaststelling Kandidatenlijst

- a. De discussie over de kandidatenlijst begint met een ronde waarin opmerkingen en vragen over de kandidatenlijst kunnen worden ingebracht. Wie hierover wil spreken moet zich bij de organisatietafel registreren. Namens de kandidatencommissie reageert de voorzitter van de commissie.
- b. In deze congreskrant staat voor alle kandidaten aangegeven voor welke blokken (cq. plaatsen) op de lijst zij beschikbaar zijn. Kandidaten kunnen hun beschikbaarheid tijdens het congres wel beperken (door zich voor de verkiezing van een bepaalde plaats terug te trekken), maar die niet uitbreiden.
- c. De stemming voor de vaststelling van de kandidatenlijst volgt de blokindeling die in de rapportage van de kandidatencommissie is opgenomen:
  - Blok 1: plaats 1 (lijsttrekker):** geen stemming, de lijsttrekker is voorafgaand aan het Congres gekozen in het lijsttrekkersreferendum.
  - Blok 2: plaats 2 - 4 (verkiesbare plaatsen),** aan het begin van dit blok worden de beschikbare kandidaten door de voorzitter voorgesteld. Elke kandidaat in dit blok heeft 3 minuten om zich (te laten) presenteren.
  - Blok 3: plaats 5 - 10 (opvolgingsplaatsen),** aan het begin van dit blok worden de beschikbare kandidaten door de voorzitter voorgesteld, voorzover zij niet al in de vorige blokken zijn voorgesteld. Kandidaten in dit blok hebben 2 minuten om zich (te laten) presenteren (voor zover zij zich niet in een voorgaand blok hebben gepresenteerd).
  - Blok 4: vanaf plaats 11 (overige plaatsen),** aan het begin van dit blok worden de beschikbare kandidaten door de voorzitter voorgesteld voorzover zij niet al in de vorige blokken zijn voorgesteld. Kandidaten in dit blok hebben 1 minuut om zich (te laten) presenteren (voor zover zij zich niet in een voorgaand blok hebben gepresenteerd).
  - Blok 5: de landelijke lijstduwers:** Joost Lagendijk, Kathelijne Buitenweg en Tineke Strik behoeven geen introductie. Over dit blok kan zowel aan het slot als eerder worden gestemd, zulks ter beoordeling van de voorzitter.Voor de blokken 1 t/m 3 wordt per plaats gestemd (Art. 44 HR). Voor blok 4 en 5 vinden blokstemmingen plaats (Art. 46 HR).
- d. Aan het begin van ieder blok worden de kandidaten die in de loop van de behandeling van dat blok voor het eerst verkiesbaar zijn, door de voorzitter kort voorgesteld. De kandidaten voor blok 2 wordt de gelegenheid geboden zichzelf kort te (laten) presenteren. Er vinden verder geen pleitrondes plaats.
- e. Om op een **plaats** gekozen te zijn (**blokken 1 t/m 3**) moet een kandidaat ten minste de helft van het aantal uitgebrachte stemmen hebben. Blanco stemmen tellen daarbij mee voor het bepalen van

de uitslag.

Als na de eerste stemming geen van de kandidaten is gekozen, volgt een herstemming tussen de twee kandidaten met het hoogste aantal stemmen. Wanneer ook bij deze herstemming geen van de kandidaten de meerderheid krijgt, volgt een schorsing, waarna opnieuw over dezelfde plaats wordt gestemd. Aan die herstemming kunnen, in afwijking van hetgeen onder b. bepaald is, ook kandidaten mee doen die wél zijn voorgedragen voor een plek op de lijst, maar tot dat moment *nog niet beschikbaar waren* voor deze plaats. Als het dan ook weer uitdraait op een herstemming tussen de twee kandidaten met de meeste stemmen is vervolgens degene met het hoogste aantal stemmen gekozen, ook als deze minder dan de helft van het aantal uitgebrachte stemmen behaalt. Bij een gelijk aantal stemmen beslist het lot.

- f. Bij de **blokstemming voor blok 4** zijn er evenveel plaatsen beschikbaar als er kandidaten zijn. Elke congresdeelnemer kan evenveel stemmen uitbrengen als er kandidaten zijn. De kandidaten worden in volgorde van het aantal stemmen verkozen, tot het blok gevuld is. Om gekozen te zijn moet een kandidaat ten minste één derde van het aantal uitgebrachte stemmen krijgen.
- g. Bij de **blokstemming voor blok 5** zijn er drie plaatsen beschikbaar. Elke congresdeelnemer kan evenveel stemmen uitbrengen als er plaatsen zijn. De kandidaten worden in volgorde van het aantal stemmen verkozen. Aangezien het hier om lijstduwers gaat komt de kandidaat met de meeste stemmen op de laatste plaats. Om gekozen te zijn moet een kandidaat ten minste één derde van het aantal uitgebrachte stemmen krijgen.

G. Ordevoorstellen

Als congresdeelnemer kun je ordevoorstellen doen als je een wijziging wilt aanbrengen in de voorgestelde vergaderorde. Voorstellen die in strijd zijn met de wet, de statuten en/of het huishoudelijk reglement, voorstellen die beogen een eerdere stemming over te doen of die agendapunten willen afvoeren wegens vermeend onvoldoende voorbereidingsmogelijkheden, worden niet toegelaten. Dit ter beoordeling van het congrespresidium.

Ordevoorstellen kunnen uitsluitend schriftelijk worden ingediend bij de organisatietafel. Ze worden direct na indiening in behandeling genomen, tenzij er op dat moment een stemming plaatsvindt.

H. Moties

Moties voor het congres kunnen worden ingediend tot en met 24 februari 2009. *Actuele moties* kunnen tot zaterdag 7 maart 12.00 uur worden ingediend bij de organisatietafel. Deze worden alleen toegelaten als het onderwerp echt actueel is, d.w.z. voor 25 februari nog niet aan de orde was. De tekst van een actuele motie moet je in minimaal 500-voud meenemen, zodat die op het congres kan worden uitgedeeld.

Een (actuele) motie kan ingediend worden door afdelingen, landelijke categorale groepen, het partijbestuur of door tenminste 15 leden gezamenlijk.

Amendementen op actuele moties en op de in de dagkrant gepubliceerde moties kunnen tot 14.00 uur bij de organisatietafel worden ingediend.

Begroting 2009: toelichting

Het partijbestuur van GroenLinks vraagt het congres de volgende besluiten te nemen:

1. In te stemmen met bijgaand voorstel voor de begroting 2009.
2. De partijraad te machtigen komend jaar het financieel verslag 2008 voor 1-10-2009 vast te stellen en daarbij op dat moment het partijbestuur decharge te verlenen over dit jaar.
3. De kascontrolecommissie te benoemen, bestaande uit Tom van de Wal, Harmen Binnenma en Els Dijkstra.

Inleiding

Om niet een nieuw boekjaar te beginnen met een "alleen" door het partijbestuur opgestelde begroting en pas twee maanden nadien instemming te kunnen vragen aan het congres, is de hier gepresenteerde begroting in december 2008 informatief besproken met de leden van de kascontrole commissie alsmede de financiële commissie van de partijraad. Nadat al hun vragen waren beantwoord is de begroting ter informatie aan de partijraad ter beschikking gesteld.

In het cijferoverzicht staat in de eerste kolom de begroting 2009. In de tweede kolom staat de begroting voor 2008. In de derde kolom een grove prognose opgesteld n.a.v. de 3^e kwartaalcijfers voor werkelijk 2008. Het is te vroeg in het jaar om nu al meer definitieve cijfers over 2008 te geven. Van daaruit spreekt het voor zich dat ook het financieel jaarverslag 2008 niet op dit congres kan worden gepresenteerd. Daarom is ook dit jaar het voorstel het financieel verslag door de partijraad te laten vaststellen.

Vooruitlopend daarop worden, om de begroting 2009 transparanter te maken, een aantal posten over het jaar 2008 alvast onder voorbehoud toegelicht.

Baten

Met betrekking tot de baten verdienen de volgende posten toelichting.

Contributie

In 2008 is het aantal feitelijke leden verminderd. Het aantal subsidiabele leden is toegenomen. Alhoewel het aantal feitelijke leden is verminderd, is het gemiddeld betaald bedrag aan contributie gestegen. Het volgende overzicht geeft het beeld van de laatste jaren:

	2008	2007	2006	2005
ledental eind jaar	20.661	22.244	23.284	21.493
idem excl. kennismakingsleden	20.324	21.577	22.318	20.712
gemiddelde contributie per lid (euro) (gemiddeld ledental excl. kennismakingsleden)	91	85	80	83
totaal contributie (x 1000 euro)	1.847	1.830	1.775	1.728
Het aantal subsidiabele leden (voorlopig):	18.330	17.486	17.038	16.572

Voor de overheidssubsidie van onze vereniging is naast het aantal kamerzetels ook het aantal subsidiabele leden van belang. Subsidiabele leden zijn die leden die:

- stemrecht hebben per 1 januari van het jaar
- een contributie betalen van 12 euro of meer.

Het bedrag van de gemiddelde contributie per lid is gebaseerd op de stand per 31 december van het betreffende jaar.

Ondanks het hier boven gestelde wordt voor de begroting 2009 uitgegaan van groei van de totale contributie naar een bedrag van 1.900.000. Dit heeft te maken met een geplande ledenwerfactie.

Afdrachten

In 2008 is het ontvangen bedrag aan afdrachten waarschijnlijk iets hoger dan begroot. De verwachting is dat dit bedrag stabiliseert in de komende jaren. Daarom is de feitelijke ontvangst 2008 ook begroot voor 2009.

Subsidieontvangsten

De subsidieontvangsten zijn zowel in 2008 als in 2009 lager dan in 2007. Dit heeft te maken met een bezuinigingsronde bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Giften en donaties

In het jaar 2008 is de donateurcampagne low profile ingezet. Door een vacature voor de positie van

donateurwerver en de tegenvallende inkomsten vanuit voorgaande jaren, is geprobeerd met minder inspanning / kosten donaties te ontvangen. Dit is conform begroting verlopen. In 2009 zal een nieuw donateurcampagne vormgegeven worden. Overigens blijven naar verwachting de inkomsten vanuit de gewone voor- en najaarsronde tegenvallen.

Overige baten

Hieronder vallen onder andere rentebaten. In 2008 is er een verdere slag gemaakt in het beter beheren van onze liquide middelen. Besloten is om naast lopende rekeningen en spaarrekeningen, geld weg te zetten op een depositorekening. Hierdoor is in 2008 al meer aan rente inkomsten ontvangen dan begroot. In 2009 zal dit bedrag nog hoger zijn. GroenLinks heeft geen effecten in portefeuille, de kredietcrisis heeft ons in dat opzicht dan ook niet geraakt.

Lasten

Met betrekking tot de lasten verdient het volgende nadere toelichting.

Personeelslasten

Het aantal fte daalt licht, het bedrag aan salariskosten stijgt. Dit is onder andere te verklaren uit doorgroei van personeel binnen bestaande salarisschalen en de jaarlijkse standaard CBS-indexering van de salarissen (4,95% in 2009).

Projecten

In 2009 is het projectenbudget verhoogd. Daarbij worden de projecten transparanter begroot. Elk project heeft vanaf 2009 een gedetailleerde begroting waarop gestuurd wordt. Er zijn duidelijke keuzes gemaakt met betrekking tot de uitvoer van specifieke projecten. Voor elk project is een budgetverantwoordelijke benoemd.

Tot slot

Dank zij betrokken en vrijgevige leden en een steeds professioneler worden intern beheer van de beschikbare middelen zijn de partijfinanciën qua balans tussen kosten en baten gezond. Toch zal in de komende jaren gewerkt moeten worden aan een substantiële verhoging van het beschikbare budget. De steeds belangrijke rol van de media-cratie en de daarmee gepaard gaande ver-personisering van de politiek zal steeds grotere investeringen in nieuwe media vergen van onze vereniging.

Jaap van der Haar
penningmeester GroenLinks

Begroting 2009

Omschrijving	Begroting 2009		Begroting 2008		Prognose 2008		
		totaal		totaal		totaal	
Baten							
Contributies	1.912.000			1.815.000		1.811.000	
Afdracht	1.100.000			1.020.000		1.100.000	
Giften	158.000			188.000		172.000	
Subsidie	940.000			958.000		950.000	
Overige baten	99.000			75.000		85.000	
Totaal baten		4.209.000		4.056.000		4.118.000	
Lasten							
Personeelskosten							
Salariskosten/sociale lasten/pensioenlast	1.365.036			1.299.880		1.299.880	
Ziekteverzuim, arbodienst	22.000			20.200		22.000	
Opleidings- en trainingskosten	30.000			30.000		30.000	
Overige personeelskosten	69.000			62.900		71.900	
Inleenkrachten/tijdelijk personeel	30.000			30.000		30.000	
Reiskosten personeel	49.200			48.500		48.500	
Sociaal fonds toevoeging	4.000			19.000		19.000	
Vervanging personeel bij ziekte	-			-		-	
Pensioen waardeoverdrachten	-			15.000		15.000	
subtotaal		1.569.235	37,28%	1.525.480	37,62%	1.536.280	37,71%
Huisvestingskosten							
Huurkosten	136.680			134.000		132.080	
Verz. Bel. Gas ev.	38.760			38.000		38.000	
Schoonmaakkosten	25.000			24.000		24.000	
Onderhoud/veiligheid/beveiliging	18.434			11.700		22.000	
subtotaal		218.874	5,20%	207.700	5,12%	216.080	5,30%
Kantoorkosten							
Kantoorbenodigdheden/klein inventaris	9.000			6.500		6.500	
Telefoon/porto/copier/drukkerwerk	86.000			88.300		87.000	
Afschrijvingskosten	64.000			45.000		25.000	
Abonnementskosten/contributie/bijdragen	37.200			38.700		38.700	
Inningskosten	66.000			71.000		71.000	
Hosting website/automatiseringskosten	21.602			30.700		30.700	
subtotaal		283.802	6,74%	280.200	6,91%	258.900	6,35%
Activiteiten- en publiciteitskosten							
Projecten	859.000			-		-	
Verkiezingsfonds	-335.000			-		-	
Verkoop materialen	-35.000			-		-	
PCT-budget	-70.000			-		-	
Begroting WB	-15.000			-		-	
Resultaatsbestemming 2007	-125.000			-		-	
Trainingsbudget (begroting personeelskosten)	-5.000			-		-	
Bijdrage TKF	-13.000			-		-	
Investering	-175.000			-		-	
Reguliere taken Landelijk Bureau	277.500			201.150		201.150	
PCT-budget	-72.500			-		-	
Bijdragen en subsidies	223.450			193.000		201.000	
Permanente Campagne (PCT)	120.000			145.000		145.000	
Projectenpot PB	15.000			57.000		57.000	
subtotaal		649.450	15,43%	596.150	14,70%	604.150	14,83%
Kosten Magazine							
kosten	202.000			202.000		202.000	
subtotaal		202.000	4,80%	202.000	4,98%	202.000	4,96%
Kosten PB							
algemene kosten	47.350			38.350		35.000	
subtotaal		47.350	1,12%	38.350	0,95%	35.000	0,86%
Werkzaamheden externen							
kosten	33.500			46.800		43.300	
subtotaal		33.500	0,80%	46.800	1,15%	43.300	1,06%
Bijdragen							
Bijdrage aan afdeling	641.240			606.000		626.000	
Correctie door het niet opvragen	50.000			50.000		-50.000	
Verkiezingsvoorziening	300.000			277.000		277.000	
algemene activiteitskosten	6.600			12.600		12.600	
Afdelingsfonds vulling	52.000			48.000		48.000	
Subs Dwars vanuit Biza	47.000			52.000		52.000	
Subs WB vanuit Biza	208.000			213.000		213.000	
subtotaal		1.204.840	28,62%	1.158.600	28,57%	1.178.600	28,93%
	4.209.051	4.209.051		4.055.280	4.055.280	4.074.310	4.074.310
	51	51		720	720	43.690	43.690

Benoeming en Verkiezing Congrespresidium

Termijn Congrespresidium

Het Congrespresidium bestaat uit ten minste vijf en ten hoogste negen leden die door het Congres, op voordracht van de partijraad, worden benoemd. Het huidige presidium bestaat uit zeven leden: Jantien ten Brink, Bert Huisman, Jos Olsthoorn, Hilda Passchier, Tjark Reininga, Frank van der Valk en Bart Westra.

Op het afgelopen congres zijn de termijnen van de zittende presidiumleden verlengd tot najaar 2010. De termijn van Frank van der Valk liep echter pas dit jaar af. Het presidium stelt dan ook voor om met terugwerkende kracht de zittingstermijn van Frank van der Valk met ingang van dit congres te verlengen tot voorjaar 2011.

Nieuwe kandidaten

Na het afgelopen congres zijn er twee vacatures in het congrespresidium ontstaan. De kandidatencommissie (bestaande uit drie leden van het congrespresidium) heeft voor invulling van deze plaatsen gesprekken gevoerd met een aantal kandidaten. De kandidatencommissie is van oordeel dat de kandidaten de juiste competenties bezitten om in het congrespresidium te functioneren, te weten:

- inzicht in het democratische proces van het GroenLinks congres en de rol van het congrespresidium daarin;
- interesse en ervaring in organisatorische en procedurele zaken;
- het vermogen om samen te werken binnen het presidium en met andere partijorganen;

De partijraad wil de volgende twee kandidaten voorstellen als nieuwe leden van het congrespresidium. De partijraad is het eens met de gevolgde procedure en geeft geen oordeel over de kwaliteit van de kandidaten.

Rezvan Ghoncheh (v, 25 jaar, Rotterdam)

Toen ik de vacature voor kandidaat congrespresidium had gelezen, besloot ik zonder enige aarzeling om direct te solliciteren. Deze functie is voor mij de ultieme mogelijkheid om op mijn manier een positief aandeel te leveren aan mijn politieke partij.

Als lid van het congrespresidium krijg ik de kans om in teamverband, op een creatieve en deskundige wijze de congressen van GroenLinks vorm te geven. Eveneens word ik in de gelegenheid gesteld om een actieve rol te spelen in de verschillende processen en de organisatorische zaken die voor de inrichting van congressen belangrijk zijn.

Kortom, het lijkt mij zeer uitdagend om de komende tijd op landelijk niveau voor GroenLinks bezig te zijn.

Steven de Vries (m, 22 jaar, Utrecht)

Mijn naam is Steven de Vries, ik ben 22 jaar en woon in Utrecht. Ik studeer Milieu- en Maatschappijwetenschappen aan de Universiteit Utrecht en werk daarnaast parttime als beleidsmedewerker Dierenwelzijn, Natuur en Landbouw voor Kees Vendrik en Ineke van Gent in de Tweede Kamer. Wellicht ben ik bij sommigen van jullie bekend als de voormalig Politiek Voorzitter van DWARS.

Ik wil lid worden van het congrespresidium, omdat ik op die manier een steentje bij kan dragen aan het goed procedureel verlopen van de –in mijn ogen– belangrijkste bijeenkomst van GroenLinks. Het valt me altijd op hoeveel leden veel tijd en aandacht besteden aan het opstellen van amendementen en moties. Ik vind het van belang dat deze zorgvuldig en eerlijk behandeld worden.

Voorstellen wijzigingen Huishoudelijk Reglement

Het partijbestuur legt aan het Congres twee voorstellen tot wijziging van het Huishoudelijk Reglement voor:

- Voorstel tot invoering van een rooster van aftreden voor het partijbestuur
- Voorstel tot uitstel verkiezingen partijraad 2010

Voorstel tot invoering van een rooster van aftreden voor het Partijbestuur

Inleiding

Het partijbestuur wil graag de continuïteit en ervaring binnen het bestuur waarborgen en doet daarom een voorstel tot invoering van een rooster van aftreden voor het partijbestuur.

Om dit mogelijk te maken is aanvulling nodig op artikel 89 van het huishoudelijk reglement.

Het congres wordt gevraagd hiermee in te stemmen.

Huidige bepaling

De huidige bepaling in het Huishoudelijk Reglement is als volgt:

Artikel 89

Het partijbestuur bestaat uit zeven leden.

Voorstel wijziging huishoudelijk reglement

Huidig artikel 89 HHR:

Het partijbestuur bestaat uit zeven leden.

Wijzigen in:

Gewijzigd artikel 89 HHR:

1. Het partijbestuur bestaat uit zeven leden.
2. *Voor het partijbestuur bestaat een rooster van aftreden. Het partijbestuur stelt een rooster van aftreden op zodanig dat niet alle bestuursleden tegelijkertijd worden vervangen. De zittingstermijn (zonder herbenoeming) is nooit langer dan drie jaar. Het partijbestuur legt het rooster van aftreden ter goedkeuring voor aan de partijraad.*
3. *Verkiezing in het kader van dit rooster van aftreden geldt als reguliere verkiezing van een partijbestuur en gebeurt conform artikel 69 door het congres.*

Motivatie

Het partijbestuur vindt instelling van een alternerend rooster belangrijk in verband met de continuïteit en het behoud van collectief geheugen en ervaring binnen het partijbestuur. Onder de huidige regeling wordt de continuïteit teveel afhankelijk gemaakt van het feit of de zittende bestuurders zich opnieuw verkiesbaar stellen en ook daadwerkelijk verkozen worden.

Het partijbestuur stelt daarom voor dat steeds de helft van de plekken in het partijbestuur verkiesbaar is. Iedere anderhalf jaar (of op het eerstvolgend congres) kan dan een deel van het bestuur vervangen worden. De daadwerkelijke verkiezing wordt afgestemd op de data van de jaarlijks te houden congressen. Het bestuur stelt daarom voor om flexibiliteit in te bouwen om het rooster aan de timing van congressen aan te passen.

De voorgestelde wijzigingen treden bij aanneming in werking bij de verkiezing van het nieuwe partijbestuur in november 2009.

Voorstel tot uitstel verkiezingen partijraad 2010

Inleiding

In de afgelopen periode is binnen de partij uitgebreid gediscussieerd over de organisatie van GroenLinks, onder andere als onderdeel van het Toekomstproject. Daaruit is geconcludeerd dat er een herijking moet plaatsvinden van de rol van een aantal partijorganen. Deze herijking betreft ook de taken en bevoegdheden van de partijraad. De discussie hierover zal de komende maanden verder gevoerd worden en zal leiden tot voorstellen van het partijbestuur voor het congres in november 2009. Om de (eventuele) wijzigingen mee te kunnen nemen bij de verkiezing van een nieuwe partijraad voor de periode 2010-2012 doet het partijbestuur het voorstel om de procedure voor verkiezing van de partijraad 2010 drie maanden later te starten dan gebruikelijk en als gevolg daarvan de zittingstermijn van de huidige partijraadsleden met drie maanden tot 1 mei 2010 te verlengen.

De voorgestelde wijzigingen treden bij aanneming direct in werking.

In het onderstaande voorstel worden deze wijzigingen van het huishoudelijk reglement aan het congres voorgelegd.

Huidige bepaling

De huidige bepalingen in het Huishoudelijk Reglement zijn als volgt:

Artikel 94.

Leden van de partijraad zijn de afgevaardigden van de afdelingsledenvergaderingen. Het aantal leden van de partijraad bedraagt 80. Voor de verdeling van de zetels in de partijraad geldt een kiesdeler, die wordt berekend door het aantal leden van de partij te delen door 80. Eens in de twee jaar op 1 september stelt het partijbestuur deze kiesdeler vast en maakt het een verdeling van de partijraadszetels over de provincies naar rato van het aantal leden in die provincies.

Artikel 95.

1. De leden van de partijraad worden gekozen door de afdelingsledenvergaderingen voor een periode van twee jaar.
2. Elke afdeling die per 1 september één- of meermalen de kiesdeler behaalt, kan een dienovereenkomstig aantal afgevaardigden kiezen. De afdelingsvergaderingen kiezen tot 15 november de afgevaardigden.
3. Afdelingen kunnen ten behoeve van de verkiezing van afgevaardigden in de partijraad samenwerking zoeken met andere afdelingen in dezelfde provincie. De afdeling Brussel kan hiertoe samenwerking zoeken met andere afdelingen in de Nederlandse provincies Limburg, Noord-Brabant of Zeeland en vice versa. Elke combinatie van afdelingen die door aldus samen te werken één of meermalen de kiesdeler behaalt, kan een dienovereenkomstig aantal afgevaardigden kiezen.
4. Wanneer er in eenzelfde provincie, na de verkiezing van de afgevaardigden in de partijraad door afdelingen en/of combinaties van afdelingen, minder afgevaardigden zijn gekozen dan het aantal waarop de desbetreffende provincie recht heeft, voorziet de provinciale ledenvergadering in de aanwijzing van de overige afgevaardigden. De provinciale ledenvergadering kiest de overige afgevaardigden vóór 1 februari van het volgende jaar.
5. De afdelingen en provincies regelen de wijze van verkiezing in hun eigen reglementen.
6. Een afdeling of combinatie van afdelingen die op grond van lid 2 of 3 van dit artikel één afgevaardigde in de partijraad heeft gekozen, heeft het recht ook een plaatsvervangend afgevaardigde te kiezen. Een afdeling of combinatie van afdelingen die op grond van lid 2 of 3 van dit artikel méér dan één afgevaardigde in de partijraad heeft gekozen, heeft het recht ook plaatsvervangende afgevaardigden te kiezen, met een maximum van twee. Deze bepaling is van overeenkomstige toepassing wanneer een provinciale ledenvergadering voorziet in de aanwijzing van overige afgevaardigden.

Voorstel wijziging huishoudelijk reglement

Wijziging artikel 94:

"1 september" wordt vervangen door "1 december"

Wijziging artikel 95:

– Artikel 95 lid 2 wordt als volgt gewijzigd:

"1 september" wordt vervangen door "1 december" en "15 november" wordt vervangen door "15 februari"

– Artikel 95 lid 4 wordt als volgt gewijzigd:

"1 februari" wordt vervangen door "1 mei".

Motivatie

De huidige zittingstermijn van de partijraad loopt af op 1 februari 2010. De procedure voor de verkiezing van nieuwe partijraadsleden begint echter al op 1 september 2009, bijna drie maanden voor het november-congres. Hierdoor bestaat het risico dat in november 2009 een wijziging van het reglement wordt aangenomen die de lopende procedure voor de verkiezing van de nieuwe partijraad doorkruist. Dat zou betekenen dat of de procedure moet worden afgebroken en een nieuwe procedure volgens de nieuwe regels moet worden gestart, of dat de wijzigingen pas twee jaar later, m.i.v. 1 september 2011, kunnen worden toegepast en pas per 1 februari 2012 volledig kunnen worden geïmplementeerd. Dat lijkt het partijbestuur en het bestuur van de partijraad een onwenselijke situatie. Daarom stelt het partijbestuur voor om de procedure voor de verkiezing van de partijraadsleden drie maanden op te schuiven en als gevolg daarvan de zittingstermijn van de huidige partijraad eenmalig met drie maanden te verlengen.

Effect van deze wijziging

Na een eventuele wijziging van de verkiezingsprocedure op het congres eind november 2009 kan direct op 1 december de procedure voor de verkiezing van de nieuwe partijraadsleden worden gestart. Met deze kleine aanpassing van het HHR wordt voorkomen dat teveel vooruit wordt gelopen op eventuele wijzigingen. Als het congres de wijzigingen in november (al dat niet geamendeerd) aanneemt, zal in die wijzigingen de nieuwe procedure voor het kiezen van de partijraad zijn beschreven. Als het congres de wijziging verwierpt kan direct op 1 december volgens de oude procedure een nieuwe partijraad worden gekozen, met als enige verschil dat de zittingstermijn en de verkiezingsprocedure van de partijraad voortaan drie maanden later zullen plaatsvinden.

Samenvatting

Met deze wijziging zal de verkiezing van de nieuwe partijraad als volgt verlopen:

- De kiesdeler wordt vastgesteld op 1 december 2009.
- De termijn tot wanneer lokale afdelingen hun afgevaardigden kunnen kiezen wordt vastgesteld op 15 februari 2010.
- De termijn tot wanneer provinciale afdelingen hun afgevaardigden kunnen kiezen wordt vastgesteld op 1 mei 2010.
- Met ingang van 1 mei 2010 treedt de nieuwe partijraad in nieuwe samenstelling in functie.

De voorgestelde wijzigingen treden bij aanname direct in werking.

Aankondiging wijzigingen Huishoudelijk Reglement: Congres november 2009

Op het Congres van GroenLinks in november 2009 zullen een reeks andere wijzigingen van het Huishoudelijk Reglement van GroenLinks worden besproken, waaronder een voorstel m.b.t. rol en bevoegdheden partijraad en een voorstel m.b.t. de (interne) verkiezingsprocedure van GroenLinks.

Verantwoording GroenLinks-delegatie in het Europees Parlement

Komt er een wereldwijd akkoord tegen klimaatverandering? Vindt Turkije het pad naar de Europese Unie weer? Wordt Kosovo een geslaagde staat? Wordt het Grondrechtenhandvest van de EU eindelijk bindend?

Op de Europese agenda staan tal van belangrijke projecten, kansrijk maar onvoltooid. Je zou je afscheid nog even uit willen stellen om de klussen af te maken. Maar er blijft altijd *unfinished business*. Er is geen beter moment om op te stappen dan de verkiezing van een nieuw Europees Parlement. We weten dat onze opvolgers deze uitdagingen energiek zullen oppakken.

Klimaat, voedsel, dierenwelzijn

De strijd tegen klimaatverandering stond de afgelopen jaren hoog op de Europese agenda. Dat is wel eens anders geweest. Kathalijne heeft zich in het Europarlement ingezet voor effectieve wetgeving die de Europese uitstoot van broeikasgassen daadwerkelijk terugdringt, maar die ook ontwikkelingslanden steunt bij het aanpakken van klimaatverandering en de gevolgen ervan.

We waren optimistisch toen de Europese Commissie in januari 2008 haar ambitieuze klimaat- en energiepakket presenteerde. Toegegeven, eigenlijk gingen ook die wetsvoorstellen ons niet ver genoeg, maar het was een goede aanzet voor de besluitvorming. De inzet van de Groene fractie was dan ook om de structuur van het pakket overeind te houden en het ambitieniveau op te schroeven.

Het pakket telt vier onderdelen:

1. De emissiehandel, die ervoor moet zorgen dat vervuilende industrieën gaan betalen voor hun CO₂-uitstoot.
2. De lastenverdeling, die ervoor moet zorgen dat alle EU-lidstaten hun uitstoot van broeikasgassen tegen 2020 fors hebben teruggedrongen.
3. Wetgeving over duurzame energie, die ervoor moet zorgen dat alle EU-lidstaten in 2020 veel meer groene energie produceren dan nu. In totaal moet in dat jaar 20% van de Europese energievoorziening uit duurzame bronnen komen.
4. Wetgeving over CO₂-opslag, waardoor exploitanten van vieze kolencentrales hun CO₂ onder de grond gaan opslaan.

Kathalijne heeft namens de Groenen met andere fracties onderhandeld over CO₂-opslag. Ze heeft voorgesteld om een strenge CO₂-eis te stellen aan nieuwe energiecentrales. Zo garandeer je dat er geen vieze CO₂-monsters meer gebouwd worden en stimuleer je innovatie. Haar voorstel werd aangenomen door het Europarlement, maar in de onderhandelingen met de Raad van Ministers helaas afgezwakt.

We zijn trots op onze Luxemburgse fractiegenoot Claude Turmes. Hij was namens het parlement rapporteur voor de richtlijn over duurzame energie. Hij heeft geweldig werk verricht. Hij is er onder meer in geslaagd om de duurzaamheidscriteria die gelden voor groene energie fors aan te scherpen en om de doelstelling van 20% groene energie in 2020 overeind te houden. Hij heeft niet toegegeven aan de druk om de criteria zodanig af te zwakken dat het voor EU-landen makkelijker zou worden om de normen te halen. Dankzij de inzet van Turmes zullen in de komende jaren miljoenen nieuwe banen ontstaan in de sector groene energie.

De compromissen over emissiehandel en lastenverdeling, beklonken tijdens de eurotop van december 2008, zien er helaas minder goed uit. Nog steeds krijgen bedrijven een te groot deel van hun emissierechten gratis. EU-lidstaten kunnen een groot deel van hun verantwoordelijkheid afkopen door in goedkope projecten in ontwikkelingslanden te investeren. Zo blijft de noodzakelijke innovatie uit. Het is onverantwoord om het 'laaghangend fruit' in ontwikkelingslanden te plukken terwijl wijzelf in onze benzineslurpers blijven rijden.

Dat de Europese inspanningen onvoldoende zijn, bewezen de VN-klimaatonderhandelingen in Poznan eind vorig jaar. Terwijl de Europese regeringsleiders nog met elkaar aan het bakkeleien waren over het beschermen van hun eigen industrieën, kwam de EU daar lijnrecht tegenover de ontwikkelingslanden te staan. Het was volstrekt onduidelijk of de EU haar portemonnee zou gaan trekken voor de aangerichte klimaatschade. Dat zal zij eind dit jaar in Kopenhagen beter moeten doen. Hopelijk met de steun van Obama.

Door de kredietcrisis en de recessie die erop gevolgd is zal het nog een hele toer worden om de klimaatcrisis hoog op de agenda te houden. De Europese Commissie doet verdienstelijke pogingen om de lidstaten aan te zetten tot groene investeringen, die én werk opleveren én energie besparen. Zij is zelfs bereid om de regels van het Stabiliteitspact soepel te interpreteren. Maar de nationale regeringen,

Nederland voorop, laten het vooralsnog afweten. De Groenen zijn de enige stroming in Europa die zich echt hard maken voor een *Green Deal*.

Herziening landbouwbeleid

Het Europese landbouwbeleid moet op de schop. Kathalijne heeft zich daar als rapporteur van de milieuc commissie voor de herziening van het landbouwbeleid hard voor gemaakt. Ze heeft daarbij ingezet op schoon, toekomstgericht landbouwbeleid dat ook ontwikkelingslanden toegang geeft tot onze markt.

Boeren moeten niet langer beloond worden voor wat ze in het verleden produceerden, maar voor hun prestaties op het gebied van milieu, voedselveiligheid en dierenwelzijn.

Kathalijne kreeg in september 2008 een meerderheid van de milieuc commissie achter haar voorstellen om directe inkomenssteun aan boeren tegen 2020 af te schaffen, de prestaties op het gebied van milieu en dierenwelzijn in de landbouw fors te verbeteren en exportsubsidies te beëindigen.

Helaas wilde een meerderheid in het Europees Parlement niet zo ver gaan. De strijd voor een ander landbouwbeleid gaat dus door. Kathalijne vindt het belangrijk dat we daarin streven naar een brede coalitie met (progressieve) boeren en maatschappelijke organisaties. Daarom organiseerde ze in februari 2008 samen met de Europese koepelorganisatie van waterbedrijven een seminar over de herziening van het landbouwbeleid. Daarbij waren onder andere twee vertegenwoordigers van de Europese Commissie en een vertegenwoordiger van de boeren, van het Wereld Natuur Fonds en van de Europese landeigenaren aanwezig.

Bestrijdingsmiddelen

Dankzij de Groenen komt er een verbod op het allerschadelijkste landbouwgif. Andere gewasbeschermingsmiddelen die schadelijk zijn voor de volksgezondheid en het milieu moeten zo snel mogelijk vervangen worden door betere alternatieven. Daartoe besloot het Europees Parlement in januari van dit jaar. Hierdoor komt er een einde aan kankerverwekkende bestrijdingsmiddelen en wordt onderzoek naar minder schadelijke alternatieven gestimuleerd.

Onze Duitse fractiegenoot Hiltrud Breyer was rapporteur namens het parlement. Zij hield stand tegen de krachtige agrarische lobby, Ze sleepte er in de onderhandelingen met de Raad een ijzersterk resultaat uit.

Ontbossing

Wereldwijde ontbossing veroorzaakt ongeveer een vijfde van het klimaatprobleem. Elk jaar verdwijnen er ongeveer zesentwintig miljoen voetbalvelden aan bos. De huidige wetgeving volstaat niet. Daarom schreef Kathalijne vorig jaar in februari samen met collega-parlementariërs een brief aan de Europese Commissie. Ze eisten nieuwe wetgeving voor het tegengaan van illegale houtkap.

Met resultaat, want na lang aandringen kwam de Commissie in oktober met nieuwe wetsvoorstellen. De Groenen werken nu aan een aanscherping daarvan. Zo pleiten we voor een totaalverbod op de import van illegaal hout en voor krachtigere internationale afspraken om ontbossing en illegale houtkap aan te pakken.

Dat dit onderwerp leeft merken we toen de Commissie haar voorstellen gepresenteerd had. We zijn overspoeld met bemoedigende e-mails en brieven van mensen die zich zorgen maken over ontbossing. Des te meer reden voor Kathalijne om te knokken voor effectieve regelgeving.

(H)eerlijk voedsel

Kathalijne is namens de Groene fractie verantwoordelijk voor de nieuwe regels over voedsel etikettering. Ze wil dat het voor consumenten in één oogopslag duidelijk wordt of een product gezond is. Bovendien moet er op de etiketten ook aandacht besteed worden aan de ethische aspecten van een product. Is het bijvoorbeeld vrij van kinderarbeid? En in het geval van dierlijke producten, hoe zijn de dieren behandeld? Later dit jaar zal het Europees Parlement over haar voorstellen stemmen.

Kathalijne heeft zich eerder ook ingezet voor het aan banden leggen van grootschalig aromagebruik. Met succes, want het Europees Parlement stelde in juli regels vast waardoor aroma's alleen gebruikt mogen worden als ze niet misleidend en in het voordeel van de consument zijn.

Nu zijn aroma's soms verantwoordelijk voor wel 90% van de smaak van een product. Normaal beoordelen wat er in een product zit en of we het willen eten door te ruiken, te proeven en te kijken. Grootschalig gebruik van kunstmatige aroma's zorgt ervoor dat een goede afweging door consumenten vrijwel onmogelijk wordt. Onder druk van de Groenen komt er ook een einde aan het gebruik van

schadelijke kleurstoffen.

Stierenvechten en zeehondenbont

Kathalijne heeft zich met succes ingezet voor een Europees verbod op honden- en kattenbont. Dat is op 1 januari van dit jaar van kracht geworden. Daarnaast heeft ze samen met haar Groene collega's druk gezet op de Europese Commissie om met een voorstel voor een verbod op zeehondenbont te komen.

Inmiddels heeft de Europese Commissie ook zo'n voorstel gedaan, maar dat voorziet alleen in een verbod op 'inhumaan' zeehondenbont. Alsof het humaan kan zijn om een zeehond voor z'n vachtje dood te knuppelen. De Groenen maken zich hard voor een totaalverbod.

De Groenen organiseerden vorig jaar samen met dierenwelzijnsorganisaties het seminar *For a bullfighting-free Europe*. Naast het seminar hadden de Groenen en de dierenwelzijnsorganisaties gedurende de hele week ook een stand in het Europees Parlement. Daar konden Europarlementariërs informatie krijgen over de waarheid achter stierenvechten. Bovendien konden zij hun handtekening zetten op een levensgrote witte stier bij wijze van verzet tegen deze barbaarse praktijk. Na afloop van het seminar voerden de Groenen en de dierenwelzijnsorganisaties actie voor het Europees Parlement. Helaas is de EU niet bevoegd om het stierenvechten te verbieden.

Uitbreiding Europese Unie

Op dit moment onderhandelt de EU met twee landen over toetreding, namelijk Turkije en Kroatië. Macedonië is de derde kandidaat-lidstaat, waarmee de onderhandelingen binnenkort kunnen worden geopend. Uit de laatste toetredingsronde op 1 januari 2007 valt de les te trekken dat landen strikt aan de criteria moeten voldoen voordat ze lid worden. Bulgarije en Roemenië werden toen toegelaten met de belofte dat zij zouden doorgaan met de vereiste hervormingen. Daar is te weinig van terecht gekomen. De Europese Commissie zag zich genoodzaakt sancties op te leggen. Met name op het gebied van de bestrijding van corruptie en georganiseerde criminaliteit is de klok teruggedraaid toen de buit binnen was. Achteraf gezien is de toetreding van beide landen te vroeg gekomen. Ondanks die teleurstelling blijft Joost Lagendijk Roemeense initiatieven voor transparantie en tegen corruptie op hoog niveau steunen, in de hoop dat het land alsnog de EU-standaarden zal naleven.

Turkije

Gezien het bovenstaande is het geen wonder dat Joost ook kritisch is geweest tegenover toetredingskandidaat Turkije. Helaas is er in dat land de afgelopen jaren te weinig gebeurd. Dit valt gedeeltelijk te wijten aan de politieke onrust: in de rechtbank en op straat werd een felle woordenstrijd gevoerd tussen seculieren en moslimdemocraten. Joost heeft, als voorzitter van de Turkije-delegatie van het Europees Parlement, een duidelijk pro-Europese stem laten horen in het Turkse publiek debat. Hij was in de afgelopen jaren één van de voornaamste advocaten van hervormingen. Toen Joost publiekelijk de seculier-nationalistische oppositiepartij CHP verweet alle hervormingen te saboteren, kwam uit die hoek een woedende, haast bedreigende reactie. Later is de verhouding genormaliseerd. De seculier geïntereerde pers heeft Joost met verschillende grote interviews gerehabiliteerd en steeds beter opgepikt dat Joost ook kritiek uit op de moslimdemocraten in de regering.

Joost heeft zich lang hard gemaakt voor hervorming van het beruchte artikel 301, dat de belediging van de Turkse natie strafbaar stelt. Begin 2008 werd de wet herzien, waardoor aanklagers alleen met toestemming van de minister van Justitie nog zaken konden openen. Tot teleurstelling van Joost betekende dit ook in de praktijk nog niet het einde van deze belemmering van de vrijheid van meningsuiting: in een beperkt aantal zaken liet de minister vervolging toe. Inmiddels heeft Joost de toezegging gekregen dat er geen nieuwe zaken meer bij komen.

Ook op het gebied van minderheidsrechten, een ander heikel punt, is het beeld gemengd. Er loopt een rechtszaak om de Koerdisch-nationalistische partij DTP te verbieden. De politici van deze partij worden door het openbaar ministerie vervolgd voor vergrijpen als het in het Koerdisch opstellen van nieuwjaarskaarten. In deze context is de beslissing om een publiek televisiekanaal in de Koerdische taal op te richten een belangrijke stap. Ook zijn er nu plannen om Koerdisch te doceren aan de universiteit.

Jaarlijks wordt er een Koerdenconferentie in het Europees Parlement georganiseerd waarop de deelnemers zich eenzijdig tegen Turkije keren. Joost heeft zich hier ook uitgesproken tegen het geweld van de PKK, die een oplossing voor het probleem in de weg staat. Om de gematigde partijen, die bij de reguliere Koerdenconferentie wegblijven, aan tafel te krijgen, heeft Joost een bijeenkomst van Turken en Koerden belegd. Daarin werden constructieve ideeën geopperd om de etnische diversiteit te benoemen in een nieuwe Turkse grondwet.

Ook homo-, bi- en transseksuelen hebben nog geen volledige rechten in Turkije. Hun grootste belangenorganisatie, *Lambda Istanbul*, werd gezien als bedreiging van de openbare zeden en met sluiting bedreigd. Deze beslissing werd uiteindelijk tenietgedaan door het Turkse Hooggerechtshof. Toch verkeren seksuele minderheden in Turkije in een moeilijke situatie, zo bleek ook uit een uitgebreide studie van *Human Rights Watch*. Joost nodigde vertegenwoordigers van Lambda Istanbul en Human Rights Watch uit in het parlement om over deze problematiek te praten. Hij heeft de positie van seksuele minderheden aangekaart bij de Turkse autoriteiten.

In januari 2007 werd Turkije geschokt door de moord op de onafhankelijke journalist Hrant Dink. In nationalistische kringen was hij gebrandmerkt als landverrader, onder andere vanwege zijn veroordeling onder het eerder genoemde artikel 301. Een jongeman werd opgepakt op verdenking van de moord, maar vanaf het begin waren er aanwijzingen dat het hier geen eenmansactie betrof. Joost woonde een deel van het proces bij, terwijl zijn medewerker Ali Yurttagül bij andere zittingen aanwezig was. Helaas wacht het proces nog op een doorbraak. Een geheim nationalistisch netwerk, *Ergenekon*, zou volgens berichten achter de moord zitten. Meer dan honderd mensen werden opgepakt op verdenking van deelname aan dit netwerk. Ergenekon zou het op verschillende voorstanders van hervormingen gemunt hebben, waaronder ook op Joost.

Westelijke Balkan

De landen van voormalig Joegoslavië en Albanië, bij elkaar de Westelijke Balkan, kunnen op termijn toetreden tot de EU. Slovenië is in 2004 al lid geworden. Kroatië en Macedonië hebben de status van kandidaat-lidstaat. De voormalige conflicthaarden Servië, Kosovo en Bosnië-Herzegovina zijn nog niet zo ver.

In 1999 kwam Kosovo onder internationaal toezicht, nadat de NAVO een einde had gemaakt aan etnische zuiveringen door Servische milities. In 2006 werd Joost benoemd tot rapporteur voor dit gebied voor het Europees Parlement. Op initiatief van Joost verklaarde het parlement zich in maart 2007 bereid de Kosovaarse onafhankelijkheid te steunen, mits deze gepaard zou gaan met een ferm minderhedenbeleid en beperkt internationaal toezicht op de Kosovaarse instituties. Dit kwam overeen met het plan dat VN-gezant Ahtisaari had opgesteld, nadat het tijdens langdurige onderhandelingen niet mogelijk was gebleken om overeenstemming te bereiken met de Servische regering. Vanwege langdurige pogingen ook Russische steun voor dit plan verwerven, verklaarde Kosovo zich pas veel later dan gepland, op 17 februari 2008, onafhankelijk.

De EU heeft na onafhankelijkheid een speciaal gezant naar Pristina gezonden, Pieter Feith, die erop toeziet dat de Kosovaarse regering zich aan de eigen regels houdt, vooral met betrekking tot bestuurlijke integriteit en de bescherming van minderheden. Daarnaast heeft de EU een politie- en justitiemissie naar Kosovo gestuurd, *EULEX*, die het toezicht op deze sectoren overneemt van de VN. *EULEX* moet zich onder meer gaan bezighouden met slepende juridische conflicten tussen Albanezen en Serviërs over eigendom en geweldsdelicten. Joost heeft de uitzending van *EULEX* gesteund, maar wel de voorwaarde gesteld dat deze in heel Kosovo aan het werk zou gaan. Het Servische gebied in het noorden van Kosovo dreigde buiten het werkterrein van *EULEX* te vallen en zich zo de facto van de nieuwe staat af te scheiden. *EULEX* is ondanks de tegenstand daar nu ook in het noorden aan het werk.

Het feit dat de Europese missies nu hun werk kunnen doen is ook te danken aan de nieuwe Servische regering, die er ten langen leste voor heeft gekozen de onafhankelijkheid van Kosovo vooral langs juridische weg te bestrijden. Zij wakkert geen geweld en misdaad meer aan, zoals de vorige regering deed. Aangezien de nieuwe regering veel beter samenwerkt met het Joegoslavië-tribunaal zijn veel Europese leiders voorstander van een snel begin van de toetredingsonderhandelingen met Servië. Joost benadrukt dat normalisatie van de situatie in Kosovo niet los kan worden gezien van de Europese toekomst van Servië. Mocht Belgrado weer teruggrijpen op het oude beleid ten aanzien van Kosovo, dan moet dat consequenties hebben voor het toetredingsproces.

Tijdens een aantal bezoeken aan Kosovo heeft Joost informatie verzameld over de etnische verhoudingen, het functioneren van de overheid en de internationale missies. In Kosovo heeft hij veel gesproken met leiders van minderheden zoals de Serviërs en de Roma, maar hij is ook in debat gegaan met Servische en Albanese studenten. Eind 2008 heeft hij een tweede rapport opgesteld, waarin het Europees Parlement zich achter *EULEX* schaart en een Europese bijdrage aan de opbouw van het land steunt. In februari 2009 werd dit rapport goedgekeurd.

Buitenlandse zaken

Afghanistan

Joost heeft elk jaar een bijeenkomst georganiseerd voor Europese NGOs die in Afghanistan werkzaam zijn. Deze discussiebijeenkomst werd eind vorig jaar voor de vijfde maal gehouden. Eregast op de laatste en grootste conferentie was de vermaarde Pakistaanse journalist Ahmed Rashid, die verscheidene boeken schreef over het conflict in Afghanistan. Hij waarschuwde dat de 'regionalisering' van de burgeroorlog, waar nu alle buurlanden actief bij zijn betrokken, het noodzakelijk maakt dat de buurlanden worden betrokken bij het vinden van een oplossing. Joost heeft zich daarnaast in samenwerking met de Tweede-Kamerfractie actief ingezet voor het formuleren van een alternatieve GroenLinks-strategie voor Afghanistan. In lijn daarmee steunde hij de Europese missie om de politie in Afghanistan te trainen.

China

Om de Olympische Spelen in 2008 binnen te halen, beloofde China de mensenrechtensituatie in het land te verbeteren en meer openheid te betrachten. Joost en Kathalijne hebben samen met de Europese Groenen actie gevoerd om de Chinese regering aan haar belofte te houden. Het Europees Parlement heeft fel geprotesteerd tegen het regeringsgeweld in Tibet, dat volgens Joost onderdeel uitmaakte van het Chinese beleid van doodslaan en doodzwijgen. Joost en Kathalijne hebben zich ook ingezet voor televisiestation NTDTV, dat onder valse voorwendselen door een Europese satellietbedrijf uit de lucht is gehaald onder druk van de Chinese regering. Het belangrijkste succes was de toekenning van de Sacharov-prijs aan Hu Jia. De Chinese mensenrechtenactivist, dierenbeschermmer en aidsactivist Hu was voor het tweede achtereenvolgende jaar door de Groenen genomineerd voor deze prestigieuze prijs. De Chinese ambassadeur heeft achter de schermen druk uitgeoefend om de toekenning aan de 'crimineel' Hu tegen te houden. Dankzij de standvastige houding van de Groenen werd deze poging verijdeld. Hu zit helaas nog steeds gevangen.

Rusland

Hoewel de Koude Oorlog al bijna twee decennia achter ons ligt, kwamen in de afgelopen periode de betrekkingen met Rusland onder druk te staan. In verschillende kwesties stond Rusland lijnrecht tegenover de EU of Europese landen. Afzonderlijke meningsverschillen, zoals de onafhankelijkheid van Kosovo of het Amerikaanse raketschild, worden door Rusland aangegrepen om zichzelf weer op de kaart te zetten als grootmacht. Ook de oorlog in Georgië, waar de autoritaire, nationalistische president Sakaasjvili van dat land medeverantwoordelijk voor was, maakte deel uit van dit strategisch spel.

De gasconflicten tussen Rusland en Oekraïne doen de vrees oplaaien dat Rusland zijn invloed op zijn buurstaten wil uitbreiden. In het licht van de onbetrouwbaarheid van gasboer Rusland bepleitten Joost en Kathalijne diversificatie van gasleveranciers, zwaardere inzet op hernieuwbare energiebronnen, Europese energiesolidariteit en een gezamenlijk optreden van de EU op de energiemarkt. Daarvoor moet de Europese Commissie grotere bevoegdheden krijgen in de externe energiepolitiek. Kathalijne pleitte hier samen met Wijnand Duyvendak in 2007 al voor in de notitie *Een klimaatpact voor de Europese Unie*. "Dit gaat wel erg ver..." was indertijd de reactie van de Nederlandse staatssecretaris Timmermans. Maar door het laatste gasconflict, waarbij delen van Europa in de kou kwamen te zitten, won het pleidooi aan overtuigingskracht.

Midden-Oosten

Op initiatief van de Groenen en socialisten werd de stemming in het Europees Parlement over (een deel van de) intensivering van de betrekkingen met Israël in november 2008 op de lange baan geschoven. Joost verdedigde destijds deze stap door te wijzen op de humanitaire noodsituatie in de Gazastrook, veroorzaakt door de Israëliische blokkade. Nog geen twee maanden later viel Israël de Gazastrook binnen als reactie op de raketten die vanuit dit gebied op Israël werden afgevuurd. De door het Israëliische leger veroorzaakte ravage, die ruim 1300 levens kostte, sterkte Joost in zijn overtuiging dat van intensivering van de betrekkingen nu geen sprake kan zijn. Ook dringt hij er op aan dat het parlement zijn mening geeft over het actualiseren van het associatieakkoord met Israël komend voorjaar, zodat het druk kan uitoefenen op Israël om zich aan het vredesproces te committeren en de mensenrechten te respecteren.

In het boek *Sturen bij de moslimburen* dat Joost samen met zijn collega Jan Marinus Wiersma (PvdA) eind 2007 publiceerde, bepleiten de schrijvers dat in de zoektocht naar democratie in de moslimwereld ook islamistische bewegingen, zoals Hamas, betrokken worden. Het boek focust op Turkije, waar moslimdemocraten met redelijk succes de regering vormen, op Egypte, waar de streng islamitische Moslimbroeders de enige serieuze oppositie tegen de dictatuur van Mubarak vormen, en daarnaast op Marokko en de Balkan. De auteurs komen met concrete aanbevelingen, zoals een lijst van kritische vragen die aan de orde moeten komen in de dialoog met islamistische partijen. Een andere aanbeveling aan de EU is om democratisering weer voorop te stellen in het 'nabuurshipsbeleid' ten aanzien van de islamitische buurlanden.

Grondrechten

Antidiscriminatie

In april 2008 werd bekend dat de Europese Commissie af wilde zien van de een 'brede' antidiscriminatiewet en slechts de discriminatie van gehandicapten wilde aanpakken. Dat terwijl Commissievoorzitter Barroso bij zijn aantreden een omvattende richtlijn had toegezegd. Kathalijne nam de Commissie onder vuur. Zij dreigde ermee dat het parlement de nieuwe eurocommissaris van Justitie, Barrot, het vertrouwen kon onthouden. De Commissie zwichtte voor deze druk. Begin juli stelde zij alsnog een brede richtlijn voor. Deze beoogt niet alleen discriminatie op grond van handicap beter te bestrijden, maar ook discriminatie op grond van seksuele geaardheid, leeftijd, religie en overtuiging.

Kathalijne is in september door het Europees Parlement aangesteld als rapporteur voor deze ontwerp-richtlijn. Zij heeft veel tijd gestoken in het raadplegen van maatschappelijke organisaties die betrokken zijn bij de strijd tegen discriminatie. In oktober bleek dat de tijdelijke commissie voor subsidiariteit van de Tweede Kamer nogal wat bezwaren had tegen het wetsvoorstel. Het zou niet nodig zijn om de bestrijding van discriminatie Europees te regelen, omdat we het in Nederland best zelf kunnen. Kathalijne Buitenweg hekelde samen met senator Tineke Strik de kortzichtigheid van deze houding, in een opiniestuk en in blogs. De Nederlandse regering heeft gelukkig een constructievere opstelling gekozen. Hopelijk stemt het Europarlement nog vóór de verkiezingen over de aanbevelingen van Kathalijne voor verbetering van de ontwerp-richtlijn. Daarna is de Raad van Ministers aan zet.

Passagiersgegevens

In mei 2008 bleek de Tweede Kamer tegenstander van het voorstel van de Europese Commissie om gegevens van iedereen die in en uit de EU vliegt op te slaan. Vreemd genoeg heeft de Tweede Kamer zich nog steeds niet uitgesproken over het verdrag tussen de EU-regeringen en de Verenigde Staten waarin staat dat de Amerikaanse autoriteiten wél passagiersgegevens mogen opslaan en maar liefst dertien jaar lang bewaren. Kathalijne schreef een opiniestuk in over deze merkwaardige opstelling, waarin ze de Kamer opriep om alsnog een stokje te steken voor het verdrag met de VS.

Biometrie

De EU-verordening over biometrische paspoorten uit 2004, waartegen Kathalijne zich indertijd vergeefs verzet heeft, schreef voor dat in alle reisdocumenten een chip met vingerafdrukken moest worden opgenomen, vanaf medio 2009. De Europese Commissie heeft daarna voorgesteld een uitzondering te maken voor mensen die geen vingerafdrukken kunnen geven en voor kinderen onder de 6 jaar. Het Europees Parlement heeft zich mede dankzij de Groenen op het standpunt gesteld dat van kinderen pas vanaf 12 jaar vingerafdrukken mogen worden genomen, omdat de betrouwbaarheid van afdrukken van kinderen twijfelachtig is. Inmiddels is er een compromis gesloten met de Raad van Ministers: de landen die al wetgeving hebben om vanaf 6 jaar vingerafdrukken te nemen mogen daarmee doorgaan. De overige lidstaten gaan vanaf 12 jaar vingerafdrukken nemen.

Op initiatief van Kathalijne heeft het Europees Parlement uitgezocht of de EU het de lidstaten mag verbieden om de vingerafdrukken op te slaan in een centrale databank, zoals de Nederlandse regering van plan is. Dat bleek juridisch niet mogelijk. Begin december deed het Europees Hof voor de Rechten van de Mens echter een uitspraak die erop wijst dat het centraal opslaan van vingerafdrukken van onschuldige mensen in strijd zou zijn met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Kathalijne heeft de Tweede-Kamerfractie hiervan op de hoogte gebracht. Naïma Azough heeft de regering gevraagd hoe het voorstel voor een centrale databank te rijmen is met de uitspraak van het Hof.

Terrorisme

De Europese Commissie en Raad wilden het kaderbesluit over terrorismebestrijding wijzigen, onder meer om provocatie tot het uitvoeren van terreuraanslagen eronder te laten vallen. Kathalijne nam het op voor de vrijheid van meningsuiting. Het Europees Parlement is daarin meegegaan. Daarnaast heeft Buitenweg geprobeerd de definitie van terrorisme aan te scherpen, zodat bijvoorbeeld je vastketenen aan een hek bij een kerncentrale niet als terroristische daad kan worden bestempeld. Helaas nam het parlement dat standpunt niet over. De wijze waarop lidstaten onder het mom van terrorismebestrijding de burgerlijke vrijheden inperken blijft een punt van grote zorg.

Al in 2006 stelde het Europees Parlement, op initiatief van Kathalijne, dat de EU moest bijdragen aan een oplossing voor de gedetineerden in Guantánamo Bay die niet teruggestuurd kunnen worden naar hun eigen land omdat zij daar marteling of de doodstraf riskeren. Met het aantreden van president Obama is er meer steun gekomen voor die opvatting. Begin 2009 riep het Europarlement de lidstaten op om gedetineerden op te nemen, teneinde de sluiting van Guantánamo te bespoedigen. De EU is niet verantwoordelijk voor deze schandvlek, maar sommige EU-regeringen hebben wel boter op hun hoofd

doordat zij hebben meegewerkt aan de CIA-vluchten waarmee verdachten op illegale wijze werden overgebracht naar Guantánamo.

Asiel

De zogenaamde Dublinverordening, die voorschrijft dat asiel moet worden aangevraagd in de lidstaat van binnenkomst, is geëvalueerd door de Commissie en het parlement. Het Europees Parlement heeft zich op initiatief van de Groenen uitgesproken voor een systeem dat de lasten beter verdeelt over de lidstaten. Nu zijn er in de zuidelijke landen veel problemen, omdat zij de grootste stroom asielzoekers op moeten vangen. Vooral in Griekenland zijn er het afgelopen jaar veel misstanden gesignaleerd. Naar aanleiding daarvan heeft Kathalijne schriftelijke vragen gesteld aan de Commissie over de overdracht van 'Dublinclaimanten' aan Griekenland. De Commissie heeft inmiddels voorgesteld om het mogelijk te maken dat zijzelf de overdracht kan opschorten als de behandeling van asielzoekers in een lidstaat ernstig tekortschiet.

Bij het Europees Hof van Justitie heeft het parlement een overwinning behaald op de Raad van Ministers. Het Europees Parlement had een zaak aangespannen omdat de Raad het parlement weigerde te raadplegen bij het vaststellen van een lijst van zogenaamd 'veilige landen' voor vluchtelingen. Het Hof heeft geoordeeld dat de Raad verplicht is om dat te doen. GroenLinks is überhaupt tegen een dergelijke lijst, omdat ieder geval individueel beoordeeld moet worden. De lidstaten zijn tot nu toe niet in staat gebleken om overeenstemming te bereiken over een lijst. Omdat het Europees Parlement nu mag meebeslissen is dat nog lastiger geworden.

Migratie

Een van de belangrijkste dossiers op het gebied van migratie is de terugkeerrichtlijn. In juni heeft het Europees Parlement een compromis aangenomen waarin een aantal rechten voor migranten zijn opgenomen, maar die ook de mogelijkheid biedt om illegalen en afgewezen asielzoekers tot 18 maanden lang te detineren. De Groenen vonden de waarborgen veel te zwak, ver onder het niveau dat je van Europa zou mogen verwachten. Illegaal verblijf is geen misdaad. Daarom heeft de Groene fractie tegen de richtlijn gestemd.

We hebben wel voor de zogenaamde *blue card* gestemd, de Europese variant van de *green card*. Helaas heeft het Europees Parlement het Commissievoorstel verder ingeperkt, in plaats van uitgebreid tot arbeidsmigranten met een minder hoge opleiding, zoals de Groenen dat graag hadden gezien. Maar het is voor het eerst dat de EU beleid maakt voor legale migratie.

De implementatie van de gezinsherenigingsrichtlijn is geëvalueerd. De Europese Commissie heeft zich kritisch uitgelaten over bijvoorbeeld de hoge Nederlandse inkomenseis voor huwelijksmigratie. Buitenweg heeft gevraagd welke verdere stappen de Commissie gaat nemen. In samenwerking met de Tweede-Kamerfractie is ook de Nederlandse regering om een reactie gevraagd. Helaas lijkt de regering voorlopig geen actie te ondernemen, dus we proberen de druk op de ketel te houden.

Strafrecht

Kathalijne Buitenweg is rapporteur namens het Europees Parlement voor het ontwerp-kaderbesluit dat minimumwaarborgen voor de rechten van verdachten beoogt vast te leggen. In 2005 is haar rapport aangenomen door het parlement, maar in de Raad van Ministers lijken de onderhandelingen muurvast te zitten.

Vrouwengezant

In maart 2008 was Kathalijne initiatiefnemer van een grensoverschrijdend manifest dat opriep tot de aanstelling van een EU-gezant voor vrouwenrechten. De *empowerment* van vrouwen is onontbeerlijk voor het behalen van de Millenniumdoelstellingen van de Verenigde Naties. De EU moet daarvoor grotere inspanningen leveren. Het voorstel werd snel overgenomen door het Europees Parlement en de Nederlandse regering. De Raad van Ministers is nog niet zover.

Verdrag van Lissabon

De totstandkoming van het Verdrag van Lissabon hebben we kritisch gevolgd. Na de verwerping van de Europese Grondwet in 2005 heeft GroenLinks gepleit voor een zo open mogelijke procedure om tot nieuwe spelregels voor de Europese Unie te komen. De regeringsleiders kozen echter voor de klassieke methode van diplomatieke onderhandelingen achter gesloten deuren. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat dat wel sneller resultaat heeft opgeleverd dan de door ons voorgestane aanpak kon bieden.

Het Verdrag van Lissabon oogt minder fraai dan de Europese Grondwet maar laat de belangrijkste elementen ervan intact, zoals de versterking van het Europees Parlement. Tegelijk bevat het enkele

verbeteringen, waaronder meer bescherming voor publieke diensten en een grotere betrokkenheid van nationale parlementen.

Het lot van het EU-Grondrechtenhandvest was lange tijd ongewis. De Nederlandse regering wilde het buiten het nieuwe verdrag houden, omdat dat dan minder op een 'grondwet' zou lijken... Kathalijne heeft zich sterk gemaakt voor het handvest, onder meer met een manifest dat ook door Agnes Jongerius (FNV) en andere vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties werd ondertekend. Uiteindelijk is het handvest geen onderdeel geworden van het verdrag, maar bevat het verdrag wel een bepaling die het handvest bindend maakt. Dat wordt tijd, want er zijn inmiddels tien jaar verstreken sinds Kathalijne als pril europarlementslid deelnam aan de Conventie die het handvest schreef.

Voor het verdrag in werking kan treden moeten nog enkele hobbels worden genomen, zoals een tweede referendum in Ierland. De voortekenen zijn niet ongunstig, want de Ieren zijn er sinds de kredietcrisis achter gekomen dat zij Europa nodig hebben. Bovendien hebben de regeringsleiders een forse concessie gedaan aan Ierland door te besluiten dat elk land een eigen eurocommissaris houdt.

Kathalijne en Joost hebben zich, samen met Mariko Peters en het partijbestuur, ingespannen om aan de GroenLinks-achterban uit te leggen waarom het Verdrag van Lissabon onze steun verdient. De partijraad werd er zelfs Lissabon-moe van... De inspanningen hebben wel resultaat gehad, want op het ontwerp-verkiezingsprogramma is geen enkel amendement ingediend dat 'Lissabon' afwijst. Na de discussie over de Europese Grondwet is kennelijk het besef gegroeid dat Europa alleen dankzij compromissen vooruitgang kan boeken. Ook het nieuwe beginselprogramma van GroenLinks constateert dat expliciet, tot onze tevredenheid.

In de media

Kathalijne en Joost hebben het goed gedaan in de media. Zowel in 2007 als in 2008 waren zij van alle 27 Nederlandse europarlementariërs topscorers in *de Volkskrant* en *NRC Handelsblad*. In 2008 kwamen zij ook het best aan bod in *Trouw*. De onderwerpen waarmee zij de kranten haalden waren onder meer homorechten, privacy, klimaat, milieu en de ontwikkelingen in Turkije en Kosovo.

In augustus 2007 verscheen in *Vrij Nederland* een prachtig profiel met schitterende foto's van Joost. Journalist Thijs Niemantsverdriet reisde met hem mee naar Istanbul en won met de reportage *Zwager van alle Turken* de hoogste onderscheiding in de Nederlandse journalistiek, de Tegel 2007 in de categorie talent.

Als ambassadeur voor *Mybody* bezocht Kathalijne in augustus 2008 Zuid-Afrika. In *Esta* verscheen een reportage van zes pagina's over de reis.

De Nederlandse radio maakt veelvuldig gebruik van de kennis van Kathalijne en Joost. Ze waren beiden ontelbare keren te horen op met name *Radio 1* en *BNR*. Sinds augustus 2008 is Kathalijne elke donderdagochtend rond 09.45 uur op Radio 1 aan het woord, in het KRO-programma *Goedemorgen Nederland*. In de rubriek *Het Europees Staatscircus* geeft zij uitleg over de ontwikkelingen in Brussel en Straatsburg.

De aandacht voor Europa op de Nederlandse televisie laat te wensen. Gelukkig heeft de GroenLinks-delegatie niet mogen klagen. Zo reisde in mei 2007 een ploeg van *NOVA* met Kathalijne mee naar de *Gay Pride* in Warschau. Joost had in januari 2007 de moeilijke taak om bij *NOVA* commentaar te geven op de moord van de Turks-Armeense journalist Hrant Dink. Bij *Knevel en Van den Brink* "spatte hij van het scherm", aldus de mediacommentator van *NRC Handelsblad*. Ook de tv-redactie van *Goedemorgen Nederland* weet Kathalijne en Joost te vinden.

Kathalijne en Joost zijn graag geziene gasten in het Europese debatprogramma van de BBC, *The Record Europe*. Meer dan tien keer traden ze erin op.

De aankondiging van het vertrek van Kathalijne en Joost uit het Europees Parlement heeft veel publiciteit opgeleverd. Zo stond Kathalijne in november 2008 op de cover van *Intermediair*, dat een lang interview met haar had.

Het media-archief van de GroenLinks-delegatie is te vinden op de oude website: <http://oud.groenlinks.nl/europa/media>

En verder...

Joost Lagendijk verhuist volgend jaar naar Istanbul. Hij gaat daar per 1 juli 2009 werken als docent aan de Sabanci-universiteit en als senior-adviseur bij de denktank van deze universiteit, het *Istanbul Policy Center*.

Ook Kathalijne smeedt plannen voor de toekomst. Zij hoopt haar wekelijkse radio-optreden voort te zetten.

Kathalijne en Joost zijn beiden kandidaat-lijstduwer voor GroenLinks. Ze hopen op die manier de campagne voor de Europese verkiezingen te ondersteunen.

Aan het ontwerp-programma voor de Europese verkiezingen heeft de Eurodelegatie een grote bijdrage geleverd. Onze beleidsmedewerker Richard Wouters was penvoerder van de programmacommissie.

In 2007 zijn er twee nieuwe beleidsmedewerkers aan de slag gegaan bij de Eurodelegatie: Niels van den Berge als beleidsmedewerker milieu en transport en Luuk van der Meer als beleidsmedewerker buitenland en uitbreiding. Jacqueline Cremers is weer (even) terug als persoonlijk medewerker van Kathalijne Buitenweg. Zij houdt zich ook bezig met de organisatievraagstukken rond de verkiezingen. Mieke van der Vegt is in april 2008 als beleidsmedewerker justitie ons team komen versterken. Zij is nu voor een korte periode in Ghana en zal vanaf eind maart 2009 weer voor GroenLinks in touw zijn. In december 2008 heeft Jeroen Steeman zijn plek bij het landelijke webteam van GroenLinks verruild voor de post van internetredacteur in Europa. Daarmee is onze staf campagneklaar!

In december 2008 hebben het Europees Parlement en de Raad van Ministers het zogenaamde assistentenstatuut goedgekeurd. Vanaf juli 2009 komt er een uniforme regeling voor alle medewerkers van europarlementariërs die in Brussel werken. De Brusselse assistenten worden Europees ambtenaar en zullen een gelijke rechtsbescherming en beloningsvoorwaarden krijgen. Een goede ontwikkeling, met als nadeel dat het statuut wat minder maatwerk mogelijk maakt.

Onze verrichtingen zijn te volgen op internet. Allereerst op onze website: <http://europa.groenlinks.nl>.

Kathalijne blogt nog steeds op Hyves: <http://kathalijnebuitenweg.hyves.nl>

Joost schrijft Engelstalige discussiebijdragen voor de website van NRC:

<http://weblogs.nrc.nl/weblog/discussion/category/lagendijk>

En tenslotte zijn zowel Kathalijne (www.twitter.com/kathalijne) als Joost

(www.twitter.com/joostlagendijk) enthousiast aan het twitteren. Zo kun je ons echt op de voet volgen.

Kathalijne Buitenweg & Joost Lagendijk, februari 2009

Verkiezingsprogramma Europees Parlement 2009 - 2014

Inleiding

Het Congres stelt het programma voor de Europese verkiezingen van 4 juni 2009 vast. Dit programma vormt de inzet van GroenLinks bij de verkiezingen en de leidraad voor het optreden van haar vertegenwoordigers in het Europees Parlement.

De discussie op het Congres gaat over het ontwerp-verkiezingsprogramma en daarop ingediende amendementen.

Het ontwerp-programma is geschreven, onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur, door een programmacommissie onder voorzitterschap van Arie van den Brand. De overige commissieleden zijn Bas Eickhout, Lot van Hooijdonk, Youssef Rahman, Tineke Strik, Rens van Tilburg, Ingrid Visseren en Richard Wouters (secretaris). Zij zijn, in de loop van 2008, te rade gegaan bij de werkgroepen van GroenLinks, de Haagse en Brusselse fracties, tal van maatschappelijke organisaties en wetenschappers. Veel GroenLinks-leden hebben suggesties ingestuurd en commentaar geleverd.

Het ontwerp-programma is gepubliceerd op 6 december 2008. Het is te downloaden via <http://groenlinks.nl/programma>

Op het ontwerp-programma zijn aanvankelijk 440 amendementen ingediend. Na overleg tussen indieners onderling en met programmacommissie en partijbestuur, tijdens en rondom de amendementendag, zijn er nog 226 amendementen over. Die staan hierna vermeld, met de programmapunten waarop ze betrekking hebben. De amendementen beogen programmapunten te wijzigen, te schrappen, toe te voegen of te verplaatsen. Van de amendementen komen er 158 in stemming (zie de uitleg over de categorie-indeling en de stemmingen in de orde van de congreskrant).

De besluitvorming gaat zoals gebruikelijk over de programmapunten voor de komende zittingsperiode van het Europees Parlement, niet over de achterliggende lange-termijnvisie die in het ontwerp-programma onder de kopjes Toekomstbeeld en Koerswending staat. Deze teksten worden na het Congres herschreven, voor zover wijziging van de programmapunten dat nodig maakt.

Neem bij vragen contact op met Ron Zeefat (tel. 030-2399945, bestuursondersteuning@groenlinks.nl).

- 1** **Vluchtelingenwerkgroep, namens Provinciaal bestuur Groningen** **Categorie 1**
aan hele document **toevoegen** begrippenlijst
PB: Overnemen. Aan het definitieve programma voegen we een lijst met uitleg van moeilijke termen toe.

Hoofdstuk 1. Wereldwijde klimaatcoalitie

- 2** **Werkgroep NoordZuid** **Categorie 1**
na wereldwijde (in titel) **vervangen door** coalitie voor klimaat en armoedebestrijding
[De huidige titel dekt de lading van het hoofdstuk niet. Het OS deel van het hoofdstuk komt er niet in terug. De nieuwe titel komt te luiden: 'Hoofdstuk 1. Wereldwijde coalitie voor klimaat en armoedebestrijding']
PB: Overnemen.

Hoofdstuk 1. Wereldwijde klimaatcoalitie

1.A Klimaat

A.1 De EU zet alles op alles om eind 2009 nieuwe, bindende klimaatafspraken te maken in VN-verband. Dit Kopenhagen Protocol beoogt de gemiddelde temperatuurstijging op aarde tot 2 graden te beperken. Daartoe moet de mondiale uitstoot van broeikasgassen vanaf 2015 gaan dalen en in 2050 zijn teruggebracht tot maximaal de helft van de uitstoot in 1990.

- 3** **Partijbestuur, Afdeling Apeldoorn** **Categorie 1**
zijn teruggebracht tot maximaal de helft van de uitstoot in 1990 **vervangen door** meer dan gehalveerd zijn ten opzichte van 1990.
[Is duidelijker en ambitieuzer.]
- 4** **GroenLinks Groningen-stad** **Categorie 1**
tussen ... broeikasgassen vanaf 2015 ... **vervangen door** ... broeikasgassen voor 2015 ...
PB: Overnemen.

A.5 Het Protocol scheidt een financieringsmechanisme voor de bescherming van bossen. Dat richt zich ook op behoud van biodiversiteit en betere levensomstandigheden voor de lokale bevolking, waaronder inheemse volkeren.

- 5** **Europa Werkgroep, Afdeling Apeldoorn** **Categorie 1**
na Het protocol **toevoegen** legt vast dat er uiterlijk in 2020 wereldwijd een einde komt aan ontbossing en
[Europa Werkgroep: Op de 9e conference of parties van de Conventie voor Biologische Diversiteit beloofden 67 ondertekenaars van de Conventie, waaronder de Europese Commissie, om ervoor te zorgen dat er in 2020 een einde komt aan netto ontbossing in de wereld. Het is zaak deze belofte te verzilveren in een mondiaal verdrag.]
PB: Overnemen.
- 6** **DWARS** **Categorie 2**
na waaronder inheemse volkeren **toevoegen** Investerings van rijke landen in de bescherming van bossen komen bovenop hun eigen nationale doelstellingen voor het terugdringen van hun uitstoot van broeikasgassen.
[Rijke landen mogen hun verantwoordelijkheid niet afkopen. Investerings in de bescherming van bossen mogen niet als aflaten dienen. Er moet een einde komen aan de situatie waarin we het laaghangend fruit in ontwikkelingslanden plukken, terwijl wij in onze hummers blijven rijden. Anders komt de noodzakelijke innovatie nooit van de grond.]
PB: Overnemen.

A.7 Het klimaatpact legt vast dat minimaal 0,25% van het Bruto Europees Product naar het internationale klimaatfonds gaat. De Europese bijdrage omvat onder meer de opbrengsten van een evt. CO2-importhoefting en tenminste de helft van de opbrengsten van geveilde emissierechten.

- 7** **Kosta Skliris, Afdeling Apeldoorn** **Categorie 3**
nieuw programmapunt 8 **toevoegen** 8. De EU en haar lidstaten zetten zich in VN verband ervoor in dat maatregelen worden genomen ter bescherming van laaggelegen eilandstaten diens voortbestaan door de stijgende zeespiegel wordt bedreigd. Daartoe kunnen financiële middelen door de EU ter beschikking worden gesteld.
[Laaggelegen gebieden worden door de stijgende zeespiegel bedreigd. Vele kleinere staten hebben niet de financiële middelen om zichzelf te beschermen. Staten als de Malediven, Tuvalu of de Seychellen vrezen om hun voortbestaan. De bevolkingen van deze eilandgroepen zouden op korte termijn klimaatvluchtelingen kunnen worden.]
PB: Niet overnemen. Doorslaggevend voor het voortbestaan van laaggelegen eilandstaten is een effectieve mondiale aanpak van klimaatverandering. Dat bepleiten we al in programmapunt A.1. Daarnaast komen deze eilanden, voor zover zij te redden zijn met betere kustbescherming, bij uitstek in aanmerking voor steun uit het internationale klimaatfonds waarvoor programmapunt A.4 pleit.

Hoofdstuk 1. Wereldwijde klimaatcoalitie

1.B Ontwikkelingssamenwerking

B.8 Het klimaatpact maakt de bestaande afspraak dat EU-landen in 2015 minstens 0,7% van hun BNP besteden aan officiële ontwikkelingssamenwerking bindend. Klimaatsteun aan ontwikkelingslanden komt daar bovenop.

- 8** **DWARS** **Categorie 2**
- eerste zin **vervangen door** Het klimaatpact bevat de bindende afspraak dat EU-landen in 2015 minstens 1% van hun BNP besteden aan officiële ontwikkelingssamenwerking.
- [0,7 % is al jaren lang de ambitie. Helaas zijn er maar weinig landen die dit waar weten te maken. Dit wil allerminst zeggen dat dit percentage daarom maar gelijk moet blijven. Wie grote ambities heeft vastgelegd in de millenniumdoelstellingen, moet hoog richten.]*
- PB:** Niet overnemen. Laten we er eerst op inzetten dat het minimum van 0.7% BNP bindend wordt. Daarnaast ligt onze prioriteit bij een forse Europese bijdrage aan het internationale klimaatfonds. Die staat los van ontwikkelingssamenwerking, want het gaat niet zozeer om hulp als wel om het compenseren van schade die we hebben aangericht door het klimaat op hol te jagen.

- 9** **Werkgroep NoordZuid** **Categorie 2**
- Het Klimaatpact **vervangen door** De EU
- [Het bindend maken van deze afspraak hoeft niet geregeld te worden met een klimaatpact. Dit kan ook zonder zo'n pact. Het klimaatpact moet gaan over steun aan ontwikkelingslanden bovenop ODA. Het gaat hier namelijk niet om hulp maar om aansprakelijkheid.]*
- PB:** Overnemen.

B.9 De EU-landen geven alleen nog maar ongebonden ontwikkelingshulp, zonder verplichting om goederen en diensten te kopen in het donorland.

- 10** **GroenLinks Groningen-stad** **Categorie 2**
- De EU-landen **vervangen door** De EU-landen en de EU zelf
- PB:** Overnemen. De EU-hulp is overigens al in hoge mate ontbonden.

B.10 Zij werken verder aan een betere coördinatie van hun hulp, opdat elk ontvangend ontwikkelingsland nog maar aan één 'leidende donor' verantwoording hoeft af te leggen.

- 11** **Werkgroep NoordZuid, Afdeling Apeldoorn** **Categorie 2**
- Zij werken verder aan een betere coördinatie van hulp, opdat **vervangen door** In 2015 is er een betere coördinatie van de hulp, zodat
- ['Zij werken aan' roept niet op tot resultaten maar eerder tot uitstel (het is niet SMART, zoals de meeste andere programmapunten wel zijn). Door de voorgestelde wijziging wordt het programmapunt dwingender en nodigt uit tot actie.]*
- PB:** Overnemen.

- 12** **Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 2**
- aan eind **toevoegen** Bovendien zal deze meer worden gebaseerd op de verantwoording aan de eigen bevolking.
- [De versterking van verantwoordingsmechanismen in de landen zelf moet meer op de voorgrond staan. De verantwoording naar de donoren krijgt daarin vanzelf een belangrijke plek en kan dus volgend zijn.]*
- PB:** Overnemen.

B.11 De EU onderwerpt zichzelf aan een duurzame coherentietoets. Haar inzet voor mondiale armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling mag niet wordt tegengewerkt door besluiten op het gebied van bijvoorbeeld handel en landbouw.

- 13** **GroenLinks Groningen-stad** **Categorie 3**
- voor** B.11 **toevoegen** Nieuw programmapunt:
Officiële ontwikkelingshulp wordt alleen verstrekt aan regeringen van de minst ontwikkelde landen die hun land goed besturen. Als dat niet het geval is wordt gerichte ontwikkelingshulp gegeven aan VN-organisaties en non-gouvernementele organisaties die opkomen voor mensenrechten, milieu en zich inzetten voor bestrijding van armoede.
- PB:** Niet overnemen. Europa zou haar hulp aan het merendeel van de armste landen moeten stopzetten als goed bestuur een voorafgaande voorwaarde was voor ontwikkelingssamenwerking, in plaats van een doel ervan. Als overheden matig functioneren moet (samen)gewerkt worden aan beter bestuur. NGO's zijn belangrijk, maar kunnen de overheidstaak bij armoedebestrijding niet overnemen.

- 14** **Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 1**
- tweede zin **vervangen door** Besluiten op het gebied van bijvoorbeeld handel en landbouw mogen de inzet voor mondiale armoedebestrijding en duurzame ontwikkeling niet tegenwerken.
- [De eis moet veel strenger zijn en andersom gericht. Men moet aantonen dát men rekening heeft gehouden met duurzaamheid. Dit is veel te indirect, bewijslast moet andersom. De besluiten betreffen bijvoorbeeld nieuwe verdragen, stimulerende maatregelen t.a.v. buitenlandse investeringen, klimaatinvesteringen.]*
- PB:** Overnemen.

B.12 Ontwikkelingslanden met goed bestuur krijgen meer vrijheid bij de besteding van hulp gelden. Deze meerjarige begrotingssteun wordt regelmatig getoetst, onder meer aan de vooruitgang bij het bereiken van de Millenniumdoelen en de mate waarin het maatschappelijk middenveld ter plekke wordt betrokken bij de besteding. Gerichte steun blijft nodig voor organisaties die opkomen voor mensenrechten en milieu.

15 **Partijbestuur, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), Groep Goverde, Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 2**

'en milieu' **vervangen door** ', milieu, duurzame landbouw en de empowerment van vrouwen en minderheidsgroepen'

[*Organisaties die zich richten op de empowerment van vrouwen zijn onmisbaar in ontwikkelings samenwerking. Maar ook organisaties die zich richten op minderheidsgroepen zoals etnische minderheden, homo's en / of lesbiënnes, en mensen met een handicap verdienen steun.]*

16 **Europa Werkgroep** **Categorie 2**

na B.12 toevoegen Nieuw programmapunt:

De Europese Investeringsbank wordt transparanter en komt onder controle van het Europees Parlement. Zij financiert alleen nog projecten die bijdragen aan duurzame ontwikkeling.

[*De Europese Investeringsbank heeft een portefeuille 2x zo groot als de Wereldbank en legt alleen verantwoording af aan de EU lidstaten. Hierdoor functioneert zij op een zeer ondoorzichtige wijze en zijn er onduidelijke milieu en sociale standaarden. Projecten zijn controversieel omdat zij nauwelijks bijdragen aan duurzame ontwikkeling en armoede vermindering.]*

PB: Overnemen.

B.13 De EU maakt zich sterk voor een internationale strategie om geldstromen die voortkomen uit grootschalige corruptie te onderscheppen en de betrokkenen te vervolgen, ook buiten hun eigen land.

17 **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), Europa Werkgroep** **Categorie 1**

betrokkenen **vervangen door** verantwoordelijken

[*Slachtoffers zijn ook betrokkenen en kunnen kwalijk bestraft worden.]*

PB: Overnemen.

B.14 De EU stelt meer geld beschikbaar voor de wereldwijde aanpak van infectieziekten zoals hiv/aids en zet zich in voor versoepeling van octrooien op medicijnen ten behoeve van ontwikkelingslanden. Europese politici stellen veilig vrijen, zelfbeschikkingsrecht van vrouwen en schone naalden aan de orde in landen waar op seks en drugsgebruik een taboe ligt.

18 **Partijbestuur, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), Werkgroep NoordZuid, Groep Goverde** **Categorie 1**

heel programmapunt **vervangen door** De EU stelt meer geld beschikbaar voor de wereldwijde aanpak van infectieziekten zoals hiv/aids, malaria en tuberculose. Zij zet zich in voor de versoepeling van octrooien op medicijnen ten behoeve van ontwikkelingslanden. In de landen waar zij op bezoek gaan stellen Europese politici, in overleg of samenwerking met internationale en lokale organisaties, de diverse taboes aan de orde, zoals veilig vrijen, zelfbeschikkingsrecht voor vrouwen, hiv/aids en drugsgebruik, die de infectiekans vergroten.

[*NoordZuid: Laatste zin algemener stellen: ook het simpelweg verstrekken of beschikbaar maken van bv klamboes aan moeders en kinderen door overheden zou besproken moeten worden, of het voorkómen van paratyfus als gevolg van vervuild water. Door de gewijzigde formulering vinden andere ziekte ook een plaats in dit programmapunt.*

Groep Goverde: Door alleen HIV/AIDS te benadrukken verdwijnen andere grote 'killers' zoals malaria en TBC, naar de achtergrond. Dit leidt in de praktijk tot klinieken die wel AIDS medicijnen hebben, maar geen ganbare andere medicijnen. Het noemen van de grote 3 geeft aan dat onze aandacht verder gaat dan alleen HIV/AIDS.]

19 **Partijbestuur, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**

na B14 toevoegen Nieuw programmapunt: De EU maakt zich sterk voor de rechten en ontwikkelingskansen van vrouwen, mede als een belangrijke strategie in de strijd tegen armoede onder toekomstige generaties. Zij komt op voor de seksuele en reproductieve rechten van vrouwen en mannen. Zij zet zich in voor de deelname van minderheden aan het maatschappelijk leven. Daartoe financiert de EU ontwikkelingsprogramma's die geweld tegen vrouwen bestrijden, moedersterfte terugdringen, het gebruik van voorbehoedmiddelen bevorderen, veilige abortus mogelijk maken, de acceptatie van homo-, bi- en transsexualiteit vergroten en gehandicapten toegang geven tot werk en onderwijs.

[*Kathalijne Buitenweg heeft zich de afgelopen jaren sterk gemaakt voor seksuele en reproductieve rechten; deze lijn zetten wij graag voort! Daarbij komt in de toelichtende tekst tot uiting dat het verwezenlijken van vrouwenrechten een essentiële bijdrage levert aan armoedebestrijding. Dit dient dan ook expliciet opgenomen te worden in het programma.]*

B.16 De EU publiceert de Happy Europe Index, die aangeeft hoe het geluk van haar inwoners en hun levensverwachting zich verhouden tot hun ecologische voetafdruk. Het Europees Parlement en de Europese Raad toetsen of hun beleid voorwaarden schept voor meer geluk met minder milieudruk.

- 20** **GroenLinks Groningen-stad** **Categorie 2**
hele programmapunt **schrappen**
[*Hoewel het in de politiek gaat om "meer geluk voor de mensen", kan de politiek alleen wat aan de voorwaarden doen. Geluk moet een mens uiteindelijk zelf maken.]*
PB: Niet overnemen. De politiek kan inderdaad alleen wat doen aan de voorwaarden voor geluk. Dat zegt het programmapunt ook. De index is gebaseerd op het persoonlijke oordeel van mensen, dat vervolgens wordt gerelateerd aan de gemiddelde gezonde levensverwachting en milieubelasting. Onderzoek heeft aangetoond dat dit – zeker voor grote groepen - betrouwbare uitkomsten oplevert.
Indien aangenomen verder met amendement nummer 22
- 21** **GroenLinks Utrecht stad** **Categorie 2**
eerste zin **vervangen door** De EU publiceert een Europese geluksindex. Deze versie van de Happy Planet Index becijfert hoe het geluk van de Europeanen en hun levensverwachting zich verhouden tot hun ecologische voetafdruk.
[*Met dit amendement wordt verduidelijkt wat zal zijn bedoeld met de teletubby-achtige term "Happy Europe Index".]*
PB: Overnemen.

Hoofdstuk 2. Nieuwe energie

2.C Energie

C.1 De EU verhoogt haar doelstelling voor hernieuwbare energie tot 25% in 2020. Er komen bindende tussendoelen voor de afzonderlijke lidstaten.

- 22** **DWARS** **Categorie 2**
na de afzonderlijke lidstaten **toevoegen** en de criteria voor wat als hernieuwbare energie mag gelden worden aangescherpt.
[Het is belangrijk om te definiëren wat de we onder het containerbegrip duurzame energie verstaan om er zeker van te zijn dat de term duurzaam niet misbruikt wordt voor technologieën die geen verbetering betekenen voor mens, milieu en dier.]
PB: Overnemen.

C.2 Elektriciteitsleveranciers worden verplicht een minimumpercentage groene stroom te leveren, dat jaarlijks met gemiddeld 3% stijgt.

- 23** **Partijbestuur, Afdeling Apeldoorn** **Categorie 1**
na gehele punt **toevoegen** Uiterlijk in 2040 is de EU volledig overgeschakeld op groene stroom.
[Apeldoorn: Niet de stijging is belangrijk maar het eindresultaat.]

C.3 Voor alle nieuwbouw en renovaties komen er energiezuinigheidsnormen. Vanaf 2015 zijn nieuwe gebouwen klimaatneutraal: ze produceren hun eigen warmte en stroom.

- 24** **DWARS** **Categorie 1**
na gebouwen **toevoegen** of wijken
[Het rendement van grootschaliger energieproductie ligt vaak hoger en de productie is daardoor vaak goedkoper dan bij decentrale energieproductie. Dit laat onverlet dat er 'netto' vanaf 2015 gewoon klimaatneutraal gebouwd moet worden.]
PB: Overnemen.

C.7 De EU investeert in grote projecten voor duurzame energie in haar buurlanden, in ruil voor een deel van de opgewekte stroom.

- 25** **Afdeling Apeldoorn** **Categorie 2**
 buurlanden **vervangen door** lidstaten
[In het verleden heeft onze afhankelijkheid van buitenlandse energieleveranciers vaak tot problemen geleid (1973 oliecrisis; 2008 gascrisis). Wij willen niet afhankelijk zijn van instabiele leveranciers, maar onze mediterrane lidstaten steunen om in duurzame projecten te investeren. De opgewekte energie moet in publieke handen van deze lidstaten blijven.]
PB: Niet overnemen. Zoals ons kaartje van het supernet voor groene stroom laat zien kunnen de geopolitieke risico's bij de toevoer van groene stroom uit de buurlanden goed worden gespreid, veel beter dan bij de toevoer van olie en gas.

C.10 Tenminste 80% van de Europese gelden voor energieonderzoek gaat naar duurzame energie en energiebesparing.

- 26** **Kritisch GroenLinks** **Categorie 2**
vervangen door Alle Europese gelden voor energieonderzoek gaan naar duurzame energie en energiebesparing.
[Geen investeringen in kernenergie en andere niet duurzame energievormen]
PB: Overnemen.

C.14 Kolencentrales mogen alleen nog worden gebouwd indien afvang van CO2 en veilige opslag in de bodem verzekerd zijn.

- 27** **Kritisch GroenLinks** **Categorie 3**
 heel programmapunt **vervangen door** Nieuwe kolencentrales worden niet toegestaan in de EU
[Het afvangen van CO2 is niet bewezen goed te werken. Het risico dat het niet werkt is groot en dan staan wij als milieupartij wel achter het bouwen van deze nieuwe zeer vervuilende kolencentrales. Al met al te pragmatisch en weinig idealistisch gedacht]
PB: Niet overnemen, ten gunste van amendement 28.
 Indien aangenomen verder met amendement nummer 29

- 28** **Partijbestuur, GroenLinks Utrecht stad, GroenLinksPlus!, Niels van den Berge/DWARS** **Categorie 3**
 hele programmapunt **vervangen door** De EU stelt een strenge, voortschrijdende limiet aan de uitstoot van energiecentrales. Elke keer als de techniek een stap vooruit gaat, wordt de limiet strenger. De limiet verzekert dat er geen vieze kolencentrales meer worden gebouwd.
[Voordeel van deze benadering is dat ook de uitstoot van bestaande energiecentrales wordt beperkt. Het is aan de energieproducent hoe hij de limiet haalt, bijvoorbeeld door sluiten van kolencentrales, bijstoken van duurzame biomassa, overschakelen op aardgas, hergebruik of veilige opslag van CO2 of nuttig gebruik van restwarmte.]

C.15 Kernenergie wordt uitgefaseerd. De EU verleent niet langer steun aan de bouw van kerncentrales. Euratom wordt vervangen door een Europese Gemeenschap voor Hernieuwbare Energie.

- 29 DWARS** **Categorie 2**
- na** eind **toevoegen** De EU blijft wel nucleair onderzoek, bijvoorbeeld naar medische toepassingen, financieren. Hiervan uitgesloten is onderzoek naar militaire toepassingen van kerntechnologie.
- [De opheffing van Euratom mag niet de opheffing van nucleair onderzoek betekenen. Vooral voor de medische wereld is het van belang dit onderzoek door te zetten.]*
- PB:** Niet overnemen. De beperkte taak van medisch onderzoek kan de EG-poot van de EU overnemen van Euratom, maar dat hoeft niet apart vermeld.

C.16 De EU stelt strikte(re) normen voor het energieverbruik van apparaten, voertuigen en vaartuigen. De meest verspillende apparaten, zoals terrasverwarmers, mogen niet meer op de markt worden gebracht. De zuinigste apparaten worden vrijgesteld van btw.

- 30 DWARS** **Categorie 2**
- tweede zin **schrappen**
- [Het stellen van strenge milieueisen zorgt voor innovatie. Hiertegenover is het verbieden van hele categorieën apparaten moralistisch. Het levert geen bijdrage aan vooruitgang maar zorgt slechts voor zinloze discussies. Over terrasverwarmers zullen we het snel eens worden maar wat te denken van het door GroenLinksers zo gewaardeerde cappuccinoapparaat?]*
- PB:** Niet overnemen. De discussie over verspillende apparaten vinden wij niet zinloos. Wat betreft terrasverwarmers klimaatbeleid is dweilen met de kraan open als we massaal gaan stoken voor de mussen.

Hoofdstuk 2. Nieuwe energie

2.D Vervoer

D.18 De CO₂-limiet voor nieuwe benzine- en dieselauto's wordt aangescherpt op een wijze die leidt tot vermindering van gemiddeld gewicht, afmetingen en motorvermogen. In 2020 is de uitstoot per kilometer gehalveerd.

- 31 Afdeling Apeldoorn** **Categorie 1**
- benzine- en dieselauto's **vervangen door** verbrandingsmotoren
- [niet alleen autos hebben co₂ uitstoot, maar alle vervoersmiddelen met verbrandingsmotoren]*
- PB:** Niet overnemen. Veel lezers zullen dan niet langer begrijpen dat het ook over auto's gaat.

D.19 In 2014 rijdt minimaal 50% van de nieuwe auto's op duurzaam geproduceerde elektriciteit, waterstof of biogas, dan wel met een hybride motor.

- 32 Enschede Haaksbergen** **Categorie 1**
- schrappen** of biogas, dan wel met een hybride motor
- PB:** Niet overnemen. Zonder hybrides is de doelstelling niet haalbaar, denken wij. 2014 is al over vijf jaar.
- 33 Europa Werkgroep** **Categorie 1**
- electriciteit, waterstof of biogas **vervangen door** electriciteit, waterstof, biogas of of een andere duurzame energiebron
- [Een andere duurzame techniek (perslucht o.i.d.) zou op kunnen komen en de voorgestelde tekst sluit dat uit.]*
- PB:** Overnemen. Prima toevoeging.

D.20 Elke nieuwe auto wordt uitgerust met een boordcomputer die zuinig rijden bevordert.

- 34 Leiden** **Categorie 2**
- na** geheel punt 20 **toevoegen** Alle lid-staten worden verplicht zuinig rijden ("eco-driving") te bevorderen door uitvoering van acties zoals in Het Nieuwe Rijden in Nederland ontwikkeld zijn, zoals aanpassing van rijopleiding en rijexamens, inschakeling van de autobranche, nascholing van beroepschauffeurs en actieve communicatie van energiebesparende rijstijltips.
- [Het in december tussen Raad, Commissie en EP overeengekomen klimaat/CO₂-beleids pakket veronderstelt dat per autokm 10 gram CO₂ (130 > 120 gram CO₂/km) bespaard gaat worden door o.a. eco-driving, zuiniger rijgedrag. De ervaringen in Nederland met Het Nieuwe Rijden-programma tonen aan dat dit met circa 10 euro/ton]*
- PB:** Niet overnemen. De lidstaten zijn al aan een doelstelling voor CO₂-vermindering gebonden. Die omvat ook het verkeer. Het is goed als EU-landen van elkaar leren hoe zuinig rijden het best bevorderd kan worden. Een verplichting vinden wij te ver gaan.

- 35** **Leiden** **Categorie 2**
na geheel punt 20 **toevoegen** nieuw punt: Er komt een Europees geharmoniseerde maximum-snelheid op autosnelwegen van ten hoogste 130 km/uur voor personenauto's en motorfietsen. De lid-staten worden verplicht de snelheidslimieten streng(er) en effectiever te handhaven om de CO2- en NOx-emissies van het verkeer te beperken.
[Duitsland houdt al jaren een Europees geharmoniseerde maximum snelheid tegen en veroorzaakt daardoor – ook mondiaal - circa 10 procent meer verkeersemisssies en brandstofverbruik doordat alle automerken gedwongen zijn met de Duitse merken te concurreren op power en prestaties. Deze "upgrading" van topsnelheden en motorvermogens moet stoppen [zie punt 20] maar wordt]
PB: Niet overnemen. De maximumsnelheid in Nederland zou hoogstwaarschijnlijk omhoog gaan als de EU een uniforme maximumsnelheid zou invoeren. Het Nederlandse wegennet is het Franse niet. Beperking van motorvermogens zit al in programmapunt D.18.
- D.21 Het Europees netwerk van hogesnelheids- en nachttreinen wordt uitgebreid. In 2030 zijn alle steden met meer dan een half miljoen inwoners verbonden door hogesnelheidslijnen.
- 36** **Afdeling Apeldoorn, DWARS** **Categorie 2**
heel punt D.21 en D.22 **vervangen door** De EU stimuleert hoogwaardig grensoverschrijdend openbaar vervoer. Het Europees netwerk van hogesnelheids- en nachttreinen wordt uitgebreid. In 2030 zijn in elk geval alle steden met meer dan half miljoen inwoners verbonden door hogesnelheidslijnen.
[Een Europees treinennet met goede overstapmogelijkheden dat alle belangrijke steden met elkaar verbindt is belangrijker dan hogesnelheidstreinen tussen de grote steden. Niet de tijdswinst is het belangrijkste maar het gemak waarmee gereisd wordt. Dat geldt ook voor het gebruik van nachttreinen.]
PB: Overnemen.
- D.22 De EU stimuleert grensoverschrijdend openbaar vervoer.
- 37** **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**
na D.22 **toevoegen** Nieuw punt: Al het openbaar vervoer wordt toegankelijk voor mensen met een handicap.
PB: Overnemen
- D.23 Er komt een complete Europese treinplanner, met de mogelijkheid om alle grensoverschrijdende treinreizen - ook voor de fiets - online te boeken.
- 38** **Afdeling Apeldoorn** **Categorie 2**
na D.23 **toevoegen** nieuw programmapunt: De EU verbetert het goederenvervoer via spoor, kustvaart en binnenvaart.
[Niet alleen personenvervoer, maar ook goederenvervoer is belangrijk]
PB: Overnemen.
- D.24 Om omvliegen te beperken en de veiligheid te vergroten komt er één Europees luchtruim.
- 39** **Kritisch GroenLinks** **Categorie 3**
na D.24 **toevoegen** Nieuw programmapunt:
Vluchten binnen de EU van minder dan 750 km worden verboden, mits er een goed alternatief is zoals de trein.
[Vliegen is een zeer vervuilende vorm van vervoer, er wordt meer en meer gevlogen zeker op korte afstanden. Juist omdat er goede alternatieven zijn, zeker op kortere afstanden moeten we een duidelijk standpunt innemen]
PB: Niet overnemen. We houden niet zo van mobiliteitsverboden en kunnen de ongewenste neveneffecten niet overzien. Liever dringen we de luchtvaart terug door deze te laten opdraaien voor alle milieukosten. Onze voorstellen verhogen de prijs van tickets fors, onder meer door de emissierechten duurder te maken en belastingvrijstellingen te beëindigen.
- D.25 Consumenten krijgen meer inzicht in de prestaties van luchtvaartmaatschappijen op het gebied van milieu, punctualiteit, overboekingen en bagageafhandeling. De opvang- en compensatieregeling bij vertraging, annulering of overboeking van vluchten wordt verbeterd.
- 40** **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 1**
tussen overboekingen ....en bagageafhandeling. **toevoegen** , vervoer voor gehandicapten
PB: Overnemen. Goede toevoeging.

D.26 Staatssteun voor (regionale) luchthavens wordt verboden.

41

Kritisch GroenLinks

Categorie 3

na D.26 **toevoegen** Nieuw programmapunt: Commerciële helikoptervluchten boven natuurgebieden (bijvoorbeeld de Alpen) en steden worden verboden.

[Er komen steeds meer aanvragen binnen betreffende helikoptervluchten, vanwege de files op de weg bijvoorbeeld in NL en helikopterskiën in natuurreservaten. In Frankrijk mag je niet met een helikopter de Alpen in, in Italië wel. Daarom moet de EU dit tegengaan.]

PB: Niet overnemen. Hoezeer we het helikopterskiën in Italië ook afkeuren, GroenLinks moet niet alles via de EU willen regelen. Kritisch GroenLinks laat al zien dat het probleem ook op nationale schaal kan worden aangepakt. Dat nationale regels verschillen is nog niet voldoende reden om ze van EU-wege gelijk te trekken.

D.27 Er komt een eind aan de btw- en accijnsvrijstellingen voor de luchtvaart.

42

DWARS

Categorie 2

na D.27 **toevoegen** Nieuw programmapunt:

Ambtenaren en vertegenwoordigers van de EU kunnen vliegreizen van minder dan 500 km niet meer declareren, tenzij er een dringende reden is om te vliegen.

[Vliegreizen zijn zeer vervuilend en bij een afstand van onder de 500 km zelden noodzakelijk. In gevallen waarbij er sprake is van dringende haast, worden zulke vluchten uiteraard wel vergoed.]

PB: Overnemen.

Hoofdstuk 3. Innovatie loont

3.E Innovatie

E.1 De EU verhoogt haar budget voor onderzoek en ontwikkeling, met name voor het naar de markt brengen van duurzame innovaties.

- 43 Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 1**
- na** geheel punt 1 **toevoegen** en nieuwe vormen van maatschappelijk verantwoord ondernemen
[Bij duurzame innovaties wordt vaak alleen gedacht aan 'technische innovaties', terwijl het juist ook heel vaak gaat over organisatie vormen, bedrijfsmodellen, transparantie in de keten, nieuwe relaties tussen producenten, ondernemers en consumenten, risicospreiding, winstdeling, etc. Te denken valt aan convenanten, transparantie van ketens, Fair trade arrangementen, termijn contracten e.d.]
PB: Overnemen.

E.4 In 2014 is voor alle studenten een Erasmus-beurs beschikbaar, die de meerkosten van een studiejaar aan een buitenlandse universiteit dekt.

- 44 Europa Werkgroep** **Categorie 2**
- heel programmapunt **vervangen door** In 2014 is voor alle studerende een Erasmusbeurs beschikbaar die de meerkosten van een studiejaar aan een buitenlandse onderwijsinstelling dekt.
[De focus richt zich te veel op universiteiten als aanjagers van innovatie. Daarnaast is het logisch dat GroenLinks als sociale partij zich ervoor inzet om niet alleen universitaire studenten de kans te geven langere tijd in een ander Europees land te verblijven, maar ook overige studerende deze kans te bieden.]
PB: Overnemen.

E.10 De EU legt vast dat overheden alleen nog maar open source software en open standaarden gebruiken, om monopolisering van kennis en systemen tegen te gaan en samenwerking te bevorderen. Het Europees Parlement geeft het goede voorbeeld.

- 45 Europa Werkgroep** **Categorie 2**
- eerste zin **vervangen door** Om monopolisering van kennis en systemen tegen te gaan en samenwerking te bevorderen, legt de EU vast dat overheden open standaarden gebruiken en zo veel mogelijk open source software. Een overheid die toch kiest voor een gesloten softwarepakket moet deze keuze goed onderbouwen.
[Open source zorgt dat softwareproducenten interoperabiliteit kunnen waarborgen en consumenten informatie kunnen uitwisselen zonder daarbij gedwongen te zijn software van een bepaalde fabrikant te kopen. Ook krijgt het voorkeur boven gesloten software omdat overheden zo software door lokale ondernemers kunnen laten aanpassen en geld zo in de eigen economie circuleert.]
PB: Overnemen.

E.11 Er komt een Europees handvest van digitale rechten. Dit biedt sterke waarborgen voor onder meer privacy, informatievrijheid, vrijheid van meningsuiting, interoperabiliteit van software, veilig online-winkelen en universele toegang tot zowel breedbandinternet als onderwijs in digitale vaardigheden.

- 46 Europa Werkgroep** **Categorie 1**
- voor** Europees **toevoegen** bindend
[Het moet niet vrijblijvend zijn. De (grensoverschrijdende) ontwikkelingen op dit gebied vereisen meer; de wetgeving loopt nu al te ver achter bij een snel veranderende IT-infrastructuur]
PB: Overnemen.
- 47 Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**
- tussen** onder meer privacy... en informatievrijheid **toevoegen** aandacht voor de bescherming tegen discriminatie en (seksueel) misbruik,
[Het gaat zowel om bescherming op het internet als om waarborgen van vrijheid.]
PB: Overnemen.
- 48 Europa Werkgroep** **Categorie 2**
- na** E.11 **toevoegen** Nieuw programmapunt: Alle EU-overheidsdata, voor zover niet privacy-gevoelig, komen in ruwe vorm via internet verkrijgbaar.
[Overheidsdata die in ruwe vorm toegankelijk zijn kan helpen controle en inspraak van burgers op overheidsop treden te vergroten. Denk aan het combineren van vergunningverleningen met online plattengonden of het analyseren van stemgedrag van volksvertegenwoordigers en partijen over de tijd.]
PB: Overnemen.

Hoofdstuk 3. Innovatie loont

3.F Milieu

F.17 De normen voor fijn stof en andere vervuilende uitstoot van auto's worden aangescherpt.

- 49** **GroenLinksPlus!, Afdeling Apeldoorn, Europa Werkgroep** **Categorie 1**
 auto's **vervangen door** voer- en vaartuigen
 [Vooral ook schepen produceren veel fijn stof.]
PB: Overnemen.

F.19 De EU maakt regels voor het veilig gebruik van nanotechnologie.

- 50** **Partijbestuur, Afdeling Apeldoorn, Enschede Haaksbergen** **Categorie 1**
tussen 'van' en 'nanotechnologie' **toevoegen** zeer kleine deeltjes in de
 [Ter verduidelijking.]

F.21 De Europese Commissie zet zich in voor minder gedetailleerde EU-milieuwetgeving die beter wordt nageleefd. Zij krijgt een eigen milieu-inspectiedienst om de handhaving door de lidstaten beter te controleren. Zij krijgt de bevoegdheid om direct boetes op te leggen.

- 51** **Europa Werkgroep, Afdeling Apeldoorn** **Categorie 1**
 Zij krijgt de bevoegdheid om direct boetes op te leggen. **vervangen door** Deze krijgt de bevoegdheid om lidstaten direct boetes op te leggen
 [Dit maakt het duidelijker dat het gaat om een dienst die lidstaten kan beboeten. Anders zou het te interpreteren kunnen zijn als een dienst die individuele overtreders binnen de lidstaten moet gaan aanpakken.]
PB: Overnemen. Goede verduidelijking.

Hoofdstuk 3. Innovatie loont

3.G Cultuur

G.22 De EU bevordert Europese film-, tv- en -theaterproducties, literaire vertalingen en digitale musea en archieven.

- 52** **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), Amsterdam Zuideramstel, Kosta Skliris** **Categorie 3**
na laatste zin **toevoegen** Specifieke aandacht en extra financiële ondersteuning wordt verleend aan cultuurproducties gemaakt door vrouwen en minderheidsgroepen zoals etnische minderheden, homo- bi- en transseksuelen en mensen met een beperking. Ook worden cultuurproducties gestimuleerd en financieel mogelijk gemaakt die gericht zijn op het aan de kaak stellen van de schending van mensenrechten en het bevorderen van mensenrechten, democratie en de empowerment van vrouwen en minderheidsgroepen.
 [Kunst en cultuur zijn een belangrijk middel om bewustwording te creëren over o.a. discriminatie, uitsluiting en schending van mensenrechten. Film, muziek maar ook bijvoorbeeld schilderkunst speelt vaak een essentiële rol in de weg naar bevrijding. Deze cultuurproducties kunnen vaak moeilijk financiering vinden. Extra financiering is daarom nodig.]
PB: Niet overnemen. We zijn huiverig voor overheidsbemoediging met de inhoud van cultuurproducties. Daarnaast vinden we het stigmatiserend om financiering afhankelijk te maken van de achtergrond van de makers in plaats van de kwaliteit van hun artistieke producten.

G.24 De termijnen voor auteursrecht worden niet verlengd.

- 53** **Europa Werkgroep** **Categorie 1**
 heel programmapunt **vervangen door** De termijnen voor auteursrecht worden verkort. Het belang van de maker en het publiek belang komen in evenwicht.
 [De balans van de termijn voor auteursrecht is te veel doorgeslagen in de richting van artiest of platenmaatschappij. Geen enkele andere beroepsgroep krijgt vergoedingen voor werk dat zij tientallen jaren geleden verricht hebben. Onderzoek geeft aan dat de optimale termijn om een investering terug te verdienen ongeveer 15 jaar is.]
PB: Overnemen.

G.28 Het mededingingsbeleid geeft publieke omroepen meer armslag, onder meer voor het ontwikkelen van nieuwe (digitale) diensten.

- 54** **Partijbestuur** **Categorie 3**
 hele programmapunt **vervangen door** Het mededingingsbeleid geeft nationale overheden meer armslag om te bepalen welke activiteiten publieke omroepen mogen ondernemen.
 [Deze formulering maakt beter duidelijk dat het in de eerste plaats aan nationale regeringen is om de taak van publieke omroepen te definiëren en vast te leggen in hoeverre zij nevenactiviteiten mogen ontwikkelen, zoals programmabladen en nieuwssites.]

Hoofdstuk 4. Eerlijke handel**4.H Handel**

H.1 De EU maakt zich sterk voor verankering van milieu- en natuurbescherming, fundamentele arbeidsnormen, consumentenbescherming en dierenwelzijn in de regels van de Wereldhandelsorganisatie (WTO), opdat er meer ruimte ontstaat voor maatregelen tegen bijvoorbeeld kinderarbeid en onduurzame sojateelt.

55 **Europa Werkgroep, Afdeling Apeldoorn, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), Europa Werkgroep, Landbouwnetwerk Wageningen, Werkgroep NoordZuid** **Categorie 2**

Hele programmapunt H.1. **vervangen door** In plaats van het bevechten van markttoegang in ontwikkelingslanden geeft de EU voorrang aan verankering van milieu- en natuurbescherming, fundamentele arbeidsnormen, mensenrechten, consumentenbescherming, belastingregels voor multinationals, voedselzekerheid en dierenwelzijn in de regels van de WTO, opdat er meer ruimte ontstaat voor maatregelen tegen bijvoorbeeld kinderarbeid en niet duurzame sojateelt.

[Europa werkgroep: *Mensenrechten en belastingregels worden vooral door multinationals in ontwikkelingslanden op grote schaal geschonden. Belastingontduiking en 'vermijding' door een combinatie van illegale en legale methoden zoals transfer pricing leiden tot een enorm kapitaal verlies voor ontwikkelingslanden. Gebrek aan controle en regelgeving leidt ertoe dat niet opgetreden wordt tegen bedrijven die mensenrechten schenden.]*

PB: Overnemen.

H.2 De EU zet zich in voor een voorkeursbehandeling voor ontwikkelingslanden. Zij ondersteunt de ontwikkeling van nieuwe vormen van bedrijvigheid in deze landen. Zij vergemakkelijkt de export van bewerkte producten, met name voor de minst ontwikkelde landen die onder het Everything but Arms-initiatief vallen. Daartoe versoepelt zij voor hen de regels van oorsprong, die bepalen welk gedeelte van een product in het land zelf moet zijn geproduceerd.

56 **Groep Goverde, Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 2**

tussen in deze landen. Zij vergemakkelijkt **vervangen door** , op de eerste plaats voor lokale en regionale markten. Indien er gekozen wordt voor export naar de wereldmarkt vergemakkelijkt zij

[*De EU moet (vrij)handel op de wereldmarkt niet zo dwingend opleggen d.m.v. verdragen en ontwikkelingsbudgetten. Eerst moeten de landen hun beleid, infrastructuur etc. zo hebben ingericht dat zij - waarschijnlijk eerst op regionaal gebied - in de handel kunnen stappen. De wereldmarkt is meestal sowieso onbereikbaar.]*

PB: Niet overnemen. Te bevoogdend. Laat regeringen en bedrijven in ontwikkelingslanden zelf bepalen of zij zich op lokale, regionale of mondiale markten richten.

H.3 In de onderhandelingen met oud-koloniën in Afrika, de Caraïben en de Stille Oceaan (ACS) over Economische Partnerschapsakkoorden (EPAs) biedt de EU deze landen meer vrijheid om opkomende sectoren te beschermen tegen concurrentie vanuit Europa.

57 **Partijbestuur, GroenLinks Groningen-stad, GroenLinks Utrecht stad, Groep Goverde, Kritisch GroenLinks** **Categorie 2**

hele programmapunt **vervangen door** Ontwikkelingslanden krijgen de vrijheid om opkomende sectoren, publieke diensten en de landbouw te beschermen tegen concurrentie uit rijke landen en een eigen economisch ontwikkelingsmodel te kiezen. De EU maakt zich daarvoor sterk binnen internationale organisaties als de WTO en in de onderhandelingen met oud-koloniën in Afrika, de Caraïben en de Stille Oceaan (ACS) over Economische Partnerschapsakkoorden (EPAs).

[*Kritisch GroenLinks: Ontwikkelingslanden moeten hun eigen industrie en landbouw kunnen beschermen tegen de rijke landbouwproducenten in de EU.*

Groep-Goverde: Europa zet landen onder druk om EPA's te tekenen en dwingt daarmee lagere tarieven zodat Europese spullen en diensten voordeliger geëxporteerd kunnen worden. Nadelig voor de eigen ontwikkeling en bovendien waren de tarieven vaak een belangrijke bron van inkomsten; er komt daar nauwelijks belasting binnen.]

Indien aangenomen verder met amendement nummer 59

58 **GroenLinks Groningen-stad** **Categorie 2**

na ... concurrentie vanuit Europa. **toevoegen** , bijvoorbeeld door een importstop in te stellen voor producten uit de EU om te voorkomen dat kwetsbare sectoren door goedkope importproducten worden weggeconcurrereerd.

PB: Niet overnemen. Ongelukkig voorbeeld. Importtarieven, waar nodig, zijn doorgaans een beter instrument. Die leveren de overheid ook nog inkomsten op. Deze aanvulling is ook niet nodig als amendement 57 wordt aangenomen.

H.4 Voor ACS-landen die geen EPA willen sluiten en voor andere economisch kwetsbare ontwikkelingslanden stelt de EU een verbeterd Algemeen Preferentieel Stelsel Plus op. Zij biedt deze landen een zo ruime markttoegang als mogelijk is zonder de exportkansen van armere ontwikkelingslanden weg te vagen, hulp bij het voldoen aan kwaliteitsnormen en soepele oorsprongregels. Voorwaarde blijft de naleving van internationale verdragen over goed bestuur, mensenrechten en arbeidsrechten.

- 59** **Groep Goverde** **Categorie 2**
- Programmapunt **schrapen** in plaats daarvan aan eind van het partijbestuursamendement op punt H.3 toevoegen: "of de GSP+ regeling."
- [Teveel jargon. EPA of GSP+ zijn 2 varianten van voor de ontwikkelingslanden nadelige akkoorden. Bij GPS+ mogen ze wel hun grenzen dicht houden maar ze moeten eerst 27 verdragen ondertekenen (moeilijk, kostbaar) en bovendien kan GPS+ te allen tijde eenzijdig opgezegd worden door de EU, wat ook regelmatig gebeurt. Koloniaal.]*
- PB:** Niet overnemen. APS+ (= GSP+) komt in de begrippenlijst. Het is geen akkoord maar een EU-regeling die ontwikkelingslanden handelsvoordelen biedt met als enige tegeneis dat zij een aantal verdragen over goed bestuur, mensenrechten en arbeidsrechten naleven. Dat past bij het streven om misstanden in de handel, zoals kinderarbeid, tegen te gaan.

H.5 Fair trade-producten worden vrijgesteld van btw.

- 60** **Afdeling Apeldoorn** **Categorie 2**
- heel punt **vervangen door** De EU streeft ernaar dat alle milieu- en sociale kosten zo spoedig mogelijk in de kostprijs worden opgenomen.
- [De BTW is geen geëigend middel om de verkoop van deze producten te bevorderen. Doorbelasting van klimaatkosten in de producten is eerlijker en efficiënter.]*
- PB:** Overnemen, ook al blijven we voorstander van btw-differentiatie ten gunste van fair trade en groene producten. De btw-vrijstelling voor fair trade komt terug in amendement 67.

H.6 De EU zet zich in voor democratisering van de WTO, het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldbank: ontwikkelingslanden krijgen meer stemrecht en meer middelen om volwaardig deel te nemen aan de onderhandelingen.

- 61** **Groep Goverde** **Categorie 1**
- tussen** democratisering ....van de WTO **toevoegen** en transparantie
- [Besluitvorming binnen die organen, vooral de WTO, is nog steeds een schimmige zaak.]*
- PB:** Overnemen.
- 62** **Groep Goverde** **Categorie 2**
- na** laatste zin **toevoegen** Liberalisering wordt niet meer verplicht gesteld; armoedebestrijding en duurzaamheid worden prioriteiten.
- [Spreekt voor zich; het kan niet duidelijk genoeg gezegd worden. Het is door de klimaat- krediet- energie- en voedselcrisis des te urgenter.]*
- PB:** Niet overnemen, ten gunste van amendement 57. Dat doet wat groep-Goverde beoogt, onder meer door ontwikkelingslanden het recht te geven hun eigen economisch ontwikkelingsmodel te kiezen. Ook programmapunt H.1 maakt al duidelijk dat duurzaamheid en armoedebestrijding prioriteiten moeten zijn.

H.7 De EU bepleit de oprichting van een sterke VN-organisatie voor Duurzame Ontwikkeling, waarin onder meer UNEP, UNDP en UNCTAD opgaan.

- 63** **Werkgroep NoordZuid, Groep Goverde, Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 2**
- hele programmapunt **vervangen door** De EU bepleit de oprichting van een sterke, transparante en democratische VN-organisatie voor Duurzame Ontwikkeling, waarin onder meer UNEP, UNDP en UNCTAD opgaan. Deze organisatie krijgt een orgaan voor geschillenbeslechting, dat overtredingen van duurzaamheids- en mensenrechtenverdragen kan vaststellen en beboeten. De uitspraken van dit orgaan zijn bindend voor IMF, Wereldbank en WTO.
- [De WTO gaat uitsluitend over handel en is tegelijk het enige internationale orgaan dat macht heeft, door middel van het 'dispute settlement body'. Het roer moet in deze barre tijden om: de 'public goods' en ecologie moeten voorop komen te staan, met sancties van zo'n VN-organisatie.]*
- PB:** Overnemen.

H.8 De EU krijgt een coördinerend eurocommissaris voor Duurzame Ontwikkeling.

- 64** **Groep Goverde** **Categorie 2**
- na** Duurzame Ontwikkeling. **toevoegen** De richtlijnen van dit departement worden richtinggevend voor andere departementen.
- [De Europese Commissie focust in 'Global Europe: competing in the world' op een agressieve economisch bedrijfstoeegang voor het eigen bedrijfsleven. In de praktijk heeft 'DG Trade' het laatste woord binnen de EU Commissie. Het roer moet in deze barre tijden snel om, dat zal veel groene inventiviteit vergen.]*
- PB:** Niet overnemen. Dit tast het primaat van de politiek aan. Niet de departementen, maar de gezamenlijke eurocommissarissen bepalen de politieke koers van de Commissie. Het is aan het Europeparlement om te controleren of de eurocommissaris voor Duurzame Ontwikkeling zijn coördinerende taak waarmaakt en zijn collega's bij de les houdt.

H.9 De EU bevordert maatschappelijk verantwoord ondernemen, onder meer door:

H.9.a een Europese wet openbaarheid van productie en ketens in te voeren, die consumenten recht geeft op informatie over de naleving van internationale standaarden door bedrijven en hun toeleveranciers, ook buiten de EU;

65 **Niels van den Berge/DWARS** **Categorie 2**

subpunt H.9.a **vervangen door** een Europese wet openbaarheid van productie en ketens in te voeren, die consumenten recht geeft op informatie over de naleving van internationale standaarden door bedrijven en hun toeleveranciers, ook buiten de EU, en over de milieubelasting van producten en diensten; deze informatie komt in een toegankelijke databank, die consumenten in staat stelt groenere keuzes te maken;

[Met alleen groenere productie komen we er niet. Uiteindelijk hebben we ook consumenten nodig die groene keuzes kunnen en willen maken. Europa moet daarvoor de noodzakelijke handvatten bieden.]

PB: Overnemen.

H.9.b slachtoffers van ernstige milieumisdrijven en schendingen van fundamentele arbeidsrechten, zoals kinderarbeid, het recht te geven binnen de EU een klacht in te dienen tegen Europese bedrijven die hiervoor (keten) verantwoordelijkheid dragen;

66 **GroenLinks Utrecht stad, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**

heel subpunt **vervangen door** vast te leggen dat Europese bedrijven (keten)aansprakelijkheid hebben voor ernstige milieumisdrijven en schendingen van mensenrechten en fundamentele arbeidsrechten, zoals kinderarbeid, zodat slachtoffers van deze schendingen binnen de EU kunnen procederen tegen deze bedrijven

[Met deze tekst wordt verduidelijkt dat het gaat om het vestigen van ketenaansprakelijkheid. Zodra die is gevestigd kunnen slachtoffers altijd gaan procederen, of zij nu in de EU wonen of daarbuiten]

PB: Overnemen.

H.9.c vast te leggen dat alle overheden duurzaam inkopen en aanbesteden, van catering tot kantoorgebouwen.

67 **Partijbestuur, Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 2**

nieuw subpunt 9d **toevoegen** fair trade te stimuleren door middel van vrijstelling van btw en importheffingen alsmede subsidies voor onderzoek, ontwikkeling en investeringen

[Partijbestuur: Een verbetering van programmapunt H.5. In combinatie met amendement 60 op H.5 wordt dubbeling voorkomen.

Landbouwnetwerk: Fair trade zou langzamerhand steeds meer main stream moeten worden, dus ook conform algemene marktprincipes. Traditionele fair trade moet commerciëler worden, reguliere commercie moet steeds meer fair trade worden. Wel moet er nog veel meer geïnvesteerd, onderzocht, ontwikkeld, gefaciliteerd en gestandaardiseerd moeten worden op het gebied van fair trade.]

68 **Partijbestuur, Europa Werkgroep** **Categorie 2**

nieuw subpunt 9e **toevoegen** voorwaarden te stellen aan de exportkredietverzekeringen die EU-landen verlenen aan bedrijven

[Werkgroep Europa: Ontwikkelingshulp gaat deels naar westerse bedrijven dmv exportkredietverzekeringen. Daarbij is gebleken dat zulke steun regelmatig naar bedrijven gaat die milieu, mensenrechten en sociale normen schenden. Vanwege de coherentie van het ontwikkelingsbeleid en het stimuleren van MVO is het belangrijk de verzekeringen aan strikte milieu, sociale en transparantienormen te onderwerpen.]

Hoofdstuk 5. Voedsel zonder bijmaak

5.I Landbouw en voedsel

I.1 De EU schaft onmiddellijk alle exportsubsidies af.

69 **Partijbestuur, Landbouwnetwerk Wageningen, Landbouwwerkgroep GroenLinks, Niels van den Berge/DWARS** **Categorie 3**

na eind **toevoegen** Zij voorkomt de productie van overschotten bij basisvoedsel en verzet zich tegen dumping door andere rijke landen.

[Landbouwnetwerk Wageningen: Afschaffen van de exportsubsidies kan niet zonder meer, maar moet gepaard gaan met markttherziening. Geen structurele overschotten zoals jaren bij granen en zuivel bestonden (vorm van regionalisatie!). Alleen de agri-business profiteerde van de lage grondstofprijzen. Onze voedselzekerheid mag niet uitgeleverd worden aan de wereldmarkt, die een overschotten- en dumpmarkt is.]

I.2 Inkomenssteun wordt afgebouwd. Alleen voor boeren die produceren in een regio met een natuurlijke handicap, zoals bergen of veenweidegebied, blijft een hectaretoeslag bestaan. Voor deze steun gelden strikte eisen op het vlak van dierenwelzijn, natuurbehoud, milieu en waterverbruik.

70 **Partijbestuur, GroenLinks Utrecht stad, Groep Goverde, Landbouwnetwerk Wageningen, Landbouwwerkgroep GroenLinks** **Categorie 2**

tweede en derde zin **vervangen door** Voor basisvoedsel wordt een modern, effectief en flexibel systeem van regulering ontwikkeld (2013), wat een redelijk inkomen op moet leveren voor een gemiddeld efficiënt en duurzaam bedrijf. Dat biedt ook meer mogelijkheden voor Europese voedselzekerheid, vergroening van land- en tuinbouw en het halen van klimaatdoelstellingen.

[Landbouwnetwerk Wageningen: Het "redelijk inkomen" kan zowel uit de afzet van landbouwproducten als uit de betaling van groene en blauwe diensten komen. Zonder ingrijpen zien we langdurige perioden met afbraakprijzen en plotselinge, zeer versturende pricehypes. Van inkomenssubsidies moeten we af. Regulering voorkomt ook export, die feitelijk dumping is.

Groep Goverde: In 2007 verdienden in Nederland 44% van de boeren een minimuminkomen of minder, waarvan vaak een derde bestond uit (inkomens)'steun'. Daarom is bij afschaffing van inkomenssteun wel een fatsoenlijke prijs voor producten nodig, te bereiken door regulering. Daarbij hoort ook productiebeheersing (geen dumping van overschotten). Geen vrije markt voor landbouw.]

I.3 Boeren en andere grondbeheerders worden ruimer beloond voor de diensten die zij de maatschappij leveren, zoals landschapsonderhoud, natuurbeheer en waterberging.

71 **Enschede Haaksbergen** **Categorie 1**

na Hele programmapunt **toevoegen** Er komen heldere criteria voor en toezicht op de kwaliteit van deze diensten.

PB: Overnemen.

72 **Landbouwwerkgroep GroenLinks** **Categorie 1**

na laatste zin **toevoegen** De beloning voor deze diensten is niet langer een onkostenvergoeding, maar een deel van het ondernemersinkomen. Er komen langjarige contracten, die meer zekerheid bieden voor boeren en natuur.

[De huidige vergoeding voor genoemde diensten is te laag. Op dit moment wordt het inkomen van boeren uit diensten gemaximeerd, omdat het door de EU anders als ongeoorloofde staatssteun wordt gezien. We willen deze regels wijzigen, zodat boeren voor deze diensten hogere beloningen mogen ontvangen en het beheer effectiever kan worden.]

PB: Overnemen. Uitstekende toevoeging.

I.5 De EU steunt de biologische landbouw met omschakelingspremies, gunstige btw-tarieven en een betrouwbaar keurmerk.

73 **Amsterdam amendeert** **Categorie 2**

na De EU steunt de biologische landbouw **toevoegen** en duurzame visserij

[Kleinschalige visserij kan in dezelfde nadelige positie verkeren als de biologische landbouw.]

PB: Niet overnemen. Onze programmapunten L.36 t/m L.40 leiden al tot een duurzamere visserij. Voor wilde vis bestaat reeds een betrouwbaar internationaal keurmerk, dat van de Marine Stewardship Council. Een keurmerk voor kweekvis wordt al bepleit in programmapunt L.40.

74 **Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 1**

heel programmapunt **vervangen door** De EU steunt de biologische landbouw met omschakelingspremies, gunstige btw-tarieven en een betrouwbaar logo. Krachtig wordt ingezet op het duurzamer maken van zowel de biologische landbouw als van de gangbare landbouw.

[Belangrijk is dat niet alleen er meer (en ook een duurzamer) biologische landbouw komt, maar de gehele landbouw duurzaam wordt. De huidige biologische landbouw is even vervuilend als de gangbare landbouw van ca 1950. De gangbare landbouw moet zeker duurzamer. Ecologie en dierenwelzijn moeten voorop komen te staan, niet economie.]

PB: Niet overnemen. Overbodig. Dit volgt al uit onze overige programmapunten, zoals I.2 t/m I.5 en I.13 t/m I.15.

- 75** **Partijbestuur, Afdeling Apeldoorn** **Categorie 2**
aan einde programmapunt **toevoegen** In 2015 is tenminste 10% van de Europese landbouw biologisch.
[Partijbestuur: De biologische sector pleit zelf voor een realistisch streefcijfer. Bij snellere groei is het risico te groot dat er gefraudeerd wordt met het bio-label.]
- I.9 De EU bevordert het gebruik van termijncontracten die boeren meer zekerheid geven over hun afzetprijzen. Zij gaat speculatie tegen.
- 76** **Landbouwwerkgroep GroenLinks** **Categorie 2**
heel programmapunt **schrappen**
[Programmapunt 9 kan vervallen als amendement 70 wordt aangenomen. Het is effectiever om de ongehoorde macht van inkoopcombinaties te beperken door regulering. Termijn contracten bieden wel enig maar niet veel soelaas.]
PB: Niet overnemen. Termijncontracten zijn nuttig. Dit amendement schrapt helaas ook de zin over het tegengaan van speculatie.
- I.10 Quotering van productie en braaklegging van landbouwgrond voor natuur blijven beschikbaar als vangnet tegen lage prijzen.
- 77** **Landbouwwerkgroep GroenLinks, Groep Goverde, Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 1**
heel programmapunt **schrappen**
[Landbouwnetwerk Wageningen/groep Goverde: Quotering en braaklegging werken niet achteraf, als er al een overschot is en daardoor afbraakprijzen. Vooral de agribusiness is uit op die lage grondstofprijzen, terwijl we ons alleen kunnen verzekeren van voldoende voedsel als de boer een faire prijs krijgt. De voedselcrisis heeft de risico's van liberalisering inmiddels aangetoond.]
PB: Overnemen. Dit programmapunt kan inderdaad wel geschrapt worden als amendement 70 wordt aangenomen.
- I.11 De Europese Commissie treedt op tegen machtsmisbruik door voedselmultinationals en supermarktketens.
- 78** **Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 2**
voor programmapunt I.11 **toevoegen** Het EU-mededingingsbeleid schept ruimte voor afspraken tussen producenten, supermarkten en (georganiseerde) consumenten, waarbij boeren duurzaam produceren in ruil voor een eerlijke prijs.
[In de huidige situatie is een boer een prijsnemer en heeft geen enkele marktmacht. Melkveehouders mogen geen onderlinge afspraken maken onder beschuldiging van 'kartelvorming'. In landen waar wel producentenorganisatie mogen, blijken ze dan ook een betere prijs te krijgen. De grondgebonden landbouw leent zich niet voor absoluut vrije mededinging.]
PB: Overnemen.
- 79** **Partijbestuur, Europa Werkgroep** **Categorie 1**
aan einde programmapunt **toevoegen** zodat boeren en tuinders betere afzetprijzen kunnen bedingen.
- I.12 De EU bevordert deelname van consumenten in landbouwbedrijven.
- 80** **Partijbestuur, Europa Werkgroep, GroenLinks Utrecht stad, Groep Goverde, Landbouwwerkgroep GroenLinks** **Categorie 2**
heel programmapunt **vervangen door** De EU bevordert de vorming van samenwerkingsverbanden zoals boerencoöperaties, de deelname van consumenten in landbouwbedrijven en de opzet van rechtstreekse distributielijnen van het platteland naar nabijgelegen stedelijke gebieden.
[Groep Goverde: Productie in de eigen regio is milieuvriendelijker. En voor boeren betekent het uitschakeling van de dure tussenschakels, wat perspectieven biedt voor het voortbestaan van landbouwbedrijven. De band tussen stad en platteland wordt hersteld.]
- I.13 De EU streeft naar een landbouw die vrij is van genetische modificatie en ondersteunt geventureerde productieketens. Op korte termijn wordt de etiketteringsplicht voor reeds toegelaten genvoedsel uitgebreid tot producten van dieren die zijn gevoed met genvoer. Telers van gewassen en toeleveranciers worden volledig aansprakelijk voor (milieu)schade.
- 81** **Kritisch GroenLinks** **Categorie 3**
heel programmapunt **vervangen door** De EU is verboden terrein voor genetisch gemanipuleerde landbouw en landbouwproducten. Geventureerde producten worden noch geproduceerd noch geïmporteerd.
[Genetisch gemanipuleerd voedsel is spelen met de natuur op onverantwoorde wijze. Wat ons betreft is de EU een geventureerde zone in de wereld.]
PB: Niet overnemen. Ons programmapunt beoogt en formuleert bovendien waarvoor onze europarlementariërs zich de komende 5 jaar hard kunnen maken. Verplichte etikettering bijvoorbeeld is een krachtig instrument om geventureerde producten uit de winkelschappen te houden.
Indien aangenomen verder met amendement nummer 83

- 82** **DWARS** **Categorie 3**
tussen 1e en 2e zin **toevoegen** Het voorzorgsprincipe wordt gehanteerd om (milieu)risico's uit te bannen.
[Het totaal verbieden van gentech is dogmatisch. Mogelijk wegen in de toekomst de baten op tegen de keerzijden. Hantering van het voorzorgsprincipe is nodig om (milieu)risico's voor mens, dier en milieu tot een minimum te beperken. Dit betekent in de praktijk dat er vrijwel geen gentech wordt toegelaten.]
PB: Niet overnemen. Voegt weinig toe. Volgens het EU-verdrag moet het voorzorgsprincipe al gehanteerd worden. Het ligt ook ten grondslag aan ons programmapunt.
- 83** **Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 2**
na Geheel punt 20 **toevoegen** nieuw punt: Genetische modificatie met behulp van soortvreemde genen achten wij voorshands hooguit acceptabel bij micro-organismen en dierlijke cellijnen onder gecontroleerde omstandigheden. Transgenese bij planten dient van geval tot geval te worden gezien; het is verboden, tenzij er in nader te bepalen situaties gecontroleerd toestemming voor wordt verleend. Bij dieren blijft transgenese voor niet-medische doelen verboden.
[Eerst is meer onderzoek over genetische modificatie bij planten nodig. Daarentegen is productie van het medicijn insuline door micro-organismen, onder gecontroleerde omstandigheden, een belangrijke positieve aangelegenheid. Ook het gebruik van met behulp van GGO geproduceerde enzymen in het waspoeder is acceptabel.]
PB: Niet overnemen. Te ingewikkeld verwoord en op gespannen voet met programmapunt I.13, dat streeft naar een gentechvrije voedselvoorziening. Het amendement maakt immers geen duidelijk onderscheid tussen medische en andere toepassingen van genetische modificatie.
- 84** **Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 2**
na geheel punt 20 **toevoegen** Wat betreft de toelating van moleculair genetische technieken dienen cisgene transitities, waarbij slechts een fragment DNA uit dezelfde plantensoort of uit een kruisbare variant overgebracht wordt, gelijkgesteld worden aan de traditionele veredeling.
[Bij cisgene technieken worden de soortgrenzen niet overschreden. In hun effect zijn ze dus gelijk aan de resultaten van de traditionele veredeling met behulp van het kruisen van genotypen. Bijvoorbeeld het via cisgenese ontwikkelen van Phytophthora-resistente rassen zou in de aardappelteelt een bijzonder grote vermindering van de milieubelasting betekenen.]
PB: Niet overnemen. Te ingewikkeld verwoord en op gespannen voet met programmapunt I.13, dat streeft naar een gentechvrije voedselvoorziening. Bovendien is het amendement in strijd met het verkiezingsmanifest-inwording van de Europese Groene Partij.
- I.14 Gevaarlijke bestrijdingsmiddelen worden uitgefaseerd.
- 85** **GroenLinksPlus!** **Categorie 2**
na uitgefaseerd **vervangen door** verboden
[Gevaar lopen moet te allen tijde worden vermeden]
PB: Niet overnemen. Het zal een geleidelijk proces zijn. Het is niet onredelijk om boeren en tuinders enige tijd te gunnen voor het vinden en leren toepassen van alternatieve gewasbeschermingsmethoden.
- I.16 De EU zet zich in voor verhoging van de landbouwproductiviteit in ontwikkelingslanden. Zij ondersteunt lokale initiatieven en biedt steun bij de aanleg van infrastructuur en andere vormen van plattelandsontwikkeling. Zij verleent ruimere toegang tot de Europese markt, bevordert boerencoöperaties en biedt meer microkredieten aan.
- 86** **Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 1**
bevordert boerencoöperaties en biedt meer microkredieten aan **vervangen door** bevordert een breed scala aan producenten-organisaties en coöperaties en allerlei vormen van microfinanciering.
[Boerencoöperaties en microkredieten zijn maar twee mogelijkheden. Van belang is dat de eigen financiële en bancaire sector versterkt wordt en ook ten dienste gaat staan van de eigen (arme plattelands- en boeren) bevolking. Bij het scala van organisatievormen horen nieuwe vormen van producentenorganisaties, samenwerking tussen ketenfactoren en publiekprivate samenzweringen e.d.]
PB: Niet overnemen. Te vaag. We hebben begrip voor het streven naar een zo compleet mogelijke formulering, maar vinden dat de begrijpelijkheid in het gedrang komt.
- I.17 De EU ondersteunt private initiatieven die duurzaamheidsstandaarden ontwikkelen voor internationale productieketens. De EU stimuleert hoge standaarden en behoudt zich het recht voor om zelf striktere eisen te stellen.
- 87** **Partijbestuur, Groep Goverde** **Categorie 1**
tussen 'private' en 'initiatieven' **toevoegen** en publieke
[Voor de volledigheid.]

- 88** **Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 1**
 geheel punt 17 **vervangen door** De EU ondersteunt initiatieven die duurzaamheidsstandaarden ontwikkelen voor internationale productieketens. De EU stimuleert hoge standaarden en behoudt zich het recht voor om zelf meer strikte eisen te stellen. De EU steunt kennisoverdracht betreffende en bewustwording van de ontwikkelings samenwerking van de Europese burgers, zodat de inzet buiten de grenzen draagvlak binnen Europa heeft.
[hoezo alleen private. De overheid kan hierin toch ook initiëren? Europa lijkt zich zeer steeds meer op zichzelf te fixeren. Zonder kennis van situaties elders zal het niet lukken solidariteit te realiseren. Dit is ook een langer termijn belang van Europa, alleen van het tegengaan van ongewenste migratie.]
PB: Niet overnemen. Te vaag.

I.18 De EU maakt zich sterk voor internationale afspraken om voedseltekorten tegen te gaan, zoals strategische voorraadvorming en terughoudendheid bij exportverboden.

- 89** **Groep Goverde** **Categorie 2**
 , zoals strategische voorraadvorming en terughoudendheid bij exportverboden. **vervangen door** en stimuleert bijvoorbeeld strategische voorraadvorming voor ontwikkelingslanden.
[Laat ontwikkelingslanden zelf beslissen of ze exporteren of niet. Volgens de WTO ('grenzen open of ik schiet' - met boetes) mogen regeringen geen export verbieden of import tegenhouden. Maar dergelijke maatregelen hebben in de voedselcrisis in ontwikkelingslanden al hun nut bewezen.]
PB: Niet overnemen. Voedselschaarste wordt verergerd door exportverboden omdat boeren dan onvoldoende gestimuleerd worden om meer te produceren. Toen de graanprijzen vorig jaar piekten wilden sommige EU-regeringen een Europees exportverbod op graan. Dat zou een minder hoge broodprijs voor Europese consumenten hebben opgeleverd, maar nog meer honger voor armen in ontwikkelingslanden.

I.20 De EU ontwikkelt een verplicht voedingslabel dat zowel de ecologische kosten als de gezondheidsaspecten inzichtelijk maakt.

- 90** **Groep Goverde** **Categorie 2**
na I.20 **toevoegen** Nieuw programmapunt: De EU stimuleert de Europese teelt van peulvruchten als alternatief voor import-veevoer.
[Peulvruchten (vnl soja) is een gewas dat zonder importheffingen binnenkomt, vanwege een verdrag uit de jaren 80. Dus de Europese teelt (ook goed voor de grond: stikstofbinding) is afgebouwd. Als de prijs van voedererwten 20% omlaag zou gaan zou 40% van de soja-invoer overbodig zijn! Er zijn wel beleidsmaatregelen voor nodig.]
PB: Overnemen. Maatregelen tegen niet duurzame importsoja zouden al helpen. Het amendement is te verenigen met het hoofdstuk 'Handel', waarin we geen kwantitatieve beperkingen willen opleggen aan ontwikkelingslanden maar kwaliteitseisen willen stellen aan importproducten.

Hoofdstuk 5. Voedsel zonder bijmaak

5.J Natuur

J.24 De EU verbiedt de import van illegaal gekapt hout. Zij streeft naar afspraken met landen van herkomst over (steun bij) duurzaam bosbeheer en het tegengaan van illegale houtkap. De inzet daarbij is om alleen nog duurzaam geproduceerd hout toe te laten op de Europese markt.

- 91** **GroenLinksPlus!, Europa Werkgroep** **Categorie 2**
 illegaal gekapt hout **vervangen door** niet duurzaam geproduceerd hout, waaronder illegaal gekapt hout
[Ook andere kap, soms legaal, zonder herbebossing doet de bossen verdwijnen. Ook dat moet worden bestreden.]
PB: Niet overnemen. Dit doel is al verwoord in het programmapunt. Maar de zorgvuldigheid vereist dat de EU eerst afspraken maakt met exporterende landen over criteria voor duurzaam hout. De EU moet ook steun aanbieden voor duurzaam bosbeheer, want dat is niet eenvoudig voor ontwikkelingslanden. Als we pats boem onze eigen duurzaamheidscriteria opleggen zijn we koloniaal bezig.

- 92** **Kosta Skliris, Landbouwwerkgroep GroenLinks** **Categorie 2**
na J.24 **toevoegen** nieuw programmapunt: De EU ontwikkelt op korte termijn een actieplan ter bescherming van de bij.
[De bijenpopulatie staat onder druk. Oorzaak van deze problematiek is onbekend en wordt omschreven met colony collapse disorder. In delen van de VS zijn tot 70% van de bijenvolkeren overleden. De gevolgen voor landbouw, voedselproductie en de natuur zijn niet te overzien. Bijen zorgen voor meer dan 90% van alle bestuivingen!]
PB: Overnemen.

Hoofdstuk 5. Voedsel zonder bijmaak

5.K Dierenwelzijn

K.26 Intensieve veehouderij wordt uitgefaseerd. Uiterlijk in 2020 doet de veehouderij recht aan de natuurlijke behoeften van landbouwdieren, inclusief uitloop in de buitenlucht en schaduw.

- 93** **Partijbestuur, Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 1**
 Intensieve veehouderij wordt **vervangen door** Industriële dierhouderijsystemen worden
 [*Is duidelijker.*]
- 94** **DWARS, Werkgroep Dierenrechten** **Categorie 1**
 Intensieve veehouderij **vervangen door** De bio-industrie
 [*Het is belangrijk dat onze kiezers duidelijk wordt wij, nog steeds, de bio-industrie willen afschaffen. Als kiezers met ctrl + F in ons verkiezingsprogramma zoeken moeten ze die term kunnen vinden.*]
PB: Niet overnemen, ten gunste van amendement 93.
- 95** **Landbouwwerkgroep GroenLinks** **Categorie 1**
na heel programmapunt **toevoegen** De EU biedt veehouders steun bij deze omschakeling.
 [*Door deze toevoeging laten we zien dat we de landbouw perspectief willen bieden en niet slechts de huidige intensieve veehouderij willen 'tegenwerken'. In die zin is het wat gemakkelijk gezegd om de 'intensieve veehouderij uit te faseren.*]
PB: Overnemen.

K.34 Het octrooirecht op leven wordt afgeschaft.

- 96** **GroenLinksPlus!** **Categorie 2**
tussen "Het octrooirecht op" en "leven wordt afgeschaft" **toevoegen** meercellig
 [*Middels eencelligen kunnen heel wat resultaten in de geneeskunde, maar ook in de voedsel- en drankenproductie worden bereikt. Denk aan kankerbestrijding, maar ook aan wijn en yoghurt.*]
PB: Niet overnemen. Vooralsnog zijn eencellige organismen eerder ontdekkingen dan uitvindingen. Ontdekkingen behoren niet octrooieerbaar te zijn.

K.35 Dierproeven worden alleen toegestaan als dat de enige manier is om een substantiële verbetering van de volksgezondheid te bereiken. De EU stelt uitwisseling van testresultaten verplicht en investeert fors in de ontwikkeling en acceptatie van alternatieve testmethoden.

- 97** **Partijbestuur, Werkgroep Dierenrechten** **Categorie 1**
 Dierproeven worden alleen toegestaan **vervangen door** Dierproeven worden uitgefaseerd. Als eerste stap worden zulke proeven alleen nog toegestaan
 [*Werkgroep Dierenrechten: Dierproeven zijn geen noodzakelijk kwaad, maar de weg van de minste weerstand. Het inzetten van alternatieven verdient veel meer aandacht, ondersteuning en financiering. Bovendien is de huidige tekst in strijd met het landelijk GL-standpunt die uitgaat van een uiteindelijk verbod op dierproeven.*]
- 98** **Werkgroep Dierenrechten** **Categorie 2**
na Hele programmapunt **toevoegen** Nieuw punt: De EU verbiedt de plezierjacht alsmede de handel in, en import van producten die verkregen zijn door deze jacht.
 [*Toelichting: wij missen in het geheel de jacht in het ontwerp en zien graag dit oude GL-EU punt toegevoegd.*]
PB: Overnemen.
- 99** **Werkgroep Dierenrechten** **Categorie 2**
na heel programmapunt **toevoegen** Nieuw punt: De EU verbiedt het (volks)vermaak en sport met dieren, zoals bv. stierenvechten en dieren in circussen, waarbij aantoonbaar is dat het welzijn van dieren ernstig wordt geschaad.
 [*Het onderwerp "vermaak met dieren" missen wij in het geheel in het ontwerp terwijl binnen vermaak en sport met dieren veel misstanden zijn die het welzijn van dieren ernstig schaadt.*]
PB: Niet overnemen. Het doel is sympathiek, maar het voorstel is te breed geformuleerd. Lidstaten hebben de vrijheid om dieren in circussen te verbieden, dus waarom moet de EU dat regelen? Tot het beëindigen van stierenvechten is de EU – spijtig genoeg – niet bevoegd, omdat zij 'culturele tradities' moet eerbiedigen bij haar dierenwelzijnsbeleid.

Hoofdstuk 5. Voedsel zonder bijmaak

5.L Visserij

L.38 Visserijakkoorden met ontwikkelingslanden mogen niet ten koste gaan van een gezonde visstand of van de bestaansmogelijkheden van de lokale bevolking.

100 **Werkgroep Dierenrechten, Afdeling Apeldoorn** **Categorie 2**

na Hele programmapunt **toevoegen** Nieuw punt: De EU zet zich ervoor in dat er zo snel mogelijk een einde wordt gemaakt aan de huidige, voor vissen wrede vangst- en dodingsmethoden, door het ontwikkelen van nieuwe methodes die meer rekening houden met dierenwelzijn.

[Het waarschijnlijk omvangrijkste dierenleed wat in de EU wordt aangericht is de manier waarop vissen worden gevangen en langdurig moeten lijden voor ze sterven. GroenLinks moet ernaar streven dat dit eindelijk wordt aangepakt.]

PB: Overnemen.

L.40 De EU stelt regels op voor duurzame viskweek en bevordert de totstandkoming van een keurmerk. De duurzaamheid van het visvoer wordt gegarandeerd.

101 **Werkgroep Dierenrechten, Afdeling Apeldoorn** **Categorie 1**

tussen duurzame viskweek...en bevordert de totstandkoming **toevoegen** met speciale aandacht voor het welzijn van vissen

[In de viskweek wordt het woord duurzaam vaak gebruikt zonder dat er echt onderzoek is gedaan naar wat de manier van kweken betekent voor vissenwelzijn. Helaas is deze aandacht voor vissenwelzijn geen vanzelfsprekend.]

PB: Overnemen.

Hoofdstuk 6. Civiele wereldmacht**6.M Buitenlands en veiligheidsbeleid**

M.1 De EU zet de veiligheid van mensen, waar ook ter wereld, centraal in haar buitenlands beleid. Zij doet grotere inspanningen voor mensenrechten, democratie, armoedebestrijding, voedselzekerheid, ecologische veiligheid en volksgezondheid.

- 102** **Europa Werkgroep** **Categorie 1**
na centraal in haar buitenlands beleid **toevoegen** en veiligheidsbeleid
[Hiermee vallen ook de militaire missies onder dit programmapunt]
PB: Overnemen. Zinnige toevoeging.
- 103** **DWARS** **Categorie 1**
tussen 'mensenrechten,' en 'democratie' **toevoegen** vrede
[In het punt kan het belang van vrede en conflictpreventie sterker benadrukt worden. In het beginselprogramma hebben we te kennen gegeven deze tot een van onze centrale uitgangspunten te rekenen.]
PB: Overnemen.
- 104** **Werkgroep Midden Oosten, GroenLinks Groningen-stad, Kritisch GroenLinks** **Categorie 1**
tussen ecologische veiligheid (...)en volksgezondheid **toevoegen** , naleving internationaal recht
[Het internationaal recht wordt op veel plaatsen in de wereld geschonden zonder dat ingrijpen mogelijk schijnt te zijn.]
PB: Overnemen.
- 105** **GroenLinks Groningen-stad** **Categorie 2**
na ... veiligheid en volksgezondheid. **toevoegen** Voor het bevorderen hiervan kan de EU instrumenten inzetten, naast de gebruikelijke instrumenten, als een boycot, terugtrekking van investeringen en andere sancties.
[Voor het handhaven van het internationaal recht zijn dwingende maatregelen soms nodig en zal diplomatie en handel niet altijd voldoende zijn.]
PB: Niet overnemen. Veel te negatief. Ook de positieve instrumenten, zoals diplomatie, hulp, handel, vredesmachts, burgervredesteams zouden we dan expliciet moeten noemen, maar dat wordt een te lange opsomming die bovendien overlapt met andere programmapunten en met de Koerswendingtekst bij dit hoofdstuk.

M.2 De EU streeft naar een humanisering van het volkenrecht: de veiligheid van mensen gaat boven de soevereiniteit van staten. Zij zet zich ervoor in dat de internationale gemeenschap beter wordt toegerust om genocide en ernstige mensenrechtenschendingen te voorkomen en te stoppen. Zij vergroot haar eigen inzet voor de bescherming van burgers en vluchtelingen in conflictgebieden.

- 106** **Werkgroep Midden Oosten** **Categorie 2**
tweede zin **vervangen door** Zij zet zich ervoor in dat de internationale gemeenschap beter wordt toegerust om genocide en ernstige mensenrechtenschendingen te voorkomen, te stoppen en te bestraffen. De EU legt sancties, waaronder boycotmaatregelen op aan landen die zich schuldig maken aan mensenrechten schendingen.
[Er bestaan veel te weinig mogelijkheden om schendingen van het Internationaal recht te bestraffen. Straf hoort echter bij elke rechtshandhaving. Boycotmaatregelen zijn hiervoor een effectief instrument.]
PB: Niet overnemen. Sancties zijn soms noodzakelijk, maar kunnen geen automatisme zijn. Willen de indieners sancties tegen vrijwel alle landen in het Midden-Oosten? Andere, meer constructieve vormen van engagement zijn soms effectiever. Er wordt geen meisje minder genitaal verminkt in Oost-Afrika als we Egypte, Ethiopië enz. gaan boycotten.
Indien aangenomen verder met amendement nummer 108
- 107** **Vluchtelingenwerkgroep, namens Provinciaal bestuur Groningen** **Categorie 2**
en te stoppen **vervangen door** te stoppen en te bestraffen
PB: Overnemen. Uitstekende toevoeging. Straffeloosheid moet worden tegengegaan, het Internationaal Strafhof ondersteund. Dit amendement komt ook ten dele tegemoet aan amendement 106.
- 108** **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 1**
tussen en ernstige mensenrechtenschendingen...te voorkomen en **toevoegen** , zoals massale verkrachtingen,
[Met dit amendement wordt alleen een voorbeeld toegevoegd aan de tekst, dit betreft geen inhoudelijke wijziging]
PB: Niet overnemen. Het maakt de zin ingewikkeld terwijl de toevoeging niet echt nodig is. De internationale jurisprudentie laat er inmiddels geen twijfel meer over bestaan dat verkrachting een ernstige mensenrechtenschending is die als oorlogsmisdaad bestraft kan worden.

M.3 Aan mensenrechtenactivisten die bedreigd of vervolgd worden biedt de EU een vrijheidspaspoort aan, dat onder meer vrije toegang geeft tot het EU-grondgebied.

- 109** **GroenLinks Utrecht stad** **Categorie 2**
tussen Aan (...) mensenrechtenactivisten die bedreigd **toevoegen** vreedzame
[Het begrip "mensenrechtenactivisten" is niet zo scherp. Is iemand vrijheidsstrijder of terrorist, of misschien allebei? Is Nelson Mandela misschien ooit terrorist geweest, toen het ANC geweld gebruikte, en wanneer werd hij dan mensenrechtenactivist? Een "vrijheidspaspoort" hoort alleen toe te komen aan activisten die geen geweld gebruiken.]
PB: Niet overnemen. De EU-instellingen zullen echt wel kritisch kijken naar de methoden die een mensenrechtenactivist hanteert.

M.4 De EU blijft ijveren voor een wereldwijd moratorium op en afschaffing van de doodstraf.

- 110** **Partijbestuur, Afdeling Apeldoorn** **Categorie 1**
aan einde programmapunt **toevoegen** Zij spant zich in om een einde te maken aan foltering en lijfstraffen.
[Apeldoorn: Misdadigers hebben recht op een menswaardige straf.]

M.5 De EU zet zich in voor een hervorming van de Verenigde Naties die de Veiligheidsraad besluitvaardiger en representatiever maakt en de positie van de secretaris-generaal versterkt.

- 111** **Werkgroep Midden Oosten** **Categorie 1**
tussen en representatiever maakt.....en de positie van de secretaris-generaal versterkt **toevoegen** besluiten van de Algemene Vergadering meer gewicht toekent
[Doordat resoluties van de veiligheidsraad veel te vaak worden getroffen door een veto worden veel belangrijke VN-besluiten in de AV genomen. Die worden echter weinig serieus genomen door de lidstaten, dat moet beter.]
PB: Overnemen. Goede toevoeging.

- 112** **DWARS** **Categorie 2**
na eind **toevoegen** De EU streeft naar het afschaffen van de vetorechten van de permanente leden in de VN-veiligheidsraad.
[In het kader van het besluitvaardiger en representatiever maken van de Veiligheidsraad is de afschaffing van de vetorechten misschien wel de belangrijkste stap.]
PB: Niet overnemen. Vetorechten meteen volledig afschaffen kan er toe leiden dat de permanente leden de Veiligheidsraad links laten liggen. Daarom moeten we ook de optie van een dubbelveto een kans geven. In dat geval kan een veto niet langer door één, maar alleen door twee of meer permanente leden worden uitgesproken.

M.8 Militaire missies van de EU vergen de instemming van de nationale parlementen van de deelnemende landen én van het EP.

- 113** **Afd. Delft en Voorschoten, Afdeling Apeldoorn, Werkgroep Midden Oosten** **Categorie 1**
na Hele programmapunt. **toevoegen** Nieuw punt: Militaire interventies, alleen in geval van dreigende genocide of als alle niet-militaire middelen ineffectief zijn, worden door de EU alleen dan ondersteund als ze gesteund worden door de Verenigde Naties en het begin zijn van verzoening en wederopbouw.
[Dit punt komt rechtstreeks uit het op het Toekomstcongres vastgesteld uitgangspunt 15. Zonder deze tekst wordt geen goed, want onvolledig, beeld gegeven van het beleid dat GroenLinks de EU op militair gebied wil zien voeren.]
PB: Overnemen.

M.9 Door verregaande samenwerking en specialisatie worden de efficiency en inzetbaarheid van de legers van de EU-landen vergroot.

- 114** **Groep Peter Custers, Enschede Haaksbergen, Kritisch GroenLinks** **Categorie 2**
geheel punt 9 en punt 10 **vervangen door** Een strikte voorwaarde die vooraf vervuld moet worden voordat aan vorming van een Europees leger kan worden gedacht, is dat de democratische controle van zo'n leger nauwkeurig wordt geregeld. Zo'n leger mag alleen voor vreedzame missies en niet voor Europese machtspolitiek worden gebruikt.
[De oproep van leiders van Europa's grootmachten om een volledig Europees leger op te richten is op z'n minst voorbarig. Door opstelling vooraf van strikt democratische regels moet voorkomen worden dat een Europees leger in de toekomst gebruikt gaat worden om toegang tot grondstoffen voor Europa veilig te stellen.]
PB: Niet overnemen. Het belang van democratische controle, ook door het Europees Parlement, onderstrepen we al met programmapunt M.8, dat voorafgaat aan de overige militaire kwesties. Ook voordat van een echt Europees leger sprake is valt er reeds enorme efficiencywinst te boeken door de krijgsmachten van de EU-landen beter te laten samenwerken.
Indien aangenomen verder met amendement nummer 117

- 115** **DWARS** **Categorie 2**
na eind **toevoegen** Op termijn worden de verschillende nationale legers geïntegreerd tot een Europese defensiemacht die zich specialiseert in vredesmissies en onder volledige democratische controle van het Europees Parlement staat.
[Doordat de lidstaten elk een eigen leger hebben is de totale legermacht relatief groot. Door veel duplicatie zijn er maar beperkte mogelijkheden voor militaire inzet voor de EU en de VN. Met een Europees leger kunnen we met hetzelfde geld veel meer doen ter ondersteuning van de internationale rechtsorde.]
PB: Overnemen. Dit amendement benadrukt, net als amendement 114, het belang van democratische controle en vreedzame doeleinden, maar heeft een prettiger, meer constructieve toonzetting.
- M.10 De NAVO mag geen belemmering vormen voor Europese militaire integratie.
- 116** **Toine van de Ven, GroenLinks Groningen-stad, Werkgroep Midden Oosten** **Categorie 1**
na militaire integratie. **toevoegen** en wordt op termijn vervangen door een Europese veiligheidsorganisatie
[Investeren in de verdere ontwikkeling van het Europese Veiligheids- en Defensiebeleid. De NAVO is een relikwie uit de Koude Oorlog met een sterk militaire inslag en een verkeerde machtsverdeling. Wij willen deze organisatie vervangen door een Europese veiligheidsorganisatie waarbij militair geweld op de laatste plaats staat en civiele middelen voorop]
PB: Overnemen.
- 117** **Kritisch GroenLinks** **Categorie 2**
voor M.10 **toevoegen** Nieuw programmapunt: De EU verlegt haar koers van een transatlantische naar een multilaterale politiek, die recht doet aan de opkomst van nieuwe wereldmachten als China, India en Brazilië.
[Na het Amerikaanse unilateralisme moet op Europees niveau de balans worden opgemaakt. De oude transatlantische band vormt een belemmering, nu de NAVO zelf onderdeel van de crisis in de internationale politiek wordt, zoals in Georgië en Afghanistan. Dit betekent een Europees heroriëntatieproces met twee ijkpunten: multilateralisme en internationale rechtsorde.]
PB: Overnemen.
- M.11 Er komt een Europees Civiel Vredeskorp van snel inzetbare experts die gespecialiseerd zijn in crisispreventie en vredesopbouw. De EU verleent tevens steun aan burgervredesteams.
- 118** **GroenLinks Utrecht stad** **Categorie 1**
dit programmapunt na M.7 plaatsen
[Civiele crisispreventie en vredesopbouw moeten in het EU-beleid voorop staan, vóór de inzet van militaire middelen. Dat willen we tot uitdrukking brengen door het Europees Civiel Vredescorps in het verkiezingsprogramma ook vóór de militaire missies op te nemen.]
PB: Overnemen.
- 119** **Partijbestuur, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), Werkgroep Midden Oosten** **Categorie 2**
na M.11 nieuw programmapunt:
De EU versterkt de rol van vrouwen bij vredesmissies, vredesonderhandelingen en wederopbouw. Zij maakt zich sterk voor de bescherming van vrouwen, kinderen en minderheidsgroepen bij conflicten en vredesoperaties.
[Diversiteitswerkgroepen: We weten inmiddels dat oorlog vrouwen, kinderen en minderheidsgroepen zoals gehandicapten extra kwetsbaar maakt. Specifieke aandacht om hun bescherming te waarborgen is daarom nodig.]
Indien aangenomen verder met amendement nummer 121
- 120** **Enschede Haaksbergen** **Categorie 2**
na Hele programmapunt **toevoegen** De VN veiligheidsraad resolutie 1325 over vrouwen, vrede en veiligheid-gericht op versterking van de rol van vrouwen bij de vredesmissies en meer aandacht voor de effecten van conflicten en vredesoperaties op vrouwen wordt topprioriteit binnen defensie. Europa heeft speciale aandacht voor situaties waar vrouwen worden onderdrukt en misbruikt en zet problemen op de internationale agenda.
PB: Niet overnemen, ten gunste van amendement 119. Dat zegt hetzelfde met veel minder woorden.
- 121** **Groep Peter Custers, Enschede Haaksbergen, Kritisch GroenLinks** **Categorie 2**
na M11 **toevoegen** Nieuw programmapunt:
De Europese Unie ontwikkelt een concreet beleid om de vorming van transatlantische samenwerkingsverbanden tussen Amerikaanse en Europese militaire bedrijven tegen te gaan en om bestaande transatlantische fusies en joint ventures terug te draaien.
[Sinds eind negentiger jaren heeft er in de Europese militaire sector een vergaande concentratie van economische macht plaatsgevonden. Bovendien zijn de grootste Europese wapenfabrikanten, op voorspraak van de VS, nauwe samenwerkingsverbanden aangegaan met Amerikaanse. Het tegengaan van vorming van zo'n militair-industrieel complex is voorwaarde voor uiteindelijke demilitarisering van Europa.]
PB: Niet overnemen. Het is duidelijk genoeg dat we een meer zelfstandige rol van de EU op veiligheidsgebied nastreven. Onze voorkeur gaat uit naar amendement 117 van Kritisch GroenLinks, dat in meer algemene termen pleit voor een minder atlantische gerichtheid.

M.12 De wapenexportcode van de EU wordt bindend gemaakt en aangescherpt.

- 122** **GroenLinks Groningen-stad** **Categorie 3**
 heel programmapunt . **vervangen door** De Europese wapenproductie wordt afgebouwd tot het niveau van de eigen behoefte. Export buiten de EU is niet langer toegestaan, met uitzondering van levering aan VN-vredesmissies na een specifiek verzoek van deelnemende landen.
PB: Niet overnemen. Om dichterbij te brengen wat Groningenstad beoogt is een scherpere wapenexportcode nodig. Die wordt door dit amendement helaas geschrapt. En mag de EU, die een grote missie in Kosovo heeft om de rechtsstaat op te bouwen, de Kosovaarse politie niet voorzien van wapens? De maffia aldaar is wel goed bewapend...
 Indien aangenomen verder met amendement nummer 124

- 123** **Partijbestuur, Werkgroep Midden Oosten** **Categorie 3**
 programmapunt M.12 **vervangen door** De EU-landen schroeven hun wapenproductie fors terug. De wapenexportcode van de EU wordt juridisch afdwingbaar gemaakt en aangescherpt, met als uitgangspunt dat alleen in uitzonderlijke gevallen militair materieel buiten de EU wordt geëxporteerd.
[Partijbestuur: Dit amendement komt in hoge mate tegemoet aan amendement 122 van Groningen-stad, maar handhaaft de wapenexportcode. Die is sinds december 2008 bindend, en daarmee belangrijk, maar het moet makkelijker worden om naleving bij de rechter af te dwingen. Daarnaast is een forse aanscherping noodzakelijk.]

M.13 De EU zet zich in voor een wereldwijd verdrag dat wapenhandel aan banden legt.

- 124** **Werkgroep Midden Oosten** **Categorie 1**
tussen wapenhandel(...)aan banden legt **toevoegen** en wapendoorvoer
[Via Schiphol en de Rotterdamse haven worden grote hoeveelheden wapens naar conflictgebieden doorgevoerd. Hoewel Nederland export naar zulke gebieden verbiedt gebeurt dit toch omdat wordt aangenomen dat de verzender (i.h.a. de USA) deze toets al heeft uitgevoerd. Dit is hypocriet: iedereen weet dat de USA deze toets niet goed uitvoert.]
PB: Overnemen.

M.14 De EU oefent druk uit op weigerachtige lidstaten, militaire partners en andere landen om het statuut van het Internationaal Strafhof en de verdragen tegen landmijnen en clusterbommen te ondertekenen en ratificeren.

- 125** **Partijbestuur, Europa Werkgroep** **Categorie 2**
 aan einde programmapunt **toevoegen** Zij ijvert voor een wereldwijd verbod op munitie met verarmd uranium.

M.15 De EU start een diplomatiek offensief voor de afschaffing van alle kernwapens. De EU wordt een kernwapenvrije zone.

- 126** **Voorschoten/Delft** **Categorie 1**
 eerste zin **vervangen door** De EU start een politiek en diplomatiek offensief voor de afschaffing van alle kernwapens en zet zelf de eerste stappen.
[Door het voornemen concrete stappen te zetten worden ook initiatieven ontplooid die buiten het diplomatieke spel vallen en zal de betrokkenheid van de bevolking worden vergroot. In vijf jaar tijd kan immers veel gebeuren.]
PB: Overnemen.

- 127** **Partijbestuur, Europa Werkgroep, Groep Peter Custers** **Categorie 2**
 na M.15 **toevoegen** Nieuw programmapunt: De EU wijst het geplande Amerikaanse raketschild af. Zij spoort Polen en Tsjechië aan om er niet aan mee te werken.
[Apeldoorn: Het raketschild baart ons zorgen en zouden wij niet op ons grondgebied willen toelaten. Europa Werkgroep: Gezien de actualiteit in Oost-Europa moeten we hier wel iets over zeggen. Het raketschild verstoort de verhoudingen tussen de EU en Rusland. Een dergelijke inmenging kan niet gedoogd worden. Groep Peter Custers: Het raketschild komt de veiligheid van Europese burgers geenszins ten goede. Wel dreigen Europese landen door deelname juist speelbal te worden van militaire conflicten tussen de VS en zijn tegenstanders. In verschillende Oost-Europese landen zijn al protestacties gevoerd.]

- 128** **Groep Peter Custers, Enschede Haaksbergen, Kritisch GroenLinks** **Categorie 2**
na M.15 **toevoegen** Nieuw programmapunt: Het Europese Parlement keert terug naar het standpunt dat ruimteprogramma's zoals Kopernikus en Galileo uitsluitend voor vreedzame doeleinden mogen worden gebruikt.
[Sinds het begin van dit decennium is een sluipend proces van Europese deelname aan militarisering van de ruimte in gang gezet. Er bestaat een reeel gevaar dat bestaande programma's in de toekomst gebruikt gaan worden voor interventieoorlogen. Een signaal dat vastgehouden moet worden aan uitsluitend vreedzaam gebruik is urgent gewenst.]
PB: Niet overnemen. Als Europese militairen niet mogen navigeren met de EU-satellieten van Galileo blijven zij afhankelijk van het Amerikaanse GPS. Een zelfstandige Europese rol op veiligheidsgebied wordt bemoeilijkt als de VS aan de knoppen van de Europese navigatie blijven zitten. Voor het satellietwaarnemingssysteem Kopernikus geldt hetzelfde.

- 129** **Europa Werkgroep, GroenLinks Utrecht stad, Groep Peter Custers, Kritisch GroenLinks , Werkgroep Midden Oosten** **Categorie 2**
- na** Heel programmapunt **toevoegen** Nieuw punt: De EU verleent actievere steun aan het opruimen van mijnevelden en het ontmantelen van depots van verouderde munitie in voormalige conflictgebieden, zoals in Transnistrië.
- [Mijnevelden, maar ook opslagplaatsen van verouderde munitie vormen een levensgroot gevaar. In Transnistrië ligt nog twintigduizend ton Russische munitie, waaruit zware metalen lekken, en dat ieder ogenblik kan ontploffen. De aanwezigheid van dit depot belemmert sterk sociale in economische ontwikkelingen in de regio, en is oorzaak van internationale spanningen.]*
- PB:** Niet overnemen. De EU verleent al veel steun aan ontminning, van Bosnië tot Congo. Transnistrië is een ongelukkig voorbeeld. De EU wil helpen bij het opruimen van oude Russische munitie, maar het conflict tussen de Moldavische regering enerzijds en de Transnistrische machthebbers plus het Russische leger anderzijds vormt een obstakel.
- 130** **Groep Peter Custers, Kritisch GroenLinks** **Categorie 3**
- na** M.15 **toevoegen** Nieuw programmapunt: De Europese Unie gaat zich ervoor inzetten dat het gewapende conflict in Afghanistan zo snel mogelijk wordt beëindigd via onderhandelingen tussen de betrokken partijen, inclusief de Taliban.
- [De aanwezigheid van NAVO-troepen in Afghanistan wordt door een groot deel van het Afghaanse volk afgewezen, en druist in tegen het gevoel van zelfrespect en soevereiniteit dat bij de Afghanen sterk leeft. De EU moet zich sterk gaan maken voor een vreedzame oplossing van het gewapende conflict via onderhandelingen]*
- PB:** Niet overnemen. Waarom wel een programmapunt over Afghanistan en niet over Congo of Darfur? We kunnen nu eenmaal niet alle conflicthaarden in de wereld behandelen in een verkiezingsprogramma.

Hoofdstuk 6. Civiele wereldmacht

6.N Uitbreiding en nabuurschap

N.16 De EU houdt zich aan de belofte dat Turkije en de landen van de Westelijke Balkan mogen toetreden als zij aan de toetredingsvoorwaarden voldoen. Zij legt geen extra eisen op, maar beloont hervormingsstappen met tastbare voordelen, zoals soepeler visumverlening. Ook Noorwegen, Zwitserland en IJsland mogen desgewenst EU-lid worden.

- 131** **Kritisch GroenLinks** **Categorie 1**
- heel programmapunt **vervangen door** De EU is geen exclusief-christelijk project. De EU gaat verder met toetredingsonderhandelingen met Turkije. Daarbij moet voortgang geboekt worden inzake democratisering, het terugdringen van de politieke rol van het leger, bescherming van mensenrechten en beëindiging van het Turks-Koerdische conflict. Ook de landen van de Westelijke Balkan mogen toetreden als zij aan de voorwaarden hebben voldaan. De EU legt geen extra eisen op, maar beloont hervormingsstappen met tastbare voordelen, zoals soepeler visumverlening. Ook Noorwegen, Zwitserland en IJsland mogen desgewenst EU-lid worden.
- [Deze landen kunnen bij de EU als ze aan de voorwaarden voldoen. Het is nodig om nog een paar voorbeelden te geven van de, reeds gestelde, voorwaarden aan Turkije]*
- PB:** Overnemen. Mooi verwoord.
- 132** **Kritisch GroenLinks** **Categorie 2**
- na** N.16 **toevoegen** Nieuw programmapunt: Met toetredingcriteria voor toekomstige lidstaten wordt niet gesjoemeld. Als de criteria niet zijn gehaald een half jaar voor toetreding, wordt de toetreding minimaal 2 jaar uitgesteld.
- [We moeten duidelijk zijn dat je moet voldoen aan de voorwaarden. We mogen niet nogmaals in de val trappen dat er landen bij de EU binnengesjoemeld worden. Duidelijk en helder voldoen aan de criteria.]*
- PB:** Niet overnemen, ten gunste van amendement 133. Het blijft een politieke beoordeling of een land voldoet aan de toetredingscriteria. Die afweging wordt in alle openheid gemaakt door het Europees Parlement. Uitstelclausules werken juist in de hand dat er te snel een toetredingsverdrag wordt gesloten, zoals bleek bij Roemenië en Bulgarije.
- Indien aangenomen verder met amendement nummer 134
- 133** **Partijbestuur, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), DWARS, Kritisch GroenLinks** **Categorie 2**
- na** programmapunt N.16 **toevoegen** Nieuw programmapunt: Het EP ziet er streng op toe dat kandidaat-lidstaten de voorwaarden voor toetreding tot de EU naleven, met name op het vlak van democratie, mensenrechten en non-discriminatie.
- [Dit amendement komt tegemoet aan amendement 263 van Kritisch GroenLinks. Het EP heeft een beslissende stem bij toelating van nieuwe lidstaten. Toezicht op en dialoog over de voortgang in de kandidaat-landen in het traject naar toetreding zijn misschien nog wel belangrijker. Dat brengt dit amendement tevens tot uitdrukking.]*

N.18 In het kader van haar Nabuurschapsbeleid:

N.18.a stelt de EU hulp en handelsvoordelen nadrukkelijker afhankelijk van verbetering van mensenrechten en democratie in de buurlanden;

- 134** **GroenLinks Groningen-stad** **Categorie 2**
na ... in de buurlanden; **toevoegen** ... in de buurlanden, zo zal de EU haar samenwerking met Marokko niet verder uitbreiden zolang dit land niet meewerkt aan een referendum over de West Sahara,
[Het conflict tussen Marokko en West Sahara is belangrijk genoeg voor de VN voor een aparte vredesmissie en een referendumvoorstel dat tot op heden door Marokko gedwarsboemd wordt.]
PB: Niet overnemen. Te specifiek. Er spelen nog veel meer conflicten in en tussen de Nabuurschapslanden van de EU die we ongenoemd moeten laten.

N.18.b versoepelt zij de visumverlening, met name aan studenten, kunstenaars en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties;

- 135** **Europa Werkgroep** **Categorie 2**
 studenten **vervangen door** jongeren
[Voor studenten is vaak al veel geregeld, maar voor de andere jongeren is het meestal onmogelijk om binnen te komen.]
PB: Niet overnemen. Liever geen leeftijdsdiscriminatie in het visumbeleid.
- 136** **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**
na laatste zin **toevoegen** mensen met een ernstige handicap en mantelzorgers
PB: Niet overnemen. Alleen de groepen waarvan bij uitstek een bijdrage verwacht mag worden aan de culturele en politieke dialoog tussen de EU en haar buurlanden willen we hier expliciet noemen. Andere groepen vallen onder de algehele versoepeling van de visumverlening die dit programmapunt bepleit.

N.19 De EU vergroot haar inzet voor de totstandkoming van een levensvatbare, democratische Palestijnse staat overeenkomstig VN-resoluties. Zij zet druk op Israël om de bezette gebieden te ontruimen. Zij ijvert voor een kernwapenvrije zone in het Midden-Oosten.

- 137** **Partijbestuur, Enschede Haaksbergen, Europa Werkgroep, GroenLinks Utrecht stad, Groep Peter Custers, Kritisch GroenLinks, Niels van den Berge/DWARS, Werkgroep Midden Oosten** **Categorie 3**
 hele programmapunt **vervangen door** 19.a De EU vergroot haar inzet voor een duurzame en rechtvaardige oplossing van het Israëlisch-Palestijnse conflict. Zij dringt er bij Israël op aan de grensovergangen met de Palestijnse gebieden te openen, wegversperringen te verwijderen, de muur op Palestijns gebied af te breken, de nederzettingen te ontmantelen en zich terug te trekken uit de in 1967 bezette gebieden, inclusief Oost-Jeruzalem. Met het oog hierop praat de EU met alle partijen, ook Hamas. Binnen de Verenigde Naties zet zij zich in voor een humanitaire missie, die toeziet op naleving van gemaakte afspraken en het beschermen van de mensenrechten.
 19.b De EU ijvert voor een kernwapenvrije zone in het Midden-Oosten.
[Werkgroep Midden-Oosten: De kernwapenvrije zone is een wezenlijk andere zaak dan de Israëlische bezettingpolitiek. Het wekt verwarrend om dit in één adem te noemen.]
- 138** **GroenLinks Utrecht stad, Europa Werkgroep, Kritisch GroenLinks** **Categorie 3**
 vervangen oorspronkelijk N.19 of na "Hamas" in amendement 137 **toevoegen** Uitvoering van de VN-resoluties en stoppen van geweld door Israël en de Palestijnse autoriteit(en) is een voorwaarde voor structurele samenwerking met de EU. Omdat Israël de afgelopen jaren de mensenrechtenclausule bij het Associatieakkoord is blijven schenden, schort de EU dat akkoord op. De EU koppelt een hervatting aan concrete, positieve stappen van dit land om het geweld tegen de Palestijnen te beëindigen en te voldoen aan alle VN-resoluties.
[Het opschorten door de EU van het Associatieakkoord is gebaseerd op het vorige programma. In de afgelopen vijf jaar is Israël doorgedaan met het schenden van de mensenrechtenclausule en is de situatie alleen maar verergerd. Vandaar nu een tekst die duidelijk is en consequent ten opzichte van het oude programma.]
PB: Niet overnemen, ten gunste van het amendement 140. Dit programma moet jaren mee. De actualiteit, niet het verleden, zal bepalen of opschorting van het associatieverdrag vanwege mensenrechtenschendingen noodzakelijk blijft. Die beoordelingsruimte komt onze europarlementariërs toe, zeker als we willen dat ze invloed uitoefenen op de standpuntvorming binnen de Groene EP-fractie.
 Indien aangenomen verder met amendement nummer 141

- 139**   **Wergroep Midden Oosten, GroenLinks Groningen-stad, Groep Peter Custers**   **Categorie 3**
- na** ontruimen in N.19 of na " Hamas " in amendement 137 **toevoegen** Zo lang Israël de mensenrechten blijft schenden zorgt de EU voor sancties, waaronder het opschorten van het handelsverdrag en stopzetten van de bilaterale samenwerking. Van een opwaardering van de relaties tussen EU en Israël kan pas sprake zijn als Israël zich aan het internationaal recht houdt.
- [Decennia van dialoog en vriendschapsbanden met Israël hebben geen enkele verbetering gebracht, integendeel, Israël is steeds brutaler de mensenrechten gaan schenden. Alleen krachtige druk kan nu nog effect hebben. In het vorige verkiezingsprogramma werd dit al aangekondigd.]*
- PB:** Niet overnemen, ten gunste van amendement 140. Dat voorziet in opschorting van het associatieverdrag over o.a. handel, maar spreekt - gecombineerd met amendement 137 - ook de Palestijnse partijen aan op mensenrechtenschendingen. Stopzetten van alle bilaterale samenwerking gaat te ver. Dat zou ook jongerenuitwisseling, rechtsbijstand voor Palestijnse slachtoffers en WOII-herdenkingen treffen. Indien aangenomen verder met amendement nummer 141
- 140**   **Partijbestuur, Enschede Haaksbergen, Niels van den Berge/DWARS**   **Categorie 3**
- na** `ontruimen` in N.19 of na ` Hamas ` in amendement 137 **toevoegen** , en stelt schendingen van mensenrechten aan de kaak. Bij blijvende ernstige mensenrechtenschendingen schort de EU het associatieverdrag met Israël op.
- [Deze toevoeging voorziet in opschorting van het associatieverdrag wanneer Israël de rechten van de Palestijnen blijft schenden, maar spreekt - door de wijze waarop de tekst aansluit op amendement 137- ook de Palestijnse partijen aan op mensenrechtenschendingen.]*
- 141**   **Wergroep Midden Oosten**   **Categorie 2**
- na** N.19 **toevoegen** Nieuw programmapunt: De EU beeindigt elke medewerking aan de feitelijk voortgaande bezetting van Irak en de uitverkoop van Iraakse eigendommen, waaronder olie.
- [De door EU lidstaten, waaronder NL, politiek gesteunde Irak-oorlog verplicht ons er alles aan te doen om de Iraakse bevolking haar rechten te laten herkrijgen. Vooral de miljoenen Iraakse vluchtelingen in Syrië en Jordanië behoeven bijzondere aandacht en waardering voor de gegeven opvang aldaar.]*
- PB:** Niet overnemen. Waarom wel een programmapunt over Irak en niet over Congo of Darfur? Het zou wat gemakzuchtig zijn als de EU zich ten aanzien van Irak beperkte tot afzijdigheid. Hoe helpen we de Iraakse bevolking? Daar zegt de toelichting wel iets over maar het programmapunt niet.
- 142**   **Wergroep Midden Oosten**   **Categorie 2**
- na** N.19 **toevoegen** Nieuw programmapunt: GroenLinks veroordeelt de bezetting van een deel van West-Sahara door Marokko. Voor de EU betekent dit dat bij de verlenging van een EU-Marokko visserijverdrag wordt opgenomen dat dit verdrag alleen betrekking heeft op de erkende territoriale grenzen van Marokko.
- [De EU is nu medeplichtig aan de roof van natuurlijke hulpbronnen (vis): ze betaalt de bezetter (Marokko) voor het vissen in de wateren van West-Sahara. Dit is volgens internationaal recht verboden. Als belangrijk nabuurland voor de EU dient Marokko te worden aangesproken op deze ernstige schending van de internationale rechtsorde.]*
- PB:** Niet overnemen. Te specifiek. Er zijn nog een heleboel andere conflicten in de wereld die we niet kunnen behandelen in dit programma.

Hoofdstuk 7. Migratie in goede banen leiden

7.0 Vrij verkeer

O.1 De EU vergemakkelijkt het wonen en werken over de grens door betere regels te maken voor het meenemen van uitkeringsrechten, pensioenen en diploma's.

- 143** **Partijbestuur, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), Kosta Skliris** **Categorie 1**
tussen 'uitkeringsrechten,' en 'pensioenen' toevoegen '(gehandicapten)voorzieningen'

O.2 Nationale regeringen, vakbonden en migrerende werknemers krijgen meer armslag om gelijk loon voor gelijk werk af te dwingen. Daartoe wordt de detacheringsrichtlijn aangescherpt.

- 144** **Partijbestuur, Afdeling Apeldoorn, DWARS, Kritisch GroenLinks** **Categorie 1**
 eerste zin **vervangen door** Arbeidsmigranten hebben recht op gelijk loon voor gelijk werk. Nationale regeringen, vakbonden en werknemers krijgen meer armslag om naleving van CAO's af te dwingen.
[Het vrij verkeer van werknemers mag niet leiden tot oneerlijke concurrentie op de arbeidsmarkt. De EU-richtlijn voor gedetacheerde werknemers gaat uit van gelijk loon van gelijk werk, maar bevat lacunes waardoor naleving van CAO's soms niet kan worden afgedwongen.]

O.3 Werknemers uit nieuwe EU-landen krijgen zo snel mogelijk toegang tot de Europese arbeidsmarkt.

- 145** **GroenLinks Utrecht stad, Afdeling Apeldoorn, DWARS, Europa Werkgroep** **Categorie 2**
 zo snel mogelijk **vervangen door** direct
[Als je lid wordt van de Europese Unie moet je aan alle plichten voldoen en krijg je ook gelijk alle rechten, waaronder het vrij verkeer van werknemers.]
PB: Overnemen. Hierbij moeten we aantekenen dat de toetredingsverdragen met de landen die in 2004 (o.a. Polen) en 2007 (Roemenië, Bulgarije) bij de EU kwamen de oude EU-landen de mogelijkheid bieden hun arbeidsmarkt maximaal 7 jaar gesloten te houden voor de nieuwkomers. De beslis macht ligt bij nationale regeringen en parlementen.

Hoofdstuk 7. Migratie in goede banen leiden

7.P Migratie

P.7 De EU voert sancties in tegen werkgevers van illegalen, waaronder de verplichting om de illegale werknemer minstens zes maanden loon uit te betalen.

- 146** **Partijbestuur, GroenLinks Utrecht stad** **Categorie 1**
tussen 'maanden' en 'loon' toevoegen (CAO-)
[Ter verduidelijking.]

P.10 De enige voorwaarde voor gezinshereniging is dat de aanvrager in de EU voldoende inkomen heeft om het gezin te onderhouden.

- 147** **Niels van den Berge/DWARS, Vluchtelingenwerkgroep, namens Provinciaal bestuur Groningen** **Categorie 3**
 heel programmapunt **vervangen door** 10.a Gezinsvorming en -hereniging zijn een recht. Lidstaten mogen alleen nog verlangen dat de partner bereid is na overkomst de taal te leren en te integreren. Liefde kent geen grenzen. 10.b Huwelijksmigranten krijgen na een jaar een permanente zelfstandige verblijfsvergunning, of onmiddellijk als zij slachtoffer zijn van huiselijk geweld. 10.c Gezinsleden die onvrijwillig worden achtergelaten in het herkomstland hebben recht op terugkeer naar het migratieland.
[Het is oneerlijk om mensen met een laag inkomen het recht op gezinshereniging te ontzeggen. Een recht is een recht, onafhankelijk van je inkomen. Huwelijksmigranten die mishandeld worden zijn erg kwetsbaar. Als je de relatie verbreekt dan verlies je in veel gevallen je verblijfsvergunning. Dat moet veranderen.]
PB: Niet overnemen, ten gunste van amendement 148. Het is een redelijk streven dat de overheid niet opdraait voor de kosten van huwelijksmigratie. Dat mag geen onneembare drempels opwerpen; daarom kiest ons amendement 148 voor de soepele regels die nu voor EU-onderdanen gelden. Die vereisen geen minimuminkomensniveau, maar bevorderen wel arbeidsparticipatie.
 Indien aangenomen verder met amendement nummer 149

- 148** **Partijbestuur, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 3**
- hele programmapunt **vervangen door** 10.a De EU beschermt het recht op gezinsvorming en –hereniging. 10.b Zij stelt paal en perk aan de voorwaarden die lidstaten stellen wanneer een partner van buiten de EU komt. Daarbij mag alleen nog worden verlangd dat de partner bereid is na overkomst de taal te leren en te integreren. Voor alle aanvragen gaat de soepele middelentoets gelden uit de EU-richtlijn vrij verkeer en verblijf. 10.c Huwelijksmigranten krijgen na een jaar een permanente zelfstandige verblijfsvergunning, of onmiddellijk als zij slachtoffer zijn van huiselijk geweld. 10.d Gezinsleden die onvrijwillig worden achtergelaten in het herkomstland hebben recht op terugkeer naar het migratieland.
- [Dit amendement versoepelt de inkomenseis vérgaand: als je werk hebt geldt er geen eis, anders is de eis dat je voor jezelf moet kunnen zorgen. Daarbij geldt geen minimuminkomensniveau of bewijsplicht. Dit zorgt voor een gelijke behandeling van eigen burgers, EU-burgers en migranten. De zgn. 'Europa-route' wordt hiermee verleden tijd.]

P.11 Legale migranten krijgen na vijf jaar verblijf dezelfde rechten als EU-burgers, waaronder kiesrecht op gemeentelijk en Europees niveau.

- 149** **Europa Werkgroep, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 1**
- op gemeentelijk en Europees niveau **schrappen**
- [Waarom niet de provincie en vooral ook de staat?!]
- PB:** Overnemen. Zie ook amendement 222.

P.14 De EU intensiveert de bestrijding van mensenhandel en pakt ook de oorzaken aan. Zij verbetert de bescherming van slachtoffers.

- 150** **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), Kosta Skliris** **Categorie 1**
- tussen** verbetert de bescherming ... van slachtoffers **toevoegen** en rechtspositie
- PB:** Niet overnemen. Overbodig. Bescherming vergt al een betere rechtspositie.
- 151** **Vluchtelingenwerkgroep, namens Provinciaal bestuur Groningen** **Categorie 2**
- na** geheel punt 14 **toevoegen** Landen die meewerken aan mensenhandel of deze gedogen, moeten onder zware diplomatieke druk worden gezet; ook verdergaande maatregelen zijn denkbaar, zoals het opschorten van samenwerkingsprogramma's."
- PB:** Niet overnemen. De formulering is onzorgvuldig. 'Regeringen' moeten onder druk worden gezet, maar 'landen' moeten juist worden geholpen als we de oorzaken van mensenhandel willen bestrijden: armoede verminderen, de positie van vrouwen versterken, de rechtsstaat verbeteren enzovoorts.

Hoofdstuk 7. Migratie in goede banen leiden

7.Q Asiel

Q.15 De EU draagt bij aan verbetering van vluchtelingenopvang nabij conflictgebieden. Zij nodigt ruimhartig vluchtelingen uit voor hervestiging in Europa.

- 152** **Vluchtelingenwerkgroep, namens Provinciaal bestuur Groningen** **Categorie 2**
- na** vluchtelingenopvang **toevoegen** , waaronder onderwijsmogelijkheden,
- PB:** Niet overnemen. Dat is slechts één willekeurig aspect van een goede vluchtelingenopvang. Bescherming tegen geweld – waarvoor de EU militairen heeft gezonden naar Tsjaad – is minstens zo essentieel.

Q.18 De EU leeft het VN-Vluchtelingenverdrag na. Zij biedt ook bescherming aan mensen die vervolgd worden vanwege hun geslacht, geslachtsidentiteit of seksuele gerichtheid. Zij schuift geen asielzoekers af op 'veilige derde landen'.

- 153** **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 1**
- tussen** aan mensen die ... vervolgd worden vanwege **toevoegen** bedreigd of
- PB:** Overnemen.
- 154** **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 1**
- vanwege **vervangen door** omwille van
- PB:** Overnemen.
- 155** **Partijbestuur, GroenLinks Utrecht stad** **Categorie 1**
- 'veilige derde landen'' **vervangen door** 'landen van doorreis buiten de EU'
- [Ter verduidelijking.]

Q.19 Om beter te kunnen beoordelen wie bescherming nodig heeft, richt de EU een onafhankelijk centrum op dat openbare rapportages opstelt over de herkomstlanden van asielzoekers, op grond van gegevens die door onder meer mensenrechtenorganisaties en ambassades worden aangedragen.

156 **Vluchtelingenwerkgroep, namens Provinciaal bestuur Groningen** **Categorie 2**
geheel punt 19 **schrappen**

[Er zijn al genoeg informatie-instituten dus een extra organisatie is overbodig.]

PB: Niet overnemen. Een instelling die door de EU wordt opgericht kan veel meer gezag verwerven dan een nationaal instituut of een maatschappelijke organisatie. De Europese Commissie en de Raad van Ministers kunnen haar rapportages minder makkelijk terzijde schuiven.

Indien aangenomen verder met amendement nummer 159

157 **GroenLinks Utrecht stad** **Categorie 2**

heel programmapunt **vervangen door** In een Europese regeling wordt vastgelegd dat de rechter geen bijzondere betekenis toekent aan rapportages over de herkomstlanden van asielzoekers die door regeringen van EU-landen worden opgesteld. Die betekenis komt wel toe aan rapportages van het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen (UNHCR).

[Het lijkt mooi: een onafhankelijk centrum dat rapporteert over de herkomstlanden van asielzoekers. Maar het heeft een keerzijde: een onafhankelijk centrum hoeft geen verantwoording af te leggen en wordt dus niet democratisch gecontroleerd. Ons alternatief: gebruik de rapporten van de UNHCR.]

PB: Niet overnemen. Het voorgestelde centrum waarborgt uniforme, onafhankelijke informatie die lidstaten moeten gebruiken bij hun beleids- en individuele beslissingen. Rechterlijke toetsing dekt niet al die beslissingen en kan nog tot nationale verschillen leiden. Rapportages van UNHCR, mensenrechtenorganisaties en ambassades vullen elkaar aan. Het voorgestelde centrum kan door het EP worden gecontroleerd.

158 **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**

na laatste zin **toevoegen** In de rapportages wordt ook aandacht besteed aan de situatie van vrouwen, homo-, bi- en transseksuelen, chronisch zieken en gehandicapten, ouderen, etnische en/of religieuze minderheden.

[Nu is het vaak moeilijk om informatie te vinden over de situatie van vrouwen, homo-, bi- en transseksuelen, chronisch zieken en gehandicapten, ouderen, etnische en/of religieuze minderheden waardoor mensen een groot risico lopen om teruggestuurd te worden naar een onveilige situatie.]

PB: Overnemen.

Q.20 De EU-normen voor de asielprocedure worden verbeterd. Een asielzoeker wordt niet uitgezet voordat een onafhankelijke rechter zijn beroep heeft beoordeeld.

159 **Vluchtelingenwerkgroep, namens Provinciaal bestuur Groningen** **Categorie 1**

na beroep **toevoegen** procedureel en inhoudelijk

[In Nederland is de toetsing alleen procedureel. Het probleem is dat de procedure niet klopt. De inhoudelijke toetsing door de rechter is een noodzakelijke reparatie op de procedure.]

PB: Overnemen.

Q.23 De EU waarborgt een goede opvang voor asielzoekers. Zij krijgen toegang tot de arbeidsmarkt en onderwijs als de procedure langer dan een half jaar duurt.

160 **Vluchtelingenwerkgroep, namens Provinciaal bestuur Groningen** **Categorie 2**

Zij krijgen toegang tot de arbeidsmarkt en onderwijs als de procedure langer dan een half jaar duurt.

vervangen door Volwassenen kunnen direct aan het werk dan wel naar school.

PB: Niet overnemen. Wij kunnen ons voorstellen dat EU-landen willen voorkomen dat de asielprocedure wordt gebruikt als snelle sluiproute naar de arbeidsmarkt. Een wachttijd van maximaal een half jaar valt daarom te rechtvaardigen. EU-landen houden de vrijheid om asielzoekers meteen het recht te geven om te werken.

Q.24 Voor afgewezen asielzoekers staat vrijwillige terugkeer voorop. Vreemdelingendetentie is een uiterste middel. De EU-terugkeerrichtlijn wordt aangepast om de maximale detentieduur te beperken. Als terugkeer niet mogelijk blijkt wordt een verblijfsvergunning verleend.

161 **Partijbestuur, GroenLinks Utrecht stad** **Categorie 2**

tussen 'beperken' en 'Als' **toevoegen** en opsluiting van kinderen te verbieden.

[Utrecht-stad: Met dit amendement wordt een principiële keus gemaakt om kinderen niet op te sluiten als hun ouders (of zichzelf) afgewezen asielzoekers zijn. Asiel vragen is geen misdrijf; onschuldige kinderen sluit je niet op. Het risico dat asielzoekers in illegaliteit terechtkomen moeten we accepteren. Dat is het minste kwaad.]

Q.25 De EU neemt het initiatief tot een internationaal verdrag over klimaatvluchtelingen. Zij levert een eerlijk aandeel in de opvang van mensen die door klimaatverandering blijvend ontheemd zijn geraakt.

- 162** **Afdeling Apeldoorn** **Categorie 2**
hele punt **schrappen**
[Wij moeten het uiterst mogelijke doen om deze situatie te voorkomen. Indien wij hierin niet slagen moeten wij de mensen lokaal ondersteunen en geen exodus veroorzaken.]
PB: Niet overnemen. Lokale ondersteuning is niet altijd mogelijk. Je hebt er weinig aan als je eiland in de Stille Oceaan onder de zeespiegel verdwenen is.
Indien aangenomen verder met amendement nummer 164
- 163** **Vluchtelingenwerkgroep, namens Provinciaal bestuur Groningen** **Categorie 2**
na einde tekst **toevoegen** en maakt hiervoor ook afspraken met landen buiten de EU voor klimaatvluchtelingen uit Europa
PB: Niet overnemen. Europa heeft voornog wel de middelen om zich te beschermen tegen de gevolgen van klimaatverandering en om vluchtelingen binnen haar eigen grenzen te herhuisvesten. Het probleem doet zich vooral voor in ontwikkelingslanden.

Hoofdstuk 8. Niemand aan de zijlijn**8.R Werk**

R.1 De landen van de EU sluiten een Werkpact met ambitieuze criteria voor arbeids-participatie en bestrijding van sociale uitsluiting. De Europese Commissie beoordeelt de prestaties van de lidstaten en legt aanbevelingen voor aan de Raad van Ministers en het EP. Lidstaten die het Werkpact herhaaldelijk overtreden verliezen hun stemrecht in de Raad bij sociaal-economische besluiten.

164 **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**

na eerste zin **toevoegen** met name van ouderen en mensen met een arbeidshandicap.

PB: Overnemen.

165 **Kosta Skliris, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), Kritisch GroenLinks** **Categorie 3**

na R.1 **toevoegen** Nieuw programmapunt

De landen van de EU sluiten een Sociaal Pact. Hierin leggen de lidstaten een reeks sociale doelstellingen vast die onder verantwoordelijkheid van de afzonderlijk lidstaten gerealiseerd moeten worden. Het Sociaal Pact gaat in op onderwerpen die de positie van kwetsbare groepen moet versterken: zorg, emancipatie en participatie komen aan de orde. Het Sociaal Pact beoogt sterke sociale stelsels als kernwaarde van een toekomstig Europa te installeren.

[*GroenLinks wil een Werkpact om de werkgelegenheid te stimuleren. Aanvullend daarop kan een 'Sociaal Pact' een Europese visie formuleren voor een sterk sociaal stelsel en daaraan doelen koppelen die elk land zélf moet realiseren. Europa moet sociaal beleid niet zelf willen voeren, maar Europa kan zichzelf wel bepaalde doelstellingen opleggen.]*

PB: Niet overnemen. Dit voorstel overlapt teveel met het Werkpact uit programmapunt R.1. Bestrijding van sociale uitsluiting, participatie en emancipatie maken daar deel van uit. Zie ook de Koerswending-tekst. Arbeidsparticipatie is, ook voor kwetsbare groepen, vaak de beste remedie tegen uitsluiting. Voor zorg is de EU niet bevoegd en dat moet zo blijven.

R.3 De EU vergemakkelijkt het combineren van arbeid en zorg, onder meer door verlenging van het zwangerschapsverlof.

166 **Partijbestuur, Afdeling Apeldoorn, Amsterdam Zuideramstel, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), Kosta Skliris** **Categorie 2**

heel programmapunt **vervangen door** De EU maakt zich sterk voor een actief en breed emancipatiebeleid, zowel voor vrouwen als voor andere groepen in een achterstandspositie. Zo vergemakkelijkt zij het combineren en eerlijker delen van arbeid en zorg, onder meer door verlenging van het zwangerschapsverlof en invoering van partnerverlof en betaald zorgverlof. De wetgeving gaat niet alleen uit van het heterogezin maar ook van andere vormen van samen of alleen leven.

R.4 De EU versterkt de medezeggenschap van werknemers via (Europese) ondernemingsraden. De medezeggenschap gaat ook gelden voor de beloning van het management.

167 **GroenLinksPlus!** **Categorie 2**

tussen ... ondernemingsraden. De medezeggenschap **toevoegen** ... ondernemingsraden. Europese ondernemingsraden met voldoende bevoegdheden zijn verplicht bij elke onderneming met activiteiten in meer dan een lidstaat. De medezeggenschap....

[*Verplicht ondernemingsraden bij elke multinational. Medezeggenschap op Europees niveau houdt ook bedrijfsverhuizingen binnen Europa naar 'makkelijker' landen tegen en is bovendien in het belang van werknemers.]*

PB: Niet overnemen. Dit zou betekenen dat ieder bedrijf dat wel eens iets verkoopt in het nabije buitenland meteen een Europese ondernemingsraad moet oprichten. Veel te bureaucratisch. Voor multinationals is een Europese ondernemingsraad al verplicht. Het is vooral zaak om de bevoegdheden van die euro-ORs uit te breiden.

R.5 Met het oog op de lange-termijnoriëntatie en duurzaamheid krijgen werknemers en consumenten een vertegenwoordiging in het ondernemingsbestuur en krijgen aandeelhouders een zwaardere stem naarmate zij langer in het bezit zijn van de aandelen..

168 **GroenLinks Utrecht stad, Kritisch GroenLinks** **Categorie 2**

Hele programmapunt **vervangen door** Met het oog op de lange-termijnoriëntatie en duurzaamheid krijgen (organisaties van) werknemers en consumenten een evenredige vertegenwoordiging in het ondernemingsbestuur of het toezichthoudend orgaan en krijgen aandeelhouders een zwaardere stem naarmate zij langer in het bezit zijn van de aandelen.

[*Het is goed als werknemers en consumenten invloed hebben op het ondernemingsbeleid. Het tot (mede-) bestuurder maken leidt tot verstrengeling van verantwoordelijkheden. Daarom het verkiezingspunt verbreden naar vertegenwoordiging in toezichthoudende organen.]*

PB: Overnemen. Opname van vertegenwoordigers van werknemers en consumenten in de Raad van Commissarissen is inderdaad ook een optie.

- 169** **Amsterdam Zuideramstel, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), GroenLinksPlus!** **Categorie 2**
- na** hele programmapunt **toevoegen** Nieuw punt:
 Om ervoor te zorgen dat de overgang naar een duurzame economie niet gepaard gaat met grote groepen werklozen wordt een Sustainability Adjustment Fund ingesteld. Als een grote groep werknemers ontslagen wordt in een vervuilende bedrijfstak kan hiermee de nodige scholing betaald worden om hen op te leiden voor werk in duurzame bedrijven.
- [Amsterdam Zuideramstel: De crisis biedt een kans om een omwenteling naar duurzaamheid te maken. Op korte termijn zullen echter velen hun baan kwijtraken. Vooral kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt zullen daarvan de dupe worden. Zij moeten zich kunnen omscholen voor werk in een duurzame economie, met behulp van een Sustainability Adjustment Fund. Voor meer informatie, kijk op www.marijecornelissen.nl.]
- PB:** Niet overnemen. Overbodig. De EU heeft al een Globalisation Adjustment Fund dat (om)scholing financiert voor ontslagen werknemers. Waarom dan een nieuw fonds bepleiten? Dit amendement wekt bovendien de ongelukkige suggestie dat vergroening van de economie tot massale werkloosheid leidt. Het tegendeel is het geval.

R.7 De EU dwingt geen liberalisering af. De lidstaten bepalen zelf welke diensten in handen blijven van de overheid of maatschappelijke ondernemingen.

- 170** **Partijbestuur, Kritisch GroenLinks** **Categorie 3**
- na** eerste zin **toevoegen** De vrije markt is geen heilig principe.
 Programmapunt achter R.2 plaatsen.
- [KGL: wij willen een sociale, progressieve EU zonder vastgelegde vrije markt ideologie. Dat willen we duidelijk in het programma zodat daarover geen misverstand kan bestaan.]

Hoofdstuk 8. Niemand aan de zijlijn

8.S Financiën

S.9 Om de stabiliteit en duurzaamheid van financiële markten te vergroten:

S.9.n voert de EU een Tobin/Spahn-tax in: een geringe heffing op grensoverschrijdende financiële transacties die wordt verhoogd bij grote schommelingen van de wisselkoers; de opbrengst gaat naar de Verenigde Naties.

- 171** **GroenLinks Utrecht stad** **Categorie 2**
- heel subpunt **schrappen**
- [Het idee van een belasting op speculatiewinst zingt nog steeds rond in anti-globalistische kring. Het is echter door de ontwerper, James Tobin, in interviews kort voor zijn dood als onder de huidige omstandigheden volstrekt onuitvoerbaar verklaard. Het idee ....]
- PB:** Niet overnemen, ten gunste van amendement 172. De meeste transacties verlopen nog altijd via financiële instellingen. Binnen de EU kunnen die tot medewerking worden verplicht.
- Indien aangenomen verder met amendement nummer 173
- 172** **Partijbestuur** **Categorie 2**
- heel subpunt **vervangen door** voert de EU een belasting op financiële transacties in, die speculatieve handel tegengaat.
- [Dit amendement komt tegemoet aan amendement 171. De heffingsgrondslag voor deze belasting is veel breder. De belasting ontmoedigt speculatie met derivaten en helpt financiële markten te stabiliseren. Bij een tarief van 0,01% is de verwachte opbrengst 70 miljard euro per jaar.]

S.10 Met het oog op de bestrijding van btw-fraude staat de EU een experiment toe waarbij alleen de eindverbruiker btw betaalt.

- 173** **GroenLinksPlus!** **Categorie 2**
- heel programmapunt **schrappen**
- [Dit voorstel haalt de fundamentele onder het stelsel van toegevoegde waarde vandaan. BTW-fraude kan ook op andere manieren worden bestreden, zoals de grenzen op dat gebied slechten. Overigens is het vaak moeilijk te bepalen, wie eindgebruiker is.]
- PB:** Niet overnemen. Het gaat hier om een experiment in een enkele lidstaat. Dat kan altijd worden teruggedraaid als de resultaten tegenvallen. De Oostenrijkse regering vraagt de EU reeds lang om zo'n experiment te mogen uitvoeren. De EU zou deze vernieuwingsdrang in de behoudende Alpenrepubliek moeten waarderen.

S.11 Lidstaten krijgen de vrijheid om zelf de btw-tarieven vast te stellen voor arbeidsintensieve diensten die niet grensoverschrijdend concurreren.

- 174** **GroenLinksPlus!** **Categorie 2**
 heel programmapunt **schrappen**
[Juist gelijktrekking van BTW-stelsels bestrijdt concurrentie op fiscaal gebied, waardoor steeds minder geld publiek kan worden besteed. De beperking tot niet grensoverschrijdende concurrentie geeft weer ongelijkheid tussen nationaal en internationaal opererende bedrijven, een ongewenste beperking voor tot op heden nationaal opererende bedrijven die de grens over willen]
PB: Niet overnemen. Waarom moet Brussel de btw vaststellen voor een Groningse fietsenmaker, die niet concurreert met zijn collega's in Hamburg? De ongelijkheid tussen lokaal en internationaal opererende bedrijven is geen probleem omdat zij in verschillende sectoren opereren.
 Indien aangenomen verder met amendement nummer 176 . Indien verworpen vervalt amendement 176.
- 175** **Partijbestuur** **Categorie 1**
na concurreren **toevoegen** , zoals kappers en fietsenmakers
[Ter verduidelijking.]

S.13 Een kopgroep van lidstaten gaat aan de slag met verdere belastingcoördinatie: een gelijke berekeningswijze en minimumtarieven voor winstbelasting en milieuheffingen.

- 176** **GroenLinksPlus!** **Categorie 2**
 minimumtarieven voor winstbelasting en milieuheffingen **vervangen door** tarieven voor winstbelasting, BTW en milieuheffingen
[Waarom alleen minimumtarieven? Is niet een grotere gelijkstelling wenselijk? Neem tevens de BTW-concurrentie tussen staten mee.]
PB: Niet overnemen. Sommige landen zouden waarschijnlijk hun winstbelasting of milieuheffingen moeten verlagen om tot een uniform Europees tarief te komen. Dat is niet wenselijk en niet nodig. Voor het indammen van belastingconcurrentie tussen de EU-landen volstaat het om Europese minimumtarieven af te spreken.

S.14 De contributieregeling van de EU wordt herzien. Nationale contributies worden geleidelijk vervangen door Europese belastingheffing op bedrijfswinsten en milieuverbruik.

- 177** **Afdeling Apeldoorn** **Categorie 2**
 heel programmapunt **schrappen**
[Dit is bureaucratischer en derhalve duurder dan de huidige regeling, tevens zien wij geen enkel voordeel, derhalve schrappen]
PB: Niet overnemen. De Europese belasting kan deels worden vormgegeven als opslag op bestaande nationale belastingen, zoals de vennootschapsbelasting. Belasten van milieuvervuiling is sowieso wenselijk. Voordeel van een Europese aanpak is dat de tarieven verhoogd kunnen worden zonder vrees voor concurrentievervalsing; alle bedrijven betalen mee.
 Indien aangenomen verder met amendement nummer 179
- 178** **Europa Werkgroep** **Categorie 2**
 geleidelijk **vervangen door** gedeeltelijk
[Het is moeilijk voorstelbaar dat nationale contributies volledig vervangen kunnen worden door een andere wijze van belastingheffing. Dan maak je de financiële basis van de EU wel erg smal. De andere bronnen zijn ook zeer onzeker (veel bedrijven zijn in staat alle winst uit de boeken te schrijven, zeker nu). Zo lang de EU een verbond van staten is zal er door die staten contributie moeten worden betaald. Anders vervalt ook de legitimiteit van EU-uitgaven]
PB: Overnemen. Het bezwaar van de wisselvalligheid van de inkomsten erkennen we.

S.15 Europese ontwikkelingssteun gaat alleen naar de lidstaten waarvan het BNP lager ligt dan 90% van het EU-gemiddelde en naar grensoverschrijdende samenwerking. De duurzaamheidseisen en de controle op de besteding worden aangescherpt.

- 179** **Partijbestuur, Afdeling Apeldoorn** **Categorie 1**
 ontwikkelingssteun **vervangen door** steun voor verbetering van de economische structuur
[Voorkomt misverstanden.]
- 180** **Landbouwwerkgroep GroenLinks, Groep Goverde, Landbouwnetwerk Wageningen** **Categorie 2**
na samenwerking. **toevoegen** De EU ondersteunt met name kleine boeren in Midden- en Oost- Europa bij duurzame modernisering.
PB: Overnemen.

S.17 Het Stabiliteitspact voor de euro wordt toekomstbestendiger gemaakt door:

S.17.a meer ruimte te scheppen voor investeringen in onderwijs, innovatie en duurzaamheid;

- 181 DWARS** **Categorie 3**
 Subpunt 17.a. **schrappen**
[Meer investeringen is een kwestie van prioritering. Dit behoeft niet het scheppen van extra ruimte in het Stabiliteits- en Groeipact Voor de ontwikkeling van de EU is het juist van belang dat de huidige (strenge) regels nageleefd worden, zoals ook met de punten 17.b en 17.c wordt getracht te realiseren.]
PB: Niet overnemen. De huidige economische crisis toont aan dat een extra investeringsimpuls bovenop de reguliere overheidsuitgaven soms nodig is. Slimme investeringen betalen zichzelf bovendien terug.
 Indien aangenomen verder met amendement nummer 183

- 182 Kritisch GroenLinks , Kosta Skliris** **Categorie 3**
na eind **toevoegen** Nieuw subpunt: ruimte te scheppen voor een werkpact en een sociaal pact.
[De huidige bepalingen van het Stabiliteitspact belemmeren doorgaans een bestedingsimpuls bij groeiende werkloosheid, bijvoorbeeld gericht op duurzame innovaties en betere gezondheidszorg.]
PB: Niet overnemen. Overbodig. Het Stabiliteitspact biedt al ruimte om het financieringstekort te laten oplopen in tijden van recessie. Met programmapunt S.17.a beogen we daarbovenop extra ruimte te scheppen, niet voor consumptieve uitgaven maar voor toekomstgerichte investeringen die de economische structuur versterken. Dat cruciale onderscheid is minder duidelijk bij dit amendement.

S.18 Werkgelegenheid wordt, naast stabiele prijzen, een doelstelling van de ECB.

- 183 GroenLinks Utrecht stad, DWARS** **Categorie 3**
 hele programmapunt **schrappen**
[Utrecht Stad: Juist nu er zoveel aandacht nodig is voor financiële stabiliteit en toezicht in het eurosysteem, waarvan de ECB de spil vormt, moet er niets worden toegevoegd aan deze doelstelling. Werkgelegenheid is voor een centrale bank een oneigenlijke, niet uitvoerbare doelstelling. Dit kan uitsluitend per land geregeld worden. DWARS: Werkgelegenheid creëren is een taak van de Europese politiek, niet van de ECB. Verder politisering van de centrale bank is een gevaar stabiliteit van de economische unie.]
PB: Niet overnemen. Renteverhogingen, om de inflatie te beperken, kosten soms teveel banen in landen waar de groei achterblijft. De ECB lijkt dat inmiddels te erkennen. Het is wel zo eerlijk om de noodzaak van een afweging tussen inflatie en werkgelegenheid ook tot uitdrukking te brengen in de officiële doelstelling van de ECB.

Hoofdstuk 8. Niemand aan de zijlijn

8.T Volksgezondheid

T.21 De EU legt minimumrechten voor patiënten vast. Zij krijgen recht op vergoeding van ziekenhuisbehandelingen in een ander EU-land, bijvoorbeeld wanneer het eigen land lange wachttijden kent. Lidstaten mogen de voorwaarde van voorafgaande toestemming blijven hanteren als een kostenexplosie dreigt.

- 184 Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 1**
tussen minimumrechten voor patiënten ...vast. Zij krijgen **toevoegen** en zorgbehoevenden
PB: Overnemen. Bedenk wel dat de EU gezien haar uiterst beperkte bevoegdheid op het terrein van zorg hoogstens grensoverschrijdende aspecten kan regelen, zoals bijvoorbeeld de plicht voor luchtvaartmaatschappijen om reizigers met rolstoel te vervoeren.

T.22 De EU bevordert samenwerking tussen landen bij de inkoop en productie van vaccins die een grootschalige uitbraak van griep moeten voorkomen of intomen.

- 185 Partijbestuur, DWARS** **Categorie 1**
tussen griep' en 'moeten': **toevoegen** 'en andere virusziekten'
- 186 Partijbestuur, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**
na programmapunt T22 **toevoegen** Nieuw programmapunt: Het EP zet seksuele en reproductieve gezondheid van meisjes en jongens, vrouwen en mannen hoger op de Europese politieke agenda. Daartoe behoort ook de mogelijkheid om voor veilige abortus te kiezen.
- 187 Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**
na heel programmapunt **toevoegen** Nieuw programmapunt: Het EP zet zich in voor veilige euthanasie in alle EU-landen.
PB: Niet overnemen. De EU is niet bevoegd voor euthanasie en moet dat ook niet worden. Een gelijke regeling voor alle EU-landen zou het einde betekenen van de Nederlandse praktijk. In veel EU-landen, zoals Duitsland (nazi-verleden) en Italië (pauze), bestaat grote weerstand tegen (hulp bij) vrijwillige levensbeëindiging. Niet alles hoeft geharmoniseerd te worden.

Hoofdstuk 9. Grondrechten verdedigen

Hoofdstuk 9. Grondrechten verdedigen

9.U Grondrechten en non-discriminatie

- 188** **Kosta Skliris, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), DWARS, Kritisch GroenLinks** **Categorie 2**
- voor** nieuw programmapunt 9.U.1 **toevoegen** 1.De lidstaten van de EU bekennen zich in een gemeenschappelijke verklaring tot een multicultureel Europa. De EU- staten erkennen hiermee dat migranten een vast onderdeel zijn geworden van de Europese samenleving. Diversiteit van culturen wordt uitgangspunt ook binnen de lidstaten en niet alleen tussen de lidstaten.
- [Vele lidstaten worstelen met de aanwezigheid van grote groepen migranten. Migranten hebben niet dezelfde rechten als de ingezetenen. Zelfs migranten van de 2e generatie worden benadeeld en soms bijvoorbeeld uitgesloten van het staatsburgerschap. Door het opstellen van een gezamenlijke verklaring erkent Europa dat het bestaat uit diverse samenlevingen.]*
- PB:** Niet overnemen. Sympathieke woorden, maar te symbolisch. Past niet in lijst van maatregelen voor komende 5 jaar. Zeker niet als eerste programmapunt: kennen we aan zo'n verklaring hogere prioriteit toe dan aan bindende grondrechten en betere wetgeving tegen discriminatie?
- U.3 Er komt een aparte eurocommissaris voor mensenrechten en grondrechten. Zij houdt haar collega's bij de les. Zij zet een toegankelijke klachtenprocedure op, met een loket in elke lidstaat.
- 189** **DWARS, Afdeling Apeldoorn** **Categorie 2**
- voor** gehele punt **schrappen**
- [Dwars: Laten we geen onzinnige Eurocommissarissen creëren. Iemand die bedoeld is 'om zijn collega's bij de les te houden' kan nooit als volwaardig Eurocommissaris goed functioneren. Apeldoorn: Een aparte eurocommissaris is overbodig. Door handhaving van verdragen, het hof van justitie en de lokale overheden worden deze taken beter en efficiënter uitgevoerd.]*
- PB:** Niet overnemen. De volgende Commissie zal minstens 26 eurocommissarissen tellen. Daarvan mag er toch wel 1 speciaal verantwoordelijk worden gemaakt voor mensenrechten? Dat geeft het EP een aanspreekpunt. Aan een scherper toezicht op de mensenrechten en een betere afhandeling van klachten zal deze commissaris nog een kluif hebben.
- Indien aangenomen verder met amendement nummer 191
- 190** **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 1**
- na** laatste zin **toevoegen** Zij heeft bij het monitoren van de uitvoering en effectiviteit van de anti-discriminatie-richtlijnen niet alleen aandacht voor de juridische kant maar ook voor de sociale kant. Zij zet de acceptatie van gelijke rechten in de samenleving prominent op de agenda.
- [Belangrijk is dat de juridische kant goed geregeld is, maar uiteindelijk gaat om de dagelijkse praktijk. Je wilt dat je familie accepteert dat jij als vrouw je eigen leven bepaalt, je wilt als homo-stel hand in hand kunnen lopen over straat, je wilt niet uitgescholden of uitgelachen worden op basis van je handicap.]*
- PB:** Overnemen.
- U.4 Het verbod op discriminatie naar leeftijd, handicap, seksuele voorkeur en godsdienst wordt uitgebreid naar sociale zekerheid, onderwijs, gezondheidszorg en de markt voor goederen en diensten. Discriminatie op grond van gender(expressie) wordt in dezelfde gevallen verboden, na de evaluatie van de genderrichtlijn over gelijke behandeling van mannen en vrouwen in 2010.
- 191** **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**
- na de evaluatie van de genderrichtlijn over gelijke behandeling van mannen en vrouwen in 2010. **schrappen**
- PB:** Overnemen.
- 192** **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**
- na** laatste zin **toevoegen** Om (verdere) versnippering te voorkomen wordt toegewerkt naar een overkoepelende kaderrichtlijn met alle discriminatiegronden. Het beeld dat sommige discriminatiegronden belangrijker zijn dan andere wordt bestreden.
- PB:** Niet overnemen, ten gunste van amendement 193. Overbodig. Een overkoepelende Europese antidiscriminatiewet, zoals wij voorstellen, neemt dit beeld al weg, zeker wanneer de reikwijdte zo breed wordt als programmapunt U.4 bepleit. Dan is discriminatie op grond van seksuele voorkeur evenzeer verboden als op grond van etnische afkomst.
- Indien aangenomen verder met amendement nummer 194
- 193** **Partijbestuur, Afdeling Apeldoorn, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**
- aan einde programmapunt **toevoegen** Uiteindelijk komt er één overkoepelende Europese antidiscriminatiewet. *[Dit amendement komt tegemoet aan amendement 192 van de Diversiteitswerkgroepen.]*

U.6 De EU verzekert dat lidstaten de burgerlijke staat van elkaars onderdanen erkennen, inclusief geregistreerde partnerschappen en huwelijken tussen personen van hetzelfde geslacht.

194 **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), Kosta Skliris** **Categorie 2**

na laatste zin **toevoegen** Het EP zet zich zichtbaar in voor het verder afschaffen van wettelijke discriminatie van paren van gelijk geslacht ten opzichte van paren van verschillend geslacht.

PB: Overnemen.

U.7 De geslachtsaanduiding in reisdocumenten van transgenders wordt naar eigen wens aangepast.

195 **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**

na einde **toevoegen** Aan geslachtsverandering mogen geen mensonterende eisen worden gesteld, zoals sterilisatie.

[In verschillende landen, zoals Nederland, wordt geëist van transseksuelen dat zij gesteriliseerd zijn om officieel van geslacht te kunnen veranderen.]

PB: Overnemen.

U.9 Er komt een Europese strategie tegen de achterstand en discriminatie van Roma.

196 **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**

tussen achterstand en discriminatie ...Roma **toevoegen** van minderheidsgroepen waaronder homo-, bi- en transseksuelen, gehandicapten en etnische minderheden zoals

[Roma's hebben dagelijks te maken met ernstige vormen van discriminatie. Maar het is belangrijk dat andere minderheidsgroepen ook niet vergeten worden die het zelfde ervaren.]

PB: Niet overnemen. Wat dit amendement formuleert komt al tot uiting in andere programmapunten, zoals U.4 over antidiscriminatiewetgeving. Er is geen etnische groep die met zoveel achterstand, achterstelling en isolement kampt als de Roma. De schrijnende situatie van miljoenen Roma in (vooral) Midden- en Oost-Europa vraagt om een aparte strategie.

U.10 De wetgeving voor gelijke beloning van vrouwen en mannen wordt aangescherpt.

197 **Partijbestuur, Amsterdam Zuideramstel** **Categorie 2**

na U10 **toevoegen** Nieuw programmapunt: De EU stimuleert gemeenten om zich aan te sluiten bij de Europese coalitie van steden tegen racisme.

[Amsterdam Zuideramstel: ECCAR is een bloeiend netwerk van 82 Europese gemeenten die uitwisselen over lokaal anti-discriminatiebeleid. Uit Nederland is alleen Rotterdam lid. GroenLinks Europa kan samen met lokale politici meer gemeenten laten aansluiten. Goed voor anti-discriminatiebeleid, en voor GroenLinks als dé partij die discriminatiebestrijding hoog in het vaandel heeft.]

Hoofdstuk 9. Grondrechten verdedigen

9.V Misdaadbestrijding

V.11 De EU legt minimumnormen vast voor de rechten van verdachten en de strafprocedure. Deze normen waarborgen onder meer toegang tot de rechter, juridische bijstand en humane detentievoorzieningen, beperken het voorarrest en definiëren toelaatbare opsporingsmethoden.

198 **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**

de strafprocedure **vervangen door** veroordeelden

PB: Overnemen.

199 **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 2**

na laatste zin **toevoegen** Ook de rechten van slachtoffers worden vastgelegd, waaronder toegang tot juridische bijstand.

PB: Overnemen.

V.12 Er komt een beperkte lijst van eurocrimes. Voor de opsporing en vervolging van deze zware, grensoverschrijdende delicten wordt een Europees Openbaar Ministerie opgericht. Een Europese Vrijheidsrechter wordt verantwoordelijk voor het uitvoeren van dwangbevelen. Verdachten worden voor de strafrechter van een lidstaat gebracht.

200 **GroenLinks Utrecht stad** **Categorie 1**

Vrijheidsrechter **vervangen door** rechter

[De term vrijheidsrechter voor een rechter die dwang toepast is een ergerlijke vorm van nieuwspraak.]

PB: Overnemen.

201 **GroenLinks Utrecht stad** **Categorie 2**
na laatste zin **toevoegen** Advocaten krijgen dezelfde grensoverschrijdende bevoegdheden en faciliteiten als het Europees Openbaar Ministerie
[Er dient een evenwicht te zijn tussen de vervolgende instantie en de verdediging ("equality of arms"). Als het Europees OM in verschillende landen tegelijk kan procederen tegen een grensoverschrijdend crimineel netwerk, moet ook de verdediging die mogelijkheid hebben.]

PB: Overnemen.

202 **Partijbestuur, DWARS** **Categorie 2**
na V.12 **toevoegen** Nieuw programmapunt: De EU voert geen minimumstraffen in.
[DWARS: De straf voor een misdaad moet bepaald worden door de rechter. Minimumstraffen beperken de ruimte voor de rechters om te bepalen wat een rechtvaardige straf is.]

203 **GroenLinks Utrecht stad, Afdeling Apeldoorn** **Categorie 2**
na V.12 **toevoegen** Nieuw programmapunt: Het Europees arrestatiebevel, dat vereenvoudigde uitlevering van verdachten tussen EU-lidstaten mogelijk maakt, wordt zo aangepast dat de rechter van de aangezochte staat volledig kan toetsen of het strafproces in de verzoekende staat voldoet aan de eisen van een eerlijk proces.
[Als een ander land iemand verdenkt van een strafbaar feit en die verdachte wordt in Nederland aangetroffen, kan Nederland hem op verzoek uitleveren. De Nederlandse rechter toetst dan of aan een aantal rechtswaarborgen is voldaan. De regeling van het Europees arrestatiebevel geeft maar beperkt ruimte voor zulke toetsing, omdat de gedachte is dat de EU-lidstaten elkaars strafwet en strafproces moeten kunnen vertrouwen. In de praktijk is dat niet altijd terecht. Daarom moet de rechter wél volledig kunnen toetsen.]

PB: Overnemen.

V.13 In plaats van steeds weer nieuwe antiterrorwetten te maken, bevordert de EU grensoverschrijdende samenwerking – goed gecontroleerd - tussen opsporings- en inlichtingendiensten ter bestrijding van terroristische netwerken.

204 **Europa Werkgroep, DWARS** **Categorie 2**
na V.13 **toevoegen** Nieuw programmapunt:
 Voor maatregelen tegen personen en organisaties die van terrorisme worden verdacht, zoals het bevriezen van banktegoeden, komt er een wettelijke procedure die alle rechtswaarborgen biedt.
[Personen en organisaties kunnen nu nog steeds op aanwijzing van inlichtingendiensten van landen zonder enig proces en zonder hard bewijs op z.g. terroristenlijsten worden geplaatst worden. Er is geen beroepsmogelijkheid en informatie over de bewijsvoering is geheim. Dit is in strijd met alle regels voor een fatsoenlijke rechtsgang.]

PB: Overnemen.

V.14 In het drugsbeleid van de EU komt het beperken van risico's voor gebruikers en hun omgeving centraal te staan. De EU maakt zich sterk voor aanpassing van de VN-drugsverdragen, opdat landen meer ruimte krijgen voor legalisering van softdrugs en decriminalisering van harddrugs.

205 **GroenLinksPlus!** **Categorie 2**
na opdat landen meer ruimte krijgen voor legalisering van softdrugs en decriminalisering van harddrugs **vervangen door** opdat een (gecontroleerde) legale verstreking mogelijk wordt
[De poten moeten onder de drugstoel van de georganiseerde misdaad worden doorgezaagd en daarvoor is echte legalisering noodzakelijk. Voorlichting en controle blijven noodzakelijk, maar dat geldt ook voor de legale drugs alcohol en nicotine.]
PB: Niet overnemen. Grotere beleidsvrijheid voor nationale overheden moet hier voorop staan. De vrijheid om niet repressie, maar volksgezondheid voorop te stellen in hun drugsbeleid. We willen niet de indruk wekken dat we een eenvormige aanpak voor alle EU-landen voorstaan.

V.15 De EU verhoogt de druk op Bulgarije, Roemenië en de kandidaat-lidstaten om corruptie, georganiseerde misdaad en milieucriminaliteit aan te pakken.

206 **Partijbestuur, Amsterdam amendeert** **Categorie 1**
 kandidaat-lidstaten **vervangen door** (kandidaat-)lidstaten
[Corruptie, georganiseerde misdaad en milieucriminaliteit moeten door alle lidstaten harder worden bestreden, maar de formulering brengt tot uitdrukking dat dit het meest urgent is in Bulgarije, Roemenië en de kandidaat-lidstaten. Die landen doen het volgens de corruptie-ranglijst van Transparency International allemaal slechter dan Italië.]

Hoofdstuk 9. Grondrechten verdedigen

9.W Privacy

W.18 Het verdrag tussen de EU en de Verenigde Staten over de doorgifte van vliegtuigpassagiersgegevens (PNR) wordt vervangen door een beter verdrag dat gevoelige persoonsgegevens uitsluit, de bewaartijd verkort en voldoende inzage- en correctiemogelijkheden biedt.

207 **Partijbestuur, DWARS** **Categorie 1**
 en voldoende inzage- en correctiemogelijkheden biedt **vervangen door** voldoende inzage- en correctiemogelijkheden biedt en EU-burgers niet ongunstiger behandelt dan Amerikaanse staatsburgers

W.20 De privacyregels voor bestaande EU-databanken, zoals het Schengen Informatiesysteem, worden aangescherpt.

208 **DWARS** **Categorie 2**
na eind **toevoegen** Ook de regelgeving voor private databanken, zoals voor de registratie van koopgedrag en reisgedrag, wordt aangescherpt.
[De privacy wordt niet enkel bedreigd door databanken die door de overheid worden opgesteld. Ook op private databanken moeten in de hand gehouden worden.]
PB: Overnemen. Gezien haar verantwoordelijkheid voor de interne markt is dit een EU-taak.

W.21 De EU maakt strikte regels voor identificatie met radiogolven: RFID-labels in consumentenproducten worden uitgeschakeld zodra deze de winkel verlaten.

209 **DWARS** **Categorie 2**
na einde **toevoegen** Persoonsgegevens in paspoorten en vervoersbewijzen worden beter beveiligd en niet centraal opgeslagen.
PB: Overnemen.

W.23 Nieuwe initiatieven, zoals betalen met vingerafdruk, worden getoetst op fraudegevoeligheid.

210 **Europa Werkgroep** **Categorie 2**
na W.23 **toevoegen** Nieuw programmapunt: Gegevens over betalingen binnen de EU mogen niet buiten de EU worden opgeslagen.
[Er zijn plannen om de PIN-pas EU-breed te vervangen door een creditcard-systeem. De bestaande creditcardmaatschappijen komen allemaal uit Amerika. Dat betekent dat iedere transactie in de EU op computers in de VS zou kunnen belanden. Dat is uit privacy-oogpunt ongewenst.]
PB: Overnemen.

Hoofdstuk 10. Levende democratie**10.X Democratie**

X.1 Indien nieuwe onderhandelingen nodig zijn om in alle EU-landen goedkeuring te krijgen voor het Verdrag van Lissabon, mag daarbij de vooruitgang op het vlak van democratie, rechtsbescherming en transparantie niet worden terugschreefd.

211 **DWARS** **Categorie 2**

aan begin programmapunt **toevoegen** De EU zet zich in om de ratificatieprocedure van het Verdrag van Lissabon in alle EU-lidstaten zo snel mogelijk af te ronden.

PB: Overnemen.

212 **GroenLinks Utrecht stad** **Categorie 1**

hele programmapunt **vervangen door** Indien nieuwe onderhandelingen nodig zijn om van alle EU-landen goedkeuring te krijgen voor het verdrag van Lissabon, wordt daarbij de vooruitgang op het vlak van democratie, rechtsbescherming, en transparantie gehandhaafd.

[*Positievare formulering.*]

PB: Overnemen.

X.2 Nog in zijn komende zittingsperiode neemt het Europees Parlement het initiatief tot een nieuwe Conventie. Haar opdracht is brede overeenstemming te bereiken over het verder democratiseren van de EU. De nationale vertegenwoordigers in de Conventie, twee per lidstaat, worden door de burgers gekozen. Ook de Europese instellingen zijn vertegenwoordigd.

213 **Partijbestuur, GroenLinks Utrecht stad, Kritisch GroenLinks** **Categorie 2**

na eerste zin **vervangen door** Haar opdracht is brede overeenstemming te bereiken over het verder democratiseren, vergroenen en socialer maken van de EU. De nationale vertegenwoordigers in de Conventie worden door de burgers gekozen. Ook het EP is vertegenwoordigd; de overige Europese instellingen hebben een adviserende stem.

[*Kritisch GroenLinks: Wij willen een bredere vertegenwoordiging dan twee per land. Met vijf vertegenwoordigers is er meer kans op minderheidsstandpunten en op groene partijen. Bij twee vertegenwoordigers zijn het de christen-democraten en de sociaal-democraten. Die twee hebben niet laten blijken er veel voor te voelen om een ander Europa te wensen.*

Partijbestuur: De verkiezing van Conventieleden hoeft niet langs partijpolitieke lijnen te verlopen. Geert Mak zou net zo goed een kans maken.]

X.3 Binnen de Conventie maakt het EP zich sterk voor:

X.3.a Europese kieslijsten: Europese politieke partijen strijden om een deel van de zetels in het EP, hun lijsttrekkers om het voorzitterschap van de Europese Commissie;

214 **Partijbestuur, Europa Werkgroep** **Categorie 1**

een deel van **vervangen door** (een deel van)

[*Europa Werkgroep: Het is wellicht minder haalbaar, maar toch een streven om volledig Europees bepaalde lijsten in te voeren. Dat doet recht aan de echte democratische gedachte.*]

X.3.b een EU-president, gekozen door het EP, die het voorzitterschap van de Europese Commissie en de Europese Raad combineert;

215 **DWARS** **Categorie 2**

na X.3.b **toevoegen** Nieuw subpunt: De omvorming van de Raad van Ministers tot een Europese Senaat waarin niet de regeringen van de lidstaten maar de nationale parlementen vertegenwoordigd worden.

[*Europese besluitvorming wordt op deze wijze transparanter en democratischer*]

PB: Niet overnemen. De betrokkenheid van nationale regeringen bij de Europese besluitvorming is onmisbaar. Anders gaan ze de EU des te sterker tegenwerken of onderlinge deals sluiten buiten de Europese instellingen om. Dat brengt ons van de regen in de drup.

X.3.f het recht van het EP om zijn eigen zetel te kiezen: Brussel;

216 **GroenLinks Utrecht stad** **Categorie 2**

punt X.3.f schrappen en na X.4 **toevoegen** als Nieuw programmapunt: Brussel wordt de vaste vergaderplaats van het EP.

[*X. 3. F. is onduidelijk geformuleerd. Brussel moet kortweg vaste vergaderplaats worden. Hoe dat bereikt moet worden is minder belangrijk.*]

PB: Overnemen.

X.3.h uitbreiding van de rechtsmacht van het Europees Hof van Justitie en betere toegang tot het Hof voor maatschappelijke organisaties.

- 217** **DWARS, Kritisch GroenLinks, Niels van den Berge/DWARS** **Categorie 2**
na X.3.h **toevoegen** Nieuw subpunt: stemrecht vanaf 16 jaar.
[Politiek gaat over de toekomst. Jongeren moeten op een zo vroeg mogelijke leeftijd volledig deel uitmaken van het democratische proces.]
PB: Overnemen.

X.4 Democratisering omvat op korte termijn:

X.4.a spannender debatten in het EP, met minder sprekers en meer interrupties;

- 218** **GroenLinks Utrecht stad** **Categorie 1**
 hele programmapunt **vervangen door** spannender debatten in het EP, waarbij het mogelijk wordt om te interrumperen
[Momenteel bestaat de mogelijkheid nog in het geheel niet om te interrumperen.]
PB: Overnemen.

X.4.c het wegsturen van falende eurocommissarissen door het EP;

- 219** **GroenLinks Utrecht stad** **Categorie 2**
tussen het (...) wegsturen van falende **toevoegen** (kunnen)
[Niet het wegsturen zelf is democratisering, maar dat het EP het recht daartoe heeft.]
PB: Overnemen. In dit geval kan het recht worden gecreëerd door het uit te oefenen.

- 220** **Kritisch GroenLinks** **Categorie 2**
na X.4.c **toevoegen** Nieuw subpunt: politieke verantwoordelijkheid van eurocommissarissen voor hun ambtenarenapparaat, om fraude en het onder de pet houden van informatie tegen te gaan.
[De politieke verantwoordelijkheid hoort bij de Commissie te liggen. Individuele leden moeten weggestuurd kunnen worden door fouten van hun ambtenaren.]
PB: Overnemen. Uitstekende toevoeging.

X.4.f zo spoedig mogelijke invoering van het Europees burgerinitiatief, met deelname van jongeren en de mogelijkheid om digitaal handtekeningen in te zamelen;

- 221** **Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus)** **Categorie 1**
tussen met deelname van ...jongeren en de **toevoegen** nog niet stemgerechtigde
PB: Overnemen.

X.4.h een representatievere samenstelling van Europese adviescomités;

- 222** **Partijbestuur** **Categorie 2**
na X.4.h **toevoegen** Nieuw subpunt: uitbreiding van het kiesrecht voor EU-burgers die in een ander EU-land wonen tot nationale en provinciale verkiezingen.
[Op grond van het geamendeerde programmapunt P.11 zouden onderdanen van niet-EU-landen die legaal in de EU verblijven dit kiesrecht dan krijgen na 5 jaar verblijf.]

X.4.k een groter aantal vrouwen op topposities; daartoe geeft elke lidstaat die een eurocommissaris mag voordragen de (beoogd) Commissievoorzitter keuze uit twee kandidaten, onder wie minstens één vrouw;

- 223** **DWARS, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), Kosta Skliris** **Categorie 2**
 programmapunt **vervangen door** een evenredige verhouding tussen mannen en vrouwen en een betere vertegenwoordiging van minderheden op topposities, zoals Eurocommissarissen.
[Een groter aantal vrouwen op topposities is te weinig ambitieus. We moeten streven naar een evenredige verhouding tussen mannen en vrouwen. Het gaat om de kwaliteiten van individuen.]
PB: Overnemen.

X.4.l het gelijktijdig houden van de Europese verkiezingen, bijvoorbeeld door de stembussen in alle EU-landen op zaterdag en zondag open te stellen.

- 224** **Partijbestuur, Europa Werkgroep** **Categorie 2**
 nieuw subpunt na X.4.l **toevoegen** meer Europawijde media

- 225** **Partijbestuur, Diversiteitswerkgroepen (RozeLinks, FemNet, Netwerk Chronisch Zieken en Gehandicapten, GroenLinksPlus), DWARS** **Categorie 1**
na X.4.l **toevoegen** Nieuw subpunt: het toegankelijk maken van alle stemfaciliteiten voor mensen met een fysieke beperking.

X.5 (Steenkolen)Engels wordt de werktal van de Europese instellingen. Burgers en europarlementariërs houden het recht op informatie van en communicatie met de EU in hun eigen taal.

226

GroenLinksPlus!, Afdeling Apeldoorn, GroenLinks Utrecht stad

Categorie 2

voor (Steenkolen)Engels **vervangen door** Engels

[*Wij mogen best een goed gebruik vragen. Bij gebruik verbetert de taal vanzelf.]*

PB: *Niet overnemen. We willen aangeven dat je Engels niet volmaakt hoeft te zijn om het als werktal te kunnen hanteren.*

Motie Knut Folkerts

GroenLinks bijeen in vergadering op het Congres in Utrecht d.d. 7 maart 2009

Constaterende dat:

- GroenLinks mensenrechten hoog in het vaandel heeft staan;
- in het verkiezingsprogramma zelfs een hoofdstuk aan mensenrechten wordt gewijd;
- Knut Folkerts (ex-RAF-lid) zijn straf heeft uitgezeten in Duitsland;
- de Nederlandse regering in een brief aan de regering van de Bondsrepubliek Duitsland (gedateerd 02.12.1980), dat men na de veroordeling van Knut Folkerts door het provinciaal Hooggerechtshof Stuttgart-Stammheim, tot de conclusie is gekomen, af te zien van een teruglevering van Knut Folkerts naar Nederland;
- de Nederlandse regering daardoor de voorlopige uitlevering in een definitieve uitlevering aan de BRD heeft veranderd; een aanvullende straf op grond van het Nederlands vonnis niet gewenst is, en de straf in de BRD "voldoende aan de kennelijke wil van de rechtbank te Utrecht tegemoet komt";
- de Nederlandse Staat 6 jaar na zijn vrijlating, op 16 oktober 2001 een internationaal opsporingsbevel heeft afgegeven, ondanks het feit dat Knut Folkerts zijn levenslange straf in Duitsland heeft uitgezeten;
- de Nederlandse regering in 2005 een verzoek aan de BRD heeft gedaan om het oordeel van het gerechtshof in Utrecht in de BRD uit te voeren. Dit is geheel in tegenspraak met de brief van 02.12.1980.

Overwegende dat:

- hierdoor onrecht wordt aangedaan aan Knut Folkerts;
- de mensenrechten van Knut Folkerts in het geding zijn;
- dit onrecht opgeheven moet worden;
- Knut Folkerts na het volledig uitzitten van een levenslange vrijheidsstraf in Duitsland geen enkele strafvervolging te verwachten heeft en als vrij man moet kunnen reizen waarheen hij wil.

Spreekt uit dat:

- de Tweede Kamerfractie van GroenLinks verzocht wordt alles in het werk te stellen om ervoor te zorgen dat de Nederlandse Staat inclusief de Nederlandse regering het nationale en internationale opsporingsbevel intrekt en afziet van verdere strafvervolging van Knut Folkerts
- de Tweede Kamerfractie van GroenLinks verzocht wordt er alles in het werk te stellen om ervoor te zorgen dat de Nederlandse Staat inclusief de Nederlandse regering het verzoek aan de Bundesrepublik Deutschland om Knut Folkerts zijn Nederlandse straf uit te laten zitten terug trekt.

En gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

De actualiteit van deze motie is: De schending van de mensenrechten. Die al sinds jaren voortduurt en dit onrecht moet nu stoppen. Een stem voor deze motie is een stem voor mensenrechten, waar dan ook ter wereld, ook in Nederland.

Indieners:

Paula Meijer, Pepijn Zwanenberg, Jan Dijkgraaf, Pieter Bennink, Janneke Bax, Judith Dijkgraaf, Karlijn Dijkgraaf, Berthie Meijer, Ditter Blom, Tom van der Wal, Hein Ruijgers, Marja Reuver, Rick Denkers, Addie Niesthoven, Peter Sertons, Henk Slot

Advies Partijbestuur:

Afwijzen. GroenLinks heeft mensenrechten inderdaad hoog in het vaandel staan, en daarmee ook onze rechtstaat – hoeder van de mensenrechten in Nederland. De Nederlandse rechter heeft in mei 2006 geoordeeld dat het Nederlandse vonnis uit 1977 (20 jaar gevangenisstraf) onverkort staat en dat Folkerts in Nederland gevangenisstraf riskeert: hij is in Duitsland immers voor iets anders veroordeeld. Het is bij GroenLinks een goede gewoonte om uitspraken van de rechter in individuele gevallen te respecteren. Het zou wel heel merkwaardig zijn als we in dit geval het gerechtelijk oordeel zouden negeren en plotseling in de bres zouden springen voor een dader die groot leed heeft veroorzaakt. De uitspraak uit 2006 is een overwinning waarvoor de weduwe van de vermoorde politiemans Arie Kranenburg jarenlang heeft gestreden. Het Partijbestuur onderschrijft de motietekst dus niet, betwist gezien de gerechtelijke uitspraak dat de mensenrechten van Folkerts in het geding zijn en ontraadt de motie derhalve ten stelligste.

Advies kieslijst verkiezingen Europees Parlement 4 juni 2009

Kandidatencommissie Europees Parlement, 6 december 2008

1. Inleiding

De Kandidatencommissie Europees Parlement (hierna: de commissie) had een ruime keuze uit maar liefst 37 kandidaten. De commissie heeft met 29 kandidaten een gesprek gevoerd. Drie kandidaten zijn op basis van dit gesprek ongeschikt bevonden voor een plek op de lijst. Eén kandidaat viel af vanwege bezwaren i.v.m. integriteit. Na enkele terugtrekkingen heeft de commissie de eer 21 kandidaten te mogen voordragen.

2. Procedure

2.1 De opdracht van de Kandidatencommissie

De taak van de Kandidatencommissie is ervoor te zorgen dat de leden van GroenLinks op het congres van 7 maart 2009 een geïnformeerde keuze kunnen maken uit een ruim en divers aanbod van geschikte kandidaten voor de GroenLinkse kandidatenlijst voor de Europees Parlementsverkiezingen op 4 juni 2009. De Kandidatencommissie werft kandidaten en vormt zich een oordeel over zijn of haar geschiktheid voor de verschillende delen van de kandidatenlijst. De kandidatencommissie heeft hiervoor richtlijnen van de Partijraad meegekregen, in de vorm van profielen en blokken.

De Kandidatencommissie is op 14 juni 2008 aangesteld door de Partijraad, is onafhankelijk en wordt gevormd door: Flora van Egdom (voorzitter), Meline Arakelian, Peter Korzelius, Floris Tas, Imelda TjonFo, Linda Voortman en Ivan Welters.

2.2 Blokindeling

Voor de komende Europees Parlementsverkiezingen bestaat de GroenLinkse kieslijst uit minimaal 15 plekken, welke zijn verdeeld in vier blokken.

Blok 1 omvat slechts plek 1, het lijsttrekkerschap.

Blok 2 omvat de plekken 2 t/m 4. Omdat Nederland na de EP-verkiezingen een kleiner aantal zetels zal hebben in het EP, zal GroenLinks een kleine winst moeten boeken om haar huidige twee zetels te kunnen behouden. Zelfs met significante winst voor GroenLinks is het echter niet waarschijnlijk dat de partij (meer dan) 4 zetels zal verwerven in het Europees Parlement. Het onderscheid tussen een grotere en kleinere fractie, zoals dat is gemaakt bij de verkiezingen voor de Eerste en Tweede kamer is daarom voor de EP-verkiezingen niet gemaakt. Kandidaten voor blok 2 worden geacht (direct) te voldoen aan alle aan een Europarlementariër te stellen eisen.

Blok 3 is het blok met opvolgingskandidaten en omvat de plekken 5 t/m 10. Dit blok is bedoeld voor kandidaten met potentie die weliswaar nu nog niet geschikt zijn voor een verkiesbare plaats op de lijst, maar waarvan de verwachting is dat zij in de (nabije) toekomst wel aan alle te stellen eisen zullen voldoen.

Blok 4 omvat de plekken vanaf plaats 11 en is voor alle overige kandidaten, inclusief de lijstduwers.

2.3 De selectieprocedure

De kandidaatstelling sloot op 15 september 2008. De commissie heeft alle (serieuze) kandidaten minstens eenmaal gesproken. Met de kandidaten waarbij daaraan behoefte bestond, is een tweede gesprek gevoerd. Ieder gesprek vond in wisselende samenstelling plaats zoveel mogelijk met minstens drie leden van de commissie. De voorzitter was bij alle tweede gesprekken aanwezig. De commissie heeft iedere kandidaat beoordeeld naar de kwaliteiten die nodig zijn om als europarlementariër te kunnen functioneren. Het advies is vervolgens gerelateerd aan de mate waarin de kandidaat aan dat ideaalbeeld voldoet. Alle informatie van en over kandidaten wordt door de kandidatencommissie strikt vertrouwelijk behandeld. Als een kandidaat zich vóór de bekendmaking van het oordeel terugtrekt, blijft ook het feit dat hij of zij kandidaat was vertrouwelijk.

De commissie heeft ook een verantwoordelijkheid wat betreft het integriteitsonderzoek. Aan iedere kandidaat is daarom standaard de vraag gesteld of er dingen uit zijn of haar verleden zijn die de partij zouden kunnen schaden. In de meeste gevallen waren er geen bezwaren. In één geval is de uitkomst van het integriteitsonderzoek aanleiding geweest om een kandidaat niet voor te dragen.

2.4 De beroepsprocedure

Tegen een onwelgevallig oordeel van de Kandidatencommissie staat beroep open bij de beroepscommissie van de Partijraad. Een dergelijk beroep heeft vooral nut voor degenen die door

het oordeel van de commissie Voordracht kandidaten kieslijst verkiezingen Europees Parlement 4 juni 2009 niet worden voorgedragen voor een plek op de lijst. Sinds de partijraad van 20 september 2008 is het Huishoudelijk reglement namelijk zo gewijzigd dat het is toegestaan om zich hoger te kandideren dan waartoe de aanbeveling van de commissie strekt.

3. Kandidaatstelling

3.1 Lijsttrekkerreferendum

Recent is het Huishoudelijk Reglement van GroenLinks in die zin gewijzigd dat iedere kandidaat die door een kandidatencommissie is voorgedragen (en dus geschikt bevonden) voor een plek op de lijst zich mag kandideren voor iedere plaats op die lijst, inclusief de positie van lijsttrekker. Het behoeft geen betoog dat de commissie slechts de door haar voorgedragen kandidaten voor blok 1 als kandidaat voor het lijsttrekkerschap kan steunen. De andere kandidaten, met name die zijn voorgedragen voor blok 2, voldoen naar het oordeel van de commissie (nog) niet aan de hoge eisen die aan een lijsttrekker moeten worden gesteld. Hoewel het de kandidaten vrij staat om zich - tegen het advies van de commissie in - te kandideren voor het lijsttrekkerschap en deel te nemen aan het lijsttrekkerreferendum, vertrouwt de commissie erop dat de leden bij de verkiezing van onze lijsttrekker het advies van de commissie zwaar zullen laten wegen.

3.2 Congres

Bovenbedoelde wijziging van het Huishoudelijk Reglement heeft ook gevolgen voor de verkiezing van de kandidaten op het congres. In tegenstelling tot voorgaande verkiezingscongressen, zal de voordracht van de commissie niet bindend zijn. De leden van het congres hebben nu de keuze om kandidaten hoger te plaatsen dan de voordracht van de commissie. Hoewel het laatste woord aan het congres is, vertrouwt de commissie erop dat het congres een hogere kandidatuur van een kandidaat niet zomaar zal accepteren, vooral niet wanneer de wens daartoe pas op het congres wordt uitgesproken. Het werk van de commissie zou (ernstig) tekort worden gedaan wanneer het congres een hogere kandidatuur zou accepteren, zonder van de kandidaat een motivatie te verlangen waarom hij (of zij) wel degelijk geschikt is voor het desbetreffende blok.

4. De voordracht

4.1 Inleiding

De commissie heeft zich zorgvuldig een beeld gevormd van de functie van Europees parlementariër en de capaciteiten en vaardigheden die deze functie vereist. Vervolgens heeft de commissie iedere kandidaat zorgvuldig beoordeeld naar de mate waarin deze als delegatielid van het Europees Parlement zou kunnen functioneren. Dit heeft tot gevolg gehad dat de commissie sommige kandidaten heeft moeten afwijzen voor een plek op de lijst. Zij worden niet voorgedragen en zijn geen kandidaat (meer). Tussen de kandidaten die in beginsel geschikt zijn voor een plaats op de lijst heeft de commissie een rangschikking gemaakt in vier categorieën, overeenkomend met de door de Partijraad vastgestelde blokken; iedere kandidaat wordt voorgedragen voor één categorie (hierna: blok).

De commissie hecht eraan te vermelden dat, hoewel zij alle kandidaten die zij voordraagt in beginsel geschikt acht voor de taak van Europees volksvertegenwoordiger, sommige kandidaten beter eerst elders ervaring kunnen opdoen ten einde in 'Brussel' volledig tot zijn of haar recht te komen. Een voordracht voor een lage(re) plek op de lijst is derhalve gebaseerd op een weloverwogen afweging van de commissie over de geschiktheid van de kandidaat op dit moment. De commissie vertrouwt erop dat het congres (voor het lijsttrekkerreferendum: de leden) zorgvuldig zullen omgaan met de aanbevelingen van de commissie en de kandidatuur voor een hogere plaats op de lijst niet (zomaar) zullen accepteren. De commissie heeft de eer 21 kandidaten voor te dragen voor een plek op de lijst voor de verkiezingen voor het Europees Parlement op 4 juni 2009. De voordracht treft u hieronder aan, te beginnen bij blok 4.

4.2 Blok 4 (overige plaatsen)

Blok 4 omvat de plekken vanaf plaats 11. Kandidaten voor dit blok zijn niet geschikt voor een verkiesbare- of opvolgingsplaats. De commissie draagt de kandidaten voor omdat zij een meerwaarde vormen voor de lijst als geheel en om hen te stimuleren mee te doen met de Europese verkiezingscampagne.

Laura Punt (49), Assen.

Laura is gemeenteraadslid in Assen en lid van de Partijraad. Ze wil Europa aan Drenthe 'verkopen'. Ze heeft een sterke focus op plattelandsonderwerpen en is voorstander van duurzame ecologische landbouw. Laura overtuigt door haar enthousiasme, maar ontbeert een brede visie op en kennis van Europees beleid. De commissie ziet in haar daarom vooral een rol als regiokandidaat in de verkiezingscampagne weggelegd. De commissie draagt haar voor voor blok 4.

Pieter van Abshoven (56), Alphen aan den Rijn.

Pieter is antropoloog en civiel-ingenieur. Hij typeert zichzelf als 'bruggenbouwer tussen culturen'. Pieter is analytisch ingesteld en heeft een brede inhoudelijke interesse. Zijn streven naar 'de samenleving Europa' kan hij echter niet vertalen naar concrete doelstellingen, wat ten koste gaat van zijn vermogen tot overtuigen. Pieter mist ervaring met het politieke handwerk. De commissie draagt hem voor voor blok 4.

Toine Wuts (48), Swalmen.

Toine is werkzaam bij de Milieufederatie Limburg. Toine maakt een praktijkgerichte indruk en weet wat er in zijn regio speelt op het gebied van natuur en milieu. De kandidatencommissie is echter van oordeel dat Toine's expertise nog te eenzijdig is en vooral regionaal gericht. De commissie is daarom van mening dat Toine niet in aanmerking zou moeten komen voor een verkiesbare plek op de lijst. Wel denkt de commissie dat hij als regiokandidaat een rol kan spelen in de verkiezingscampagne. De commissie draagt hem voor voor blok 4.

4.3 Blok 3 (opvolgingsplaatsen)

Blok 3 omvat de plekken 5 t/m 10 en is bedoeld voor kandidaten met potentie die weliswaar nu nog niet geschikt zijn voor een verkiesbare plaats op de lijst, maar waarvan de verwachting is dat zij in de (nabije) toekomst wel aan alle te stellen eisen zullen voldoen.

Esther Loeffen (35), Den Haag.

Esther is senior beleidsmedewerker bij het ministerie van Buitenlandse Zaken en momenteel werkzaam in Oeganda. Haar motivatie om zich kandidaat te stellen voor het Europees Parlement omschrijft zij als een 'drive tot verandering'.

Esther heeft vooralsnog weinig affiniteit met de 'groene' onderwerpen die in Europa spelen. Haar interesse gaat vooral uit naar internationale veiligheid en ontwikkelingssamenwerking. Het ontbreekt Esther nog aan relevante politieke ervaring. De commissie draagt haar voor voor blok 3.

Ewout Deurwaarder (30), Brussel (B).

Ewout is als beleidsmedewerker duurzame energie werkzaam bij de Europese Commissie. Hij beschikt over een grote deskundigheid op de vraagstukken klimaatverandering en biodiversiteit. Hij wil zijn wetenschappelijke kennis en idealen omzetten in politiek beleid. Door zijn werkervaring heeft Ewout inzicht in het politieke proces, zelf heeft hij echter nog geen noemenswaardige politieke ervaring. Ewout heeft ambities om zich daarin verder te ontwikkelen. De commissie draagt hem voor voor blok 3.

Inti Suarez (39), Utrecht.

Inti is werkzaam als zelfstandig ondernemer. Hij typeert zichzelf als een nieuwkomer in de Nederlandse samenleving met een frisse kijk daarop.

Inti is een GroenLinkser in hart en nieren. Hij is een specialist in het migratiedebat en publiceert daar regelmatig over. Zijn activiteiten zijn overwegend gericht geweest op Utrecht en GroenLinks. De ervaring die Inti binnen GroenLinks heeft opgedaan wil hij nu inzetten op Europees niveau. Inti is erg beschouwend van aard en benadert vraagstukken vanuit een filosofische attitude. Hij zou aan overtuigingskracht kunnen winnen door zijn gedachten bondiger te presenteren - daar is hij zich ook zelf van bewust. Daarnaast is hij nog onvoldoende generalistisch, waardoor hij moeite heeft om duidelijk te maken wat hij concreet wil bereiken in Europa. De commissie draagt hem voor voor blok 3.

Isabelle Diks (43), Leeuwarden.

Isabelle is een ervaren politica. Ze was lid van de gemeenteraad van Apeldoorn en de Provinciale Staten van Gelderland. Isabelle was lid van het partijbestuur tot zij in september 2008 tijdelijk kon toetreden tot de Tweede Kamerfractie. Door haar recente studies op het gebied van internationale betrekkingen en Europees recht aan de Rijksuniversiteit Groningen heeft zij een gedegen kennis van de Europese instellingen. Zij heeft een duidelijk beeld over de ontwikkeling van Europa. Haar

enthousiasme, creativiteit en spontaniteit, gekoppeld aan haar politieke ervaring maken haar zeer geschikt voor een plaats op de lijst. Omdat Isabelle nog eind 2008 zal worden geïnstalleerd als wethouder in Leeuwarden, ambieert zij geen verkiesbare plaats. De commissie draagt haar voor voor blok 3.

Karin van den Berg (38), Drimmelen.

Karin van den Berg is werkzaam als programmamanager Brabantstad en gemeenteraadslid in Drimmelen. Karin is bekend met het Brusselse, omdat ze daar veel aan beleidsbeïnvloeding doet om het programma van Brabantstad te doen floreren.

Inhoudelijk is Karin een specialist op de terreinen milieu, water, natuur en voeding. Haar kennis op andere terreinen is beperkter. Karin heeft er moeite mee om haar ideeën wervend te presenteren, maar kan dit volgens de commissie verder ontwikkelen. De commissie draagt haar voor voor blok 3.

Kosta Skliris (32), Den Haag.

Kosta Skliris werkt als bestuursadviseur voor de wethouder van Volksgezondheid, Welzijn en Emancipatie van Den Haag. Hij is een Europeaan in hart en nieren. Hij omschrijft zichzelf daarnaast als iemand met een warm hart, die politiek wil bedrijven door dicht bij de mensen te staan. Kosta maakt op de commissie een gedreven indruk. Hij heeft bovendien een reëel beeld van Europa en weet dat werken in het Europees Parlement ook een kwestie van geduld zal zijn. Inhoudelijk erkent Kosta eerder een 'rode' dan een 'groene' kandidaat te zijn, waarbij hij aangeeft tevens kennis te hebben van transport en vervoer. Kosta heeft geen parlementaire of internationale ervaring. De commissie draagt hem voor voor blok 3.

Nadya van Putten (27), Rotterdam.

Nadya is student internationale bestuurskunde aan de Erasmus Universiteit en is actief in de Rotterdamse politiek als burgerraadslid. Als geboren Arubaanse wil zij de Antillen meer betrekken bij Europa. Zij ziet voor zichzelf een rol weggelegd als aanjager, netwerker en verbinder en wil de achterban van de partij vergroten en bewuster maken van Europa. Nadya heeft nog niet concreet voor ogen wat zij in Europa wil bereiken. De commissie vindt dat Nadya veel potentieel heeft voor het politieke vak. De commissie draagt haar voor voor blok 3.

Rogier Elshout (24), Rotterdam.

Rogier heeft zijn studie 'Bestuurs- en organisatiewetenschap' aan de Universiteit Utrecht tijdelijk opgeschort om te werken als programmamanager voor 'Rotterdam European Youth Capital 2009'. Hij wil zich inzetten voor de betrokkenheid van jongeren bij Europa. Rogier heeft een positieve en aanstekelijke gedrevenheid en is een campaigner bij uitstek. Hij ambieert geen verkiesbare plaats, maar wil als kandidaat bijdragen aan de verkiezingscampagne. De commissie ziet in hem een veelbelovend talent. De commissie draagt hem voor voor blok 3.

Sebastiaan van 't Erve (31), Amersfoort

Sebastiaan werkt als beleidsmedewerker bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en is fractievoorzitter van GroenLinks in Amersfoort. Vanuit zijn passie voor het politieke werk, wil hij zich hardmaken voor een groener en innovatiever Europa, met name op het gebied van biologische landbouw.

Sebastiaan presenteert zich analytisch sterk en weet maatschappelijke tendensen waar te nemen. Hij zou aan overtuigingskracht kunnen winnen door zijn kennis van en inzicht in Europees beleid verder te ontwikkelen. De commissie draagt hem voor voor blok 3.

4.4 Blok 2 (verkiesbare plaatsen)

Blok 2 omvat de plekken 2 t/m 4. Omdat Nederland na de EP-verkiezingen een kleiner aantal zetels zal hebben in het EP, zal GroenLinks een kleine winst moeten boeken om haar huidige twee zetels te kunnen behouden. Zelfs met significante winst voor GroenLinks is het echter niet waarschijnlijk dat de partij (meer dan) 4 zetels zal verwerven in het Europees Parlement. Het onderscheid, tussen een grotere en kleinere fractie, zoals dat is gemaakt bij de verkiezingen voor de eerste- en tweede kamer is daarom voor de EP-verkiezingen niet gemaakt. Kandidaten voor blok 2 worden geacht (direct) te voldoen aan alle aan een Europarlementariër te stellen eisen.

Alexander de Roo (53), Oosterbeek.

Alexander heeft een indrukwekkende staat van dienst op het gebied van milieu en is een GroenLinkser in hart en nieren. Als voormalig lid van het Europees Parlement (1999-2004) en vice-

voorzitter van de Milieucommissie kent hij het Europese politieke spel door en door. Momenteel is Alexander werkzaam als senior adviseur milieu en water bij de provincie Gelderland. Met zijn grote deskundigheid op het gebied van milieu kan hij effectief optreden in een specialistische omgeving. Alexander is op dit onderwerp inhoudelijk ijzersterk en ontleent daaraan gezag. Hij is zeer gedreven en zelfbewust. In zijn doelgerichtheid zou hij echter meer oog kunnen hebben voor zijn omgeving. Ondanks zijn onmiskenbare inhoudelijke kwaliteiten, die verder reiken dan alleen milieu, is de commissie niet overtuigd van zijn samenwerkend- en bindend vermogen om hem voor te dragen voor het lijsttrekkerschap. De commissie draagt hem voor voor blok 2.

Tegen deze aanbeveling is door de kandidaat beroep aangetekend bij de Beroepscommissie Kandidatenprocedures van de Partijraad. Het beroep is op 29 november 2008 ongegrond verklaard. Het oordeel van de Beroepscommissie luidde:

"Alhoewel de Kandidatencommissie op onderdelen in haar werkwijze eenduidiger had moeten zijn is de Beroepscommissie van mening dat de Kandidatencommissie op voldoende zorgvuldige wijze tot haar oordeel over de heer De Roo is gekomen en verklaart zij het beroep van de heer De Roo ongegrond."

Dirk van den Bosch (32), Zoeterwoude.

Dirk heeft de afgelopen jaren in Spanje gewoond en was daar ondernemer met onder andere een organisatieadvies- en projectmanagementbureau. Hij woont nu weer in Nederland en werkt als redacteur voor omroep LLiNK. Zijn verblijf in het buitenland heeft zijn interesse voor Europa verder versterkt. Dirk heeft daar duidelijk ideeën over. Hij is enthousiast, ondernemend en zelfverzekerd. Hij kan bovendien zijn gedachten goed onder woorden brengen. Dirk heeft ervaring in de gemeentepolitiek, van 2000 tot 2003 was hij fractievoorzitter in Leiden. Hij wil aan de slag met de onderwerpen milieu, de financiële sector en migratie. Dirk heeft talenten op diverse terreinen en kan in een korte tijd zijn netwerk moeiteloos uitbreiden. De commissie draagt hem voor voor blok 2.

Harald Boerekamp (32), Brussel (B).

Harald is als diplomaat werkzaam bij de permanente vertegenwoordiging van de Nederlandse regering in Brussel. Hij heeft in die hoedanigheid ruime ervaring met het Europese circuit en de media en kent de Europese agenda uitstekend. Zijn Europese interesse is zeer breed. Harald wil zich vooral gaan inzetten op de thema's sociaal en milieu. Hij stoort zich aan de trage uitvoering van belangrijke dossiers op die terreinen. Zijn politieke ervaring is passief, want zijn werk als diplomaat staat hem niet toe politiek actief te zijn. De commissie draagt hem voor voor blok 2.

Marije Cornelissen (34), Amsterdam.

Marije is werkzaam als directeur van Art.1 Bureau Discriminatiezaken Noord-Holland Noord en geen onbekende binnen de partij. Marije is deelraadsvoorzitter van het Amsterdamse stadsdeel Zuideramstel. Daarvoor was ze lid van het partijbestuur en GroenLinks-afgevaardigde bij de Europese Federatie van Groene Partijen. Ze heeft voor de Groene fractie in het Europees Parlement gewerkt als beleidsmedewerker vrouwenrechten. Ze is een voorstander van een sterk en solidair Europa en wil 'knokken voor wat kwetsbaar is'. Ze is sterk op de inhoud gericht en aantoonbaar deskundig op de dossiers anti-discriminatie en emancipatie. De commissie acht haar in staat zich snel in te werken op andere beleidsterreinen die voor GroenLinks van belang zijn, zoals de groene portefeuille. Marije is creatief en resultaatgericht en heeft een goed gevoel voor politieke haalbaarheid. De inhoud van haar boodschap verdient het om op een meer zelfbewuste wijze uitgedragen te worden. De commissie draagt haar voor voor blok 2.

Niels van den Berge (23), Tholen.

Niels is werkzaam als beleidsmedewerker milieu van de huidige GroenLinks-delegatie in het Europees Parlement en heeft daardoor veel (detail)kennis en ervaring opgedaan van het (euro)politieke handwerk. Omdat hij weet 'hoe de hazen lopen' in Brussel zal Niels snel ingewerkt zijn als europarlementariër. Zijn deskundigheid op het groene terrein is logischerwijs groot. De commissie acht hem in staat om de jonge achterban van de partij te enthousiasmeren en te motiveren voor Europa. Niels presenteert zich zelfverzekerd en doelgericht. De commissie ziet in hem een aanstormend talent dat nu al als volwaardig parlementslid zou kunnen functioneren. De commissie draagt hem voor voor blok 2.

Peter Custers (59), Leiden.

Peter Custers is als wetenschappelijk onderzoeker werkzaam aan het Internationaal Instituut voor Aziatische Studies van de Universiteit Leiden. Vanaf de jaren '70 heeft hij als Azië-expert een stevige staat van dienst opgebouwd. Hij heeft zich ontwikkeld van revolutionair tot campagnevoerder en lobbyist in Brussel. De commissie heeft nadrukkelijk gekeken naar zijn actieve verleden en geen bezwaren gevonden. Zijn hoofdthema's zijn milieu, klimaat en wapenproductie. Peter presenteert zijn gedachten over een Europese aanpak daarvan op een doordachte en wetenschappelijk onderbouwde wijze. Hij is geen man van oneliners, een snelle presentatie en de politieke bühne, maar eerder iemand die op bedachtzame wijze met een lange adem resultaat nastreeft. De commissie draagt hem voor voor blok 2.

4.5 Blok 1 (lijsttrekker)

Blok 1 omvat slechts plek 1, het lijsttrekkerschap. De lijsttrekker moet niet alleen een goed parlementariër zijn, maar ook aan aanvullende eisen voldoen. Zo moet de lijsttrekker in belangrijker mate beschikken over een samenbindend vermogen en moet de omgang met de media een lijsttrekker makkelijk afgaan.

Bas Eickhout (32), Utrecht.

Bas werkt bij het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en heeft een stevige deskundigheid op het gebied van klimaat, energie, landbouw, natuur en internationale handel. Zijn ambitie is om voor de groene fractie woordvoerder milieu of landbouw te worden. Hij is een man van de inhoud. Hij weet die inhoud te vertalen naar concrete maatregelen en kan een breed publiek overtuigen. Bas is een goed debater, zoekt de interactie en brengt zijn standpunt bondig over het voetlicht. Zijn enthousiasme en humor maken hem een prettige gesprekspartner. In de afgelopen jaren is hij uitgegroeid van een veelbelovend talent naar een volwaardige kandidaat. De commissie acht hem geschikt voor het lijsttrekkerschap.

Judith Sargentini (34), Amsterdam.

Judith is fractievoorzitter van de Amsterdamse raadsfractie en daarnaast werkzaam als consultant voor Eurostep, een samenwerking van progressieve ontwikkelingsorganisaties in de EU. Judith is ambitieus en doelgericht. Vanuit haar werk bij Eurostep en als lobbyist voor het Nederlands Instituut voor Zuidelijk Afrika weet ze de weg in Europa. Als fractievoorzitter van een coalitiepartij heeft ze stevige politieke ervaring. Judith heeft een sterke uitstraling, kan haar boodschap glashelder verwoorden en overtuigt daardoor een breder publiek. Ze kan haar omgeving enthousiasmeren en heeft bewezen oog te hebben voor publiciteit. Judith's inhoudelijke expertise ligt vooral op de onderwerpen sociaal en tolerant. De commissie is er echter van overtuigd dat ze zich ook snel zal kunnen inwerken in het groene dossier. De commissie acht haar geschikt voor het lijsttrekkerschap.

Tineke Strik (47), Oosterbeek.

Tineke is lid van de Eerste Kamerfractie en werkt als onderzoeker bij het Centrum voor Migratierecht aan de Radboud Universiteit. Tineke heeft voor de partij meerdere functies succesvol vervuld. Zij is een kandidaat met politieke ervaring en met kennis van zaken die zij graag wil inzetten voor haar passie: Europa. Als fractievoorzitter van de Eurofractie wil ze zich inspannen voor een nauwe samenwerking met de landelijke GroenLinks-fracties en de verschillende partijgeledingen. Tineke heeft statuur en straalt, mede door haar ruime politieke ervaring, gezag en (zelf)vertrouwen uit. Ze is bovendien goed thuis in de onderwerpen die op Europees niveau spelen en is toegankelijk voor een breder publiek. Tineke is een generalist met een specialisatie op het gebied van burgerrechten en migratie. De commissie acht haar geschikt voor het lijsttrekkerschap.

4.6 Lijstduwers

De commissie heeft het genoeg om naast bovenstaande voordracht ook nog de volgende lijstduwerkandidaten voor te dragen:

Joost Lagendijk (51), Amsterdam/Brussel (B)

Joost is sinds 1998 lid van het Europees Parlement. De afgelopen tien jaar heeft hij zich met hart, ziel én doorzettingsvermogen ingezet voor GroenLinks. Met de portefeuille Buitenlands beleid & uitbreiding is Joost in staat geweest om erkenning en waardering te oogsten voor het GroenLinkse geluid in Europa; een niet geringe prestatie. Hij is vaste rapporteur voor Kosovo, maar is verreweg het meest bekend geworden door zijn vele bijdragen aan het debat over de Turkse toetreding tot

de EU. Sinds 2002 is Joost voorzitter van de Turkije delegatie van het Europees Parlement. Een bijzondere functie in het licht van de weerstand in delen van de publieke opinie tegen de Turkse toetreding. Aan de Turkse kant is Joost vaak verguisd vanwege zijn kritische houding t.a.v. het toetredingsproces. Toch wordt hij zowel in Europa als Turkije zeer gewaardeerd vanwege zijn diplomatieke gaven en zijn zorgvuldige benadering van dit proces. Joost wil de Europese lijst van GroenLinks 'duwen', omdat hij de steun die hij vergaard heeft wil inzetten voor de partij. De commissie draagt hem graag voor voor het lijstduwerschap.

Kathalijne Buitenweg (38), Amsterdam.

Al tien jaar vertolkt Kathalijne enthousiast en met succes het GroenLinks-geluid in Brussel. Zij is een door vriend en vijand gerespecteerde toppolitica, met een warm hart en een flinke dosis humor, die haar sporen in de Europese arena ruimschoots heeft verdiend. Kathalijne is een veelzijdig volksvertegenwoordiger; aanvankelijk was zij als lid van de begrotingscommissie bezig met de Europese begroting, thans is zij als lid van de milieucommissie onder andere bezig met de vergroening van het Europese landbouwbeleid. Kathalijne stond op de bres voor gelijke rechten, een beter milieu en dierenwelzijn en heeft zich ingezet voor een rechtvaardiger en humaner Europees asielbeleid. Zij is vooral bekend geworden met haar acties voor homorechten, privacybescherming en het wegsturen van kandidaat-eurocommissaris Buttiglione. Het verheugt de commissie dat Kathalijne lijstduwer wil zijn, en zo de nieuwe kandidaten een steun in de rug wil geven.

De commissie draagt haar graag voor voor het lijstduwerschap.

De Kandidatencommissie Europees Parlement:

Flora van Egdom (voorzitter)

Meline Arakelian

Peter Korzelius

Floris Tas

Imelda Tjon Fo

Linda Voortman

Ivan Welters

Utrecht, 6 december 2008

Mededeling: uitslag lijsttrekkersreferendum

Referendumcommissie Lijsttrekkersreferendum Europese verkiezingen, februari 2009

Op basis van het voorgaande advies van de Kandidatencommissie Europees Parlement en de bepaling in het reglement van GroenLinks dat de lijsttrekker middels een referendum onder de leden – onder verantwoordelijkheid van de Referendumcommissie – wordt gekozen, is tussen 12 januari en 2 februari j.l. een *lijsttrekkersreferendum* gehouden. Aan dit referendum deden (in alfabetische volgorde) Niels van den Berge, Bas Eickhout, Alexander de Roo, Judith Sargentini en Tineke Strik mee.

De uitslag van het referendum is op 7 februari j.l. bekend gemaakt: **Judith Sargentini** is verkozen tot lijsttrekker van het Europees Parlement. Zij is met 3983 stemmen van de 7599 uitgebrachte stemmen in de 4e ronde verkozen.

Van de 19.478 stemgerechtigden hebben 7739 leden (39,73%) een geldige stem uitgebracht.

De stemrondes zagen er als volgt uit:

1e ronde:

Niels van den Berge:	308 stemmen
Bas Eickhout:	1411 stemmen
Alexander de Roo:	894 stemmen
Judith Sargentini:	2689 stemmen
Tineke Strik:	2347 stemmen
blanco:	67 stemmen
ongeldig:	24 stemmen

2e ronde:

Bas Eickhout:	1508 stemmen
Alexander de Roo:	942 stemmen
Judith Sargentini:	2767 stemmen
Tineke Strik:	2407 stemmen
blanco:	70 stemmen
ongeldig:	24 stemmen
uitgeput:	22 stemmen

3e ronde:

Bas Eickhout:	1745 stemmen
Judith Sargentini:	3078 stemmen
Tineke Strik:	2732 stemmen
blanco:	103 stemmen
ongeldig:	26 stemmen
uitgeput:	56 stemmen

4e ronde

Judith Sargentini:	3983 stemmen
Tineke Strik:	3448 stemmen
blanco:	168 stemmen
ongeldig:	29 stemmen
uitgeput:	112 stemmen

Het volledige proces verbaal van de referendumcommissie is terug te vinden op de website van GroenLinks (verkiezingen2009.groenlinks.nl).

Namens de referendumcommissie,

Nel van Dijk (voorzitter) en Valentijn de Marez Oyens

Kandidaten Europees Parlement: beschikbaarheid & motivatie

Beschikbaarheid

De kandidaten voor het Europees Parlement stellen zich bij de stemming op het Congres als volgt beschikbaar voor de blokken:

Vanaf blok 1 (plek 1)

Blok 1 is ingevuld via het ledenreferendum: Judith Sargentini is hierbij gekozen als lijsttrekker. Zie mededeling hierover bij 'Advies Kandidatencommissie'. *

Vanaf blok 2 (plek 2 tm.4)

Pieter van Abshoven
Niels van den Berge
Harald Boerenkamp
Dirk van den Bosch
Marije Cornelissen
Peter Custers
Bas Eickhout [alleen voor blok 2: plek 2 tm. 4]
Nadya van Putten [vanaf plek 3]
Alexander de Roo
Kosta Skliris
Inti Suarez
Toine Wuts

Vanaf blok 3 (plek 5 tm. 10)

Karin van den Berg
Ewout Deurwaarder
Isabelle Diks
Rogier Elshout
Sebastiaan van 't Erve
Esther Loeffen

Vanaf blok 4 (plek 11 en verder)

Laura Punt

Lijstduwers

Kathalijne Buitenweg
Joost Lagendijk
Tineke Strik

Motivatatie Kandidaten

Aan iedere kandidaat is gevraagd zich kort voor te stellen aan het congres, met een motivatie over zijn / haar kandidatuur. Deze motivatie vindt u hieronder.

Meer informatie over alle kandidaten is bovendien te vinden op verkiezingen2009.groenlinks.nl

In alfabetische volgorde:

Pieter van Abshoven (56), Alphen aan den Rijn

Binnen Groenlinks ben ik een zij-instromer, mijn politieke ervaring heb ik elders opgedaan in lobby vanuit ontwikkelingssamenwerkingsorganisaties en als adviseur voor niet-gouvernementele organisaties in Roemenië, waar ik jaren gewoond heb.

Ik ben ingenieur, gericht op het goed onderkennen van problemen en het zoeken naar duurzame oplossingen, zoals ik bij een energieproject in Fryslân gedaan heb. Als antropoloog gaat het er mij om wat veranderingen voor mensen echt betekenen.

Door mijn wonen tussen en werken met nationale minderheden in drie verschillende regio's, weet ik wat het betekent om als lid van een kleinere taalgroep te leven binnen een groter verband waar andere talen en culturen heersen, heb geleerd dat te waarderen en uit te leggen aan anderen.

Ik wil eraan bijdragen dat de verschillende culturen en taalgroepen binnen Europa goed met elkaar samenleven binnen het altijd al multiculturele en multireligieuze Europa.

www.pieter.vanabshoven.nl

Karin van den Berg (38), Drimmelen

Nadere informatie volgt in de dagkrant.

Niels van den Berge (24), Tholen

Europa moet de klimaatcrisis aanpakken en werk maken van de toekomst. Ik wil knokken voor een groen en gastvrij Europa. Het klimaat verandert al, nu de politiek nog.

Met Judith hebben we al een prima lijsttrekker, tel mij daarbij op en je hebt een perfect duo. We vullen elkaar naadloos aan: rood-groen, bewezen politica-aanstormend talent, Amsterdam-de regio, vrouw-man, een carrière in de Nederlandse politiek-ervaring in het Europeparlement.

Ik zit vol energie en ik zal er alles aan doen om mijn idealen in de praktijk te brengen. Als oud-debatkampioen zal ik al mijn overtuigingskracht daarvoor inzetten. Politici praten veel over het klimaatprobleem, maar ik ga het aanpakken. Ik kies vandaag voor morgen.

Sommige mensen hebben mij naïef genoemd omdat ik op mijn vierentwintigste het Europeparlement in wil. Ik noem het liever LEF en dat is precies wat Europa nodig heeft.

Kies daarom voor de toekomst en zet Niels op 2!

www.voordetoekomst.eu

Harald Boerekamp (32), Brussel(B)

Waarom heb ik me kandidaat gesteld?

Na 4 jaar zelf als Nederlandse diplomaat nauw met het EP te hebben gewerkt, vond ik het tijd worden zelf politiek actiever te worden. Ik wil niet meer langs de zijlijn staan, maar zelf verantwoordelijkheid nemen voor een beter Europa. Daarnaast ben door mijn vorige werkzaamheden zeer gepassioneerd geraakt van het EP, waar je met de nodige EU kennis, inzet en doorzettingsvermogen veel kunt bereiken.

Waar sta ik voor?

Voor een sterk, groen, sociaal rechtvaardig Europa dat dicht bij de burgers staat, waar structuurfondsen naar de meest hulpbehoevende gebieden gaat en groen centraal staat bij de hervorming van het Europese landbouwbeleid. Door mijn werkzaamheden bij de VN in ontwikkelings- en migratiebeleid.

De EU en NL hebben elkaar nodig.

Maar het belangrijkste is:

Het EP heeft meer groene parlementsleden nodig

Dirk van den Bosch (32), Zoeterwoude

Een groenlinkser is vanzelfsprekend groen, een Europese groenlinkskandidaat is Groen+. Graag ga ik – 32, ruimdenkend, enthousiast, doorzetter en netwerker - naast Judith in Europa ook die plus realiseren. In Leiden heb ik laten zien dat GroenLinkse ideeën werkelijkheid kunnen worden. In Europa is die politieke ervaring nodig om marktfundamentalisme plaats te laten maken voor de Green New Deal.

Daarom moeten GroenLinksfracties lokaal, provinciaal, landelijk en Europees samenwerken. Ministers moeten met een opdracht naar Brussel gestuurd worden. Te vaak horen wij achteraf wat er besloten is. Ik zal mij inzetten om het democratisch gat tussen burgers en europarlement te verkleinen.

De culturen, verschillen en overeenkomsten binnen Europa inspireren mij. Ik strijd voor de vrijheden die in Europa verworven zijn. Ik sta voor een sterk en tolerant Europa, voor iedereen. Een krachtig, duurzaam, tolerant Europa moet zelf het goede voorbeeld geven om ook buiten haar grenzen recht van spreken te hebben.

Marije Cornelissen (34), Amsterdam

GroenLinks is optimistisch. Maar is er reden voor optimisme, met een klimaatcrisis, kredietcrisis, voedselcrisis? Ik zeg: Ja! Verandering zit in de lucht. De noodzaak om klimaatverandering te bestrijden wordt wereldwijd erkend. Iedereen heeft gezien waar ongebreideld winstbejag toe leidt. Er waait eindelijk een frisse wind uit het westen: Yes, we can!

Hoop verbindt mensen. In Palestina heb ik gezien hoe kinderen over de puinhopen van Jenin hand in hand naar school klauterden. In Oost-Europa heb ik groene partijen na een verkiezingsnederlaag met frisse moed opnieuw zien beginnen. Dagelijks zie ik slachtoffers van discriminatie die weigeren aan de zijlijn te blijven staan.

Ik ben de enige kandidaat voor plek twee die in Brussel én als volksvertegenwoordiger heeft gewerkt, op Alex na natuurlijk. Samen met Judith en de anderen zal ik zoveel mogelijk mensen overtuigen dat iedereen die een nieuwe wereld wil bouwen bij ons thuishoort. De toekomst is van ons!

Peter Custers (60), Leiden

Vanuit de overtuiging dat de wereld veel rechtvaardiger kan worden ingericht, heb ik me sinds mijn studietijd (1973) met veel thema's bezig gehouden: religieuze tolerantie in Zuid-Azie, feminisme en vrouwenrechten in Europa en in Azie, de strijd van boerinnen voor bezitsrecht in Bangladesh, de dreiging van een kernoorlog ten koste van Europa – het zijn allemaal paden die ik in de loop van mijn 'carrière' als campagnevoerder en lobbyist bewandeld heb. Daarnaast heb ik mezelf ook als theoreticus van typisch *Groenlinkse* thema's ontplooid, via geschriften over nucleaire productie en de wapenhandel tussen Noord en Zuid. In Brussel wil ik graag tegenwicht blijven bieden tegen het weinig fraaie Europese vrijhandelsbeleid. En ik wil me hard maken voor een zelfstandiger Europese vredespolitiek. Maar ook voor coalitievorming om de dreiging van een klimaatramp te keren. Want het beleid rond de uitstoot van broeikasgassen moet liefst vandaag nog worden aangescherpt!

Ewout Deurwaarder (30), Brussel (B)

Ik ben Ewout Deurwaarder, 30 jaar, geboren Eindhovenaar en scheikundig technoloog. Voordat ik naar Brussel verhuisde ben ik enkele jaren actief geweest voor GroenLinks in Alkmaar. Ik ben nu meer dan zes jaar lid van GroenLinks en werk ook al meer dan zes jaar in duurzame energie. Sinds anderhalf jaar werk ik bij de Europese Commissie in Brussel. Daar was ik het afgelopen jaar intensief betrokken bij de onderhandelingen voor een nieuwe richtlijn met het doel van 20% duurzame energie in 2020. Door deze ervaring weet ik precies hoe Brussel werkt. Ook weet ik hierdoor hoe belangrijk de rol van het Europees Parlement is. Ik heb uitgebreide kennis van belangrijke en urgente politieke onderwerpen als milieu, klimaatverandering en duurzame energie. Deze ervaring wil ik nu voor GroenLinks inzetten in de verkiezingscampagne voor het Europees Parlement.

Isabelle Diks (43), Leeuwarden

Ik zou het een enorme uitdaging hebben gevonden om als Europees parlementariër aan het werk te gaan. Juist op terreinen als milieu, sociale zaken en asielbeleid kan Europa een belangrijke invloed uitoefenen. Ook in mijn huidige studies internationale betrekkingen en internationaal en Europees recht zie ik hoe groot de Europese vinger in de nationale pap is. Omdat ik op 15 december wethouder (milieu, energie en water, cultuur en leefomgeving) ben geworden in Leeuwarden heb ik mij voor hogere plaatsen op deze kieslijst teruggetrokken.

In mijn dagelijkse werk heb ik nu in de praktijk met de uitvoering van Europees beleid te maken. Zo kan ik deze Europese ambitie momenteel toch uitleven!

Bas Eickhout (32), Utrecht

Na een succesvolle campagne voor het lijsttrekkerschap kwam ik tekort om Judith te passeren. Maar alle steunbetuigingen motiveren me juist nog meer om voor plaats 2 te gaan. Want ik heb een prachtig aansluitend profiel bij Judith. Ik heb 10 jaar werkervaring in groene onderwerpen, waarin ik me verdiept heb in alle thema's die van belang zijn voor Europa: klimaatverandering, energie, landbouw, handel, natuur, ontwikkeling.

Tegelijkertijd bied ik veel ervaring met Europese onderwerpen. Zowel in 2004 als nu heb ik meegeschreven aan het Europese verkiezingsprogramma. En in 2005 heb ik actief meegedraaid in de Grondwet-campagne, waarin ik debatten heb gevoerd met Sophie in 't Veld, Marianne Thieme en Harry van Bommel. Ook ben ik al jaren gedelegeerde bij de Europese Groene Partij. Ik ken dus veel aanstaande collega's in Brussel.

In 2004 stond ik op de lijst als veelbelovend talent. Nu is het tijd om die belofte waar te maken!

Rogier Elshout (24), Rotterdam

GroenLinks heeft het, maar krijgt het te weinig: gelijk. Ik sta te popelen om mijn ervaring met campagnes, energie en humor te gebruiken om dat te veranderen. Op de markt, bij debatten en op internet, wil ik een fris, optimistisch en overtuigend visitekaartje zijn van GroenLinks. Om mensen te laten zien dat GroenLinks niet alleen droomt, maar dat onze plannen heel reëel zijn. Dat wij niet de partij zijn die overal tegen is, maar dat wij de partij zijn van kansen. Op banen, op een duurzame economie en op een Europa waar plaats is voor iedereen.

Ik ben een jonge aanvulling op het team die breed inzetbaar is in de campagne. Een generalist met communicatie skills. Plaats vijf op de lijst helpt daarbij deuren te openen, zodat ik kan vertellen, kan luisteren, kan laten zien. En zo GroenLinks kan helpen gelijk te krijgen.

www.rogiereelshout.eu

Sebastiaan van 't Erve (31), Amersfoort

Europa is volgens mij een kans. Een kans op een schoner milieu, op meer aaneengesloten natuur, op meer biologische landbouw, op menselijkere asielprocedures, op een echt duurzame innovatieve economie, op meer diplomatie en minder wapengekletter en op het recht om overal gewoon jezelf te kunnen zijn. Maar Europa is niet perfect. Europa moet democratischer en transparanter. Europa moet weten waar zijn geld blijft en moet ophouden met geldverspillende gewoontes.

Ik geloof niet in regels en bureaucratie maar vooral in mensen. Als lokaal fractievoorzitter ken ik de spanning van het onderhandelen, het vuur van het debat, het geluk van een overwinning en de teleurstelling van een verloren slag. Ik hou van de samenleving en wil mij daar graag met hoofd, hart en ziel voor inzetten. Vanuit deze gedachten wil ik heel graag werken aan een groener, schoner, vrijer, socialer en rechtvaardiger Europa.

Esther Loeffen (35), Den Haag

Nadere informatie volgt in de dagkrant.

Laura Punt (49), Assen

Laura is in 2006 toegetreden tot de gemeenteraad van Assen. Zij is lid van Partijraadbestuur en fractiemedewerkster van GroenLinks Drenthe. Is betrokken bij Zonta International en het Centrum voor Mondiale Vraagstukken.

"De Europese samenwerking heeft ons in de afgelopen decennia veel opgeleverd. Niet alleen op economisch vlak, maar ook op het leggen van grenzen aan de ongebreidelde groei. Voor duurzame ontwikkeling, Vrede & veiligheid en internationale solidariteit. De afwijzing van de Europese grondwet biedt nieuwe perspectieven."

"Europa is niet meer weg te denken. Als lid van de gemeenteraad in Assen staat Brussel naast de deur. Dit geldt niet voor de burgers. Daar zie ik een taak weggelegd voor GroenLinks. Geen propaganda maar een helder, kritisch en vooral politiek verhaal."

Als politica uit de regio verbind ik de signalen uit de samenleving met de dagelijkse politiek. Over duurzame landbouw, woningmarkten, onderwijs, verharding van de maatschappij, natuurbeheer en duurzame energievoorzieningen.

Nadya van Putten (27), Rotterdam

Ik ben woordvoerder van de raadscommissie Jeugd, Onderwijs en Cultuur voor GroenLinks Rotterdam. Mijn passie: het initiëren van beleid, onderhouden van contacten met organisaties en mensen in het veld. In het landelijk adviescommissie Team Ondersteuning Participatie Antillianengemeenten van de Ministerie van Integratie, tracht ik de relatie tussen gemeenten en de Antilliaanse/Arubaanse gemeenschap door het adviseren van ambtenaren en wethouders te herstellen, activeren en/of intensiveren.

De ervaringen die ik gemeentelijk en landelijk heb opgedaan, wil ik inzetten in Europa, als bruggenbouwer tussen het Caribische en Europese deel van de Koninkrijk en als jong, kosmopolitisch GroenLinkser wil ik ons achterban vergroten. Ik beschik over flexibiliteit en de kunst om complexe vraagstukken snel te doorgronden. Mijn ambities zijn veelvuldig: buitenlandse betrekkingen, mensenrechten en sociaal beleid gaan mij zeer aan het hart. Speciale aandacht heb ik voor de landen en gebieden overzee, die een eerlijker positie binnen de EU moeten krijgen.

Alexander de Roo (53), Oosterbeek

Vol vuur zet ik me in voor klimaat, natuur, milieu- en dierenbescherming. Maar ook voor een sociaal Europa, juist in deze crisis tijd hebben Europese burgers meer sociale bescherming nodig. Bijvoorbeeld een WW van minimaal 1 jaar.

Als Europarlementariër(1999-2004) was ik de groene woordvoerder in de invloedrijke milieucommissie. Daar heb ik resultaten bereikt. Zo heb ik kernenergie uit het Kyoto-verdrag gehaald, luchtverontreiniging aangepakt, geluidswetten aangescherpt, natuur in Nederland en Europa beschermd, recycling van auto's en electronica verplicht, generieke medicijnen bevoordeeld en veilen in de EU-wet emissiehandel gebracht.

Onze groene en sociale missie wil ik graag voortzetten in Brussel. De Green New Deal realiseren. De economie van fossiele brandstof en verspilling moet zo snel mogelijk omzet worden naar een groene economie gebaseerd op energiebesparing, energie-efficientie, hernieuwbare energie, hergebruik en recycling, biologische landbouw, elektrische auto's en goed openbaar vervoer. Dat levert ook meer banen op.

Kies voor groene en sociale ervaring.

www.alexanderderoo.eu

Kosta Skliris, 32, Den Haag

Mijn naam is Kosta Skliris en ik ben verkiesbaar vanaf plek 2!

GroenLinks heeft parlementariërs nodig die weten hoe het is om in grote organisaties te werken. Je moet goed kunnen samenwerken, geduldig en vasthoudend zijn.

Europa is meer dan een vrije markt. Europeanen delen met elkaar de zorg om voldoende arbeid, goede ziekenhuizen, toegankelijk onderwijs, toereikende pensioenen. Het sociaal stelsel van Europa is uniek. GroenLinks moet zich hiervoor inzetten, door te strijden voor een Werkpact en wat mij betreft ook een Sociaal Pact. De meest kwetsbare groepen, daar wil ik mij op richten.

Ik ben geboren en getogen Europeaan en beschik over veel kennis van Europese talen en culturen. Maar mijn identiteit is niet meer al te bijzonder. Ook in Nederland leven veel mensen met een gemengde, Europese achtergrond. Kortom, ik ben een groene en linkse kandidaat maar ook een kandidaat die deze groep Europeanen kan vertegenwoordigen. Website: www.kostaskliris.eu

Inti Suarez (39), Utrecht

Euroscepticisme is de uitdaging voor komende verkiezingen. Europa wordt relevant vanaf het moment dat wij laten zien hoe dicht Europa op onze huid ligt. Want Europa is dichtbij en onze linkse en progressieve agenda kan niet zonder.

In het Europese Parlement ben ik bereid om mijn ervaring als milieu-adviseur in Latijns-Amerika, diversiteitsconsultant in Nederland, en economische onderzoeker in te zetten. Maar belangrijker is het dat als ik in het Europese parlement beland, ik dag in dag uit niet alleen in Brussel zal werken, maar ook in jouw stad. Ik wil een brug slaan tussen Europese en lokale politiek. Europa is niet alleen Brussel, maar elke - Nederlandse - stad.

Net zoals Rimbaud ooit schreef: "Oui, l'heure nouvelle est au moins très sévère./ mais / Cependant c'est la veille. Recevons tous les influx de vigueur et de / tendresse réelle. Et à l'aurore, armés d'une ardente patience, nous / entrerons aux splendides villes."

Toine Wuts (48), Swalmen

GroenLinks een sterke stem in Europa.

Deze sterke stem is meer nodig dan ooit. Zeker nu de kredietcrisis waarschijnlijk zal leiden tot allerlei versnellingswetgeving, zonder oog voor het milieu. Naast de kredietcrisis raakt de klimaatcrisis een beetje ondergesneeuwd. Evenals gelijke mogelijkheden voor alle wereldburgers. Dat we dit niet kunnen overlaten aan de markt heeft de kredietcrisis duidelijk laten zien. Lobby in het voortraject dwars door alle partijen heen.

Mijn ervaringen op het gebied van natuur, milieu, mobiliteit, duurzame energie, duurzaam bouwen en leefwijzen, ontwikkelingssamenwerking, leven in een "derde" wereldland, volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, techniek, bijstandswetgeving, het onderwijs, raads- en commissielid. Een open houding en respect van en voor de ander en mijn rustige overtuigingskracht wil ik inzetten voor GroenLinks. De aanbevelingen van de kandidatencommissie, de reactie is steeds over wie gaat dit. Nog niemand gevonden die mij hierin erkende. Google "Toine Wuts" of e-mail toinew@kpnplanet.nl voor een cv. Bedankt, vrgr Toine

